

RAPPORT EXTERNE EVALUATIE ONDERZOEK 2015 HOGESCHOOL VAN AMSTERDAM

Rapport Externe Evaluatie Onderzoek 2015 Hogeschool van Amsterdam

Hogeschool van Amsterdam

RAPPORT EXTERNE
EVALUATIE ONDERZOEK 2015
HOGESCHOOL VAN AMSTERDAM

Hogeschool van Amsterdam
Stafafdeling Onderwijs en Onderzoek (O&O)
Postbus 1025 / 1000 BA Amsterdam
Spui 25 / ingang Handboogstraat 2 / Amsterdam

Oktober 2015

INHOUD

1	Inleiding	7
	Curriculum vitae kerncommissieleden	9
2	Rapport kenniscentrum KIK, domein Bewegen, Sport en Voeding	11
3	Rapport Amsterdams Kenniscentrum voor Maatschappelijke Innovatie, domein Maatschappij en Recht	31
4	Rapport kenniscentrum CAREM, domein Economie en Management	51
5	Rapport kenniscentrum, domein Techniek	69
6	Rapport kenniscentrum ACHIEVE, domein Gezondheid	89
7	Rapport kenniscentrum CREATE-IT, domein Digitale Media & Creatieve Industrie	107
8	Rapport kenniscentrum, domein Onderwijs en Opvoeding	127

INLEIDING

Begin 2015 is op verzoek van het College van Bestuur UvA/HvA een externe evaluatiecommissie onderzoek ingesteld. Aan de commissie is gevraagd aan de hand van de vier standaarden in het BKO (Brancheprotocol Kwaliteitszorg Onderzoek 2015-2021) een gemotiveerd oordeel te geven over de kwaliteit van het onderzoek in de kenniscentra van de Hogeschool van Amsterdam. Daarnaast is de commissie gevraagd een gemotiveerd eindoordeel te geven over de kwaliteit van het kenniscentrum als geheel. De commissie doet verslag van haar bevindingen aan het betreffende domein en het CvB en geeft daarbij aanbevelingen voor de verbetering van de onderzoekskwaliteit HvA-breed.

Tevens vroeg het CvB aan de commissie:

1. ten aanzien van de gebruikte standaard 3 uit het BKO-kader niet alleen een oordeel uit te spreken over de kwaliteit van het onderzoeksproces op domeinniveau, maar ook specifiek aanbevelingen te doen hoe dit HvA-breed kan worden verbeterd;
2. te adviseren over de gebruikte indicatoren en streefwaarden bij standaard 4 om de productiviteit en impact van het onderzoek te beoordelen.

In een latere fase is de commissie gevraagd het kwaliteitszorgsysteem van het kenniscentrum te toetsen (de in het BKO-kader toevoegde standaard 5).

De commissie bestond uit een kerncommissie (voorzitter en secretaris) die per kenniscentrum met twee vakdeskundigen werd aangevuld.

De kerncommissie bestond uit: Prof. dr. Pauline Meurs (voorzitter) en drs. Alice Boots (secretaris).

De deelcommissies per kenniscentrum bestonden uit:

DBSV: Dr. W. van Gastel, Prof. dr. W. Saris

DMR: Dr. J. Doornenbal, Dr. A. Zuurmond

DEM: Dr. R. van het Kaar, Prof. dr. R. Jeurissen

DT: Prof. dr. ir. E.-J. Sol, Prof. dr. Chr. Zevenbergen

DG: Prof. dr. J. van Dieën, Prof. dr. M. Schuurmans

DMCI: Prof. dr. A. Smeulders, mw. M. Stikker

DOO: Prof. dr. D. Bijaard, Prof. dr. N. Verloop.

In de periode mei-september 2015 vonden bij elk kenniscentrum site visits plaats waarin gesproken werd met:

- De domeinvoorzitter en leden van het management alsmede de manager van het kenniscentrum;
- Vertegenwoordigers van een onderzoeksprogramma: lectoren en onderzoekers;
- Onderzoekers (senior-onderzoekers, promovendi, docent/onderzoekers);
- Studenten;
- Externe stakeholders.

Ter voorbereiding op de site visit had de betreffende deelcommissie een Kritische Reflectie van het kenniscentrum tot haar beschikking. Deze zelfevaluatie was door het kenniscentrum opgesteld aan de hand van de vier standaarden uit het BKO. Aan het einde van de site visit gaf de voorzitter mondeling een korte terugkoppeling van de voorlopige bevindingen. Na afloop van de site visit heeft de commissie bij elk kenniscentrum een aantal publicaties bekeken die door het kenniscentrum waren voorgedragen.

Na verwerking van het commentaar van het kenniscentrum op feitelijke onjuistheden in de concept-rapportage stelde de deelcommissie het definitieve eindrapport van het betreffende kenniscentrum vast. Aan deze delen is door de kerncommissie een Algemeen deel toegevoegd. Dit Algemeen deel bevat conclusies van de commissie m.b.t. haar opdracht alsmede bevindingen met het werken met het BKO-kader en vervolgens conclusies over de stand van zaken van het onderzoek op het niveau van de HvA als geheel. Tot slot gaat de commissie in op de vraag hoe het kwaliteitszorgsysteem met betrekking tot onderzoek op de HvA kan worden verbeterd. Afsluitend volgt een aantal aanbevelingen op het niveau van het College van Bestuur, van domeinen en van kenniscentra.

Alle bij deze visitatie betrokken commissieleden danken de betrokkenen op de HvA voor hun inzet en spreken de hoop uit dat de aanbevelingen in de rapportages de HvA en haar kenniscentra een handreiking bieden bij de verdere uitbouw en versterking van het onderzoek.

CURRICULUM VITAE KERNCOMMISSIELEDEN

VOORZITTER

Pauline Meurs is socioloog, deeltijd hoogleraar aan het instituut Beleid en Management Gezondheidszorg van de Erasmus Universiteit Rotterdam met als leeropdracht Bestuur van de Gezondheidszorg. Zij geeft mede leiding aan het onderzoeksprogramma 'Governance in de gezondheidszorg'. Daarnaast is zij directeur van het Erasmus Centrum voor Zorgbestuur. Vanuit het Erasmus Centrum voor Zorgbestuur worden vele postacademische leergangen en opleidingen gegeven voor bestuurders, managers en toezichthouders in de gezondheidszorg.

Van 1998 tot 2008 was Meurs lid van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. Als WRR-lid heeft zij aan verschillende WRR-rapporten meegewerkt waaronder het rapport 'Waarden en normen en de last van het gedrag' (2003). Zij was eerst verantwoordelijk voor de rapporten 'Bewijzen van goede dienstverlening', 'De lerende overheid' (2006) en 'Identificatie met Nederland' (2007).

Van juni 2007 tot 1 februari 2013 is Pauline Meurs lid geweest van de Eerste Kamer en sinds september 2007 voorzitter van ZonMW, het centrum voor kennis en innovatie in de gezondheidszorg. Van 1 februari 2013 tot 1 juli 2014 is zij lid geweest van de Onderzoeksraad Voor Veiligheid. Per 1 september 2014 is zij voorzitter voor de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving.

Meurs bekleedt verschillende toezichthoudende functies waaronder lid van de raad van toezicht van Forum, het centrum voor multiculturele ontwikkeling en voorzitter van het Fonds voor psychische gezondheid.

SECRETARIS

Alice Boots is kunsthistoricus. Ze heeft zich gespecialiseerd in kwaliteitszorg van onderzoek in het HBO en werkt vanaf 2011 als zelfstandig gevestigd secretaris bij in- en externe evaluaties van praktijkgericht onderzoek in het HBO. Haar werkzaamheden bestrijken evaluaties van zelfstandig functionerende lectoraten tot kenniscentra en hogeschoolbrede evaluaties. De voornaamste opdrachtgevers zijn: Hogeschool Utrecht, NHL Hogeschool Leeuwarden, Hogeschool van Amsterdam.

Daarnaast is zij auteur van (historische) non-fictie, samen met haar echtgenoot. Twee boeken zijn gepubliceerd bij uitgeverij Atlas Contact:

- 2009: Publicatie van de biografie van de Surinaamse schrijver/dichter en politiek activist Anton de Kom (1989-1945). Resultaat van vijf jaar research. Winnaar E. du Perronprijs 2010. Nominatie voor de Erik Hazelhoff Roelzemaprijs voor de beste biografie 2008-2009 in 2010.
- 2014: Start schrijven van een boek over een Amsterdams café tegen de achtergrond van het tijdsbeeld jaren 1950-2000. Publicatie hiervan in april 2014. Recensies onder meer in de NRC, de Volkskrant, de Telegraaf en het Parool.

Van 2005 tot 2011 was zij adviseur kwaliteitszorg bij Hogeschool Utrecht, Centrale stafafdeling. Vanaf 2007 hield zij zich bezig met de ontwikkeling van beleid m.b.t. de evaluatie van onderzoek op de hogeschool en begeleiding van zelfevaluaties van kenniscentra ten behoeve van midterm reviews en externe beoordelingen. Allround adviseur op het gebied van accreditatie van bestaande en nieuwe bachelor- en master opleidingen. Auditor bij interne audits.

RAPPORT KENNISCENTRUM KIK, DOMEIN BEWEGEN, SPORT EN VOEDING

Site visit: 31 mei 2015

CONCLUSIES

Standaard 1

De onderzoekseenheid heeft een relevant, ambitieus en uitdagend onderzoeksprofiel en een onderzoeksprogramma met bijbehorende doelen die zijn geoperationaliseerd in een aantal indicatoren.

Het domein Bewegen, Sport en Voeding omvat de opleidingen 1) Docent Lichamelijke Opvoeding (Academie voor Lichamelijke Oefening), 2) Voeding en Diëtiëk en 3) Sport, Management en Ondernemen met een internationale variant International Sport Management en Business.

Het onderzoek van het domein omvat vier aan de opleidingen gerelateerde onderzoeksprogramma's: 1) Gezonde (motorische) ontwikkeling van het jonge kind 2) Gewichtsmanagement 3) Sport (prestatie-, talent- en breedtesport) en 4) Omgeving en Gezondheid. Het programma Omgeving en Gezondheid is nog in ontwikkeling.

Een centraal thema

Drie jaar geleden, toen de interne evaluatie plaatsvond, waren drie programma's actief. Het programma Sport was op dat moment nog betrekkelijk gering van omvang. De commissie beval toen in het kader van focus en massa aan te komen tot één onderzoeksprogramma (met als suggestie het thema overgewicht bij jonge kinderen: de relatie tussen voeding en beweging). Het domein vond deze aanbeveling te beperkend en heeft deze daarom niet overgenomen. 'Dat wil echter niet zeggen dat er niet gewerkt is aan focus en massa', stelde de domeinvoorzitter tijdens de visitatie van 2015. Er is sprake van focusering omdat de vier programma's die het domein nu omvat relevant zijn voor (de verschillende opleidingen in) het domein

en de samenwerking met de – eveneens rijk geschakeerde – strategische partners. De massa binnen het onderzoek is toegenomen: de personele inzet is verdubbeld van 23 personen/6.9 fte in 2012 naar 51 personen/22.8 fte in 2014.

De commissie is het met het domein eens dat men niet per se moet zoeken naar een overkoepelend thema in een domein waar het onderzoek zich op uiteenlopende terreinen afspeelt. In dat geval heeft het meer zin te kijken of het profiel van de verschillende onderzoeksprogramma's helder is, het onderzoek daarbinnen voldoende samenhang vertoont en of er voldoende dwarsverbanden zijn tussen de vier onderzoeksprogramma's – wat zeker in dit domein voor de hand ligt: voeding, beweging en omgevingsfactoren vormen immers een belangrijk onderdeel van een gezonde leefstijl. Blijft staan dat om internationaal mee te tellen voldoende eerste geldstroomformatie van essentieel belang is en dat daarom focusering essentieel is.

De inhoud van de vier programma's

Gezonde (motorische) ontwikkeling van het jonge kind richt zich op de bevordering van beweeggedrag in het basisonderwijs en de bevordering van gezond gedrag op de middelbare school. Verder richt het zich onder meer op het aantonen van de meerwaarde van het bewegingsonderwijs, onder meer in relatie tot cognitieve vaardigheden. Het zichtbaar maken van leerwinst hoort daar ook bij.

Gewichtsmanagement richt zich op de optimalisatie van interventiemethoden ter regulatie van een gezond gewicht bestaande uit een gezonde verhouding tussen spier- en vetmassa. In dit programma vindt onderzoek plaats bij uiteenlopende doelgroepen waaronder ouderen en kinderen. Het programma richt zich daarnaast expliciet op de diëtik als professie, en onderzoekt hoe dit vak doelmatiger en toekomstbestendiger kan worden.

Sport (prestatie-, talent- en breedtesport) richt zich op innovatie en onderbouwing van de sportpraktijk en kennisontwikkeling door verdere ontwikkeling van het Amsterdam Institute of Sport (AISS), een samenwerkingsverband met VU, HvA, UvA, AMC en VUMC. Het programma focust op sportprestatie en -innovatie, coaching, talentidentificatie en talentontwikkeling, sportzorg en sportevents.

Omgeving en Gezondheid ontwikkelt kennis over de invloed van de leefomgeving in de stad op de gezondheid van mensen en over de wijze waarop inwoners zelf (mede) vormgeven aan hun omgeving en gezondheid. Het programma voert zijn onderzoek in en met de wijk uit (i.c. stadsdeel Nieuw-West in Amsterdam).

Elk programma heeft een thematiek die maatschappelijk van groot belang is en waar nog veel kennisvragen open staan. De inhoud van de onderzoeksprogramma's sluit goed aan bij de programmalijn Gezond Leven van het HvA-speerpunt Urban Vitality waarvan het domein penvoerder is.

De onderzoeksprogramma's zijn alle opgebouwd uit verschillende subthema's die veel projecten en subdoelen omvatten, wat automatisch de vraag naar samenhang binnen de onderzoeksprogramma's oproept. De vraag dringt zich verder op, hoe men werkend aan zo'n groot aantal projecten kan komen tot substantiële innovaties in de praktijk en relevante wetenschappelijke publicaties.

Wat betreft ontwikkelingsstadium en scherpste zijn er tussen de onderzoeksprogramma's verschillen:

Gezonde (motorische) ontwikkeling van het jonge kind heeft praktische instrumenten ontwikkeld om beweging bij schoolkinderen te stimuleren en te monitoren.

Dit programma voert veel metingen uit bij uiteenlopende groepen (schoolkinderen, sporters, Amsterdam Marathon) en heeft omvangrijke databestanden opgeleverd. Sinds 2014 is een cohort opgebouwd met 5000 kinderen uit de basisschool. Thans is het belangrijk om deze databestanden te gaan analyseren teneinde hieruit conclusies te trekken en te komen tot publicaties. De commissie raadt aan die onderzoekende functie de komende jaren nog meer uit te bouwen en uit te dragen.

Gewichtsmanagement is een jong, maar al succesvol programma dat een wetenschappelijke inslag heeft met een aanzienlijke inzet van promovendi en postdoc's.

Sport is vanuit de motivatie dat sport pluriform is, maar ook door veel stimulans vanuit o.a. de HvA en de gemeente Amsterdam, de afgelopen jaren sterk gegroeid. -Het programma omvat nu vier lectoraten – waaronder twee bijzonder lectoraten, twee lectoraten in oprichting en een navenant groot aantal projecten op een veelheid van uiteenlopende gebieden zoals talentontwikkeling en sport events. Door deze opzet is dit programma nogal fragmentarisch.

Omgeving en Gezondheid is nog in opbouw. De sterke inbedding in Amsterdam Nieuw West – een 'living lab' – geeft mogelijkheden tot bijzonder onderzoek dat direct gerelateerd is aan de problematiek van grote steden en sluit daarom goed aan bij 'urban vitality'. Het programma is qua omvang/personeelsinzet beperkt wat kan leiden tot versplintering van de problematiek en te weinig lijkt om een goed programma neer te zetten. Daarbij rijst wat de commissie betreft de vraag of dit een apart programma moet blijven. Kan het niet beter worden geïntegreerd in de overige programma's? Het aspect 'omgeving' speelt immers bij al deze programma's een rol en het zijn voor een deel dezelfde doelgroepen (zoals ouderen/kinderen). Het argument van de lector dat integratie tot versnippering van dit onderzoeksprogramma zou kunnen leiden, vindt de commissie niet overtuigend. Dat dit programma vooral een verbindende functie heeft, zoals de vertegenwoordiger van het RIVM, die het programma mede financiert, tijdens de visitatie stelde, lijkt de commissie juist een argument om dit programma wél met de andere programma's te integreren.

Fieldlabs

Het kenniscentrum voert veel van zijn praktijkgericht onderzoek uit in zogeheten field- en living labs. Dit zijn fysieke locaties buiten het DBSV-gebouw (scholen, plaatsen waar wordt gesport, een stadswijk), maar ook binnen het DBSV-gebouw (voedingslab). In deze field- en living labs, 'live' onderzoeksomgevingen waar de dagelijkse praktijk is voorzien van test- en meetinstrumenten, worden veel data verzameld. De commissie vindt de living labs een unique selling point van het kenniscentrum en het is juist deze expertise die naar het oordeel van de commissie verder moet worden ontwikkeld en methodisch onderbouwd.

Ontwikkelingsrichting

Nu de lijnen van het onderzoek van het kenniscentrum sinds de vorige evaluatie wat meer zijn uitgekristalliseerd, is het volgens de commissie nodig de positionering van de verschillende programma's te versterken.

Ook de samenhang binnen de programma's en de dwarsverbanden tussen de programma's onderling (die er – zo bleek met name tijdens de gesprekken – er wel degelijk zijn), zouden nog beter kunnen uitgewerkt en zichtbaarder gemaakt.

De commissie wil bovenstaande aanbeveling verbinden met een opmerking over de wijze waarop in het kenniscentrum het beleid tot stand komt. Het kenniscentrum kent een overleg – de programmacommissie onderzoek – dat gezamenlijk het onderzoeksbeleid bespreekt (de domeinvoorzitter is verantwoordelijk). De commissie vindt het van groot belang dat het onderzoeksbeleid gezamenlijk bepaald wordt, maar de huidige constructie heeft naar haar mening iets te veel weg van een poldermodel met het risico dat het maken van substantiële beleidskeuzes op het gebied van onderzoek wordt afgeremd.

Momenteel wordt de aanstelling van een onderzoeksdirecteur overwogen. De commissie juicht dit toe. Deze zou een proces in gang moeten zetten om te komen tot een diepgaandere inhoudelijk/theoretische visie die de programma's voedt en met elkaar verbindt en ook de kwaliteit van het onderzoek kan garanderen. De commissie trof deze tot op heden nog niet aan. Juist nu het kenniscentrum een eerste onstuimige groei heeft doorgemaakt is het van belang dat er een kapitein komt die onafhankelijk van het onderwijs en specifieke onderzoekslijnen met een kritisch blik naar de ontwikkelingen kijkt en verdere focussering kan aanbrengen om de kwaliteit van het onderzoek te verhogen.

De commissie beveelt verder aan de fieldlabs nadrukkelijk op te nemen in het profiel van het kenniscentrum en het ontwikkelen van de methoden eromheen hoge prioriteit te geven. Zij komt hier verderop in de rapportage op terug.

De rol van het kenniscentrum KIK, tot slot, zal in dit domein een punt van bespreking moeten worden. Dit kenniscentrum heeft een ondersteunende functie, en is eigenlijk een stafdienst. Het is niet goed duidelijk wat dit kenniscentrum naar buiten toe kan en wil bijdragen aan de profilering van het onderzoek. De naam Kennis is Kracht is te weinig zeggend. Dat geldt overigens ook voor de namen van de onderzoeksprogramma's, die door hun algemeenheid een buitenstaander weinig zeggen over wat daarin gebeurt.

CONCLUSIE

Het onderzoeksprofiel van de vier onderzoeksprogramma's die deel uit maken van het kenniscentrum KIK is uitermate relevant, uitdagend en ambitieus. Het onderzoek sluit goed aan bij belangrijke thema's in de beroepspraktijk en bij een van de programmalijnen uit het HvA-speerpunt Urban Vitality. De focus van de programma's kan scherper, waardoor ook de profilering helderder zal worden. De dwarsverbanden tussen de programma's onderling zijn in de kiem wel aanwezig maar over de hele breedte nog onvoldoende uitgewerkt en geëxpliciteerd. Indicatoren zijn in voldoende mate aanwezig.

De door de onderzoeksprogramma's gebruikte methode om te werken in fieldlabs is veelbelovend en dient nog verder te worden ontwikkeld. Het kenniscentrum heeft de mogelijkheden en de netwerkpartners om hierin een voortrekkersrol te spelen.

Oordeel: goed

Standaard 2

De wijze waarop de eenheid is georganiseerd, de inzet van mensen en middelen en de interne en externe samenwerkingsverbanden, netwerken en relaties maken de realisatie van het onderzoeksprofiel mogelijk.

Hierboven werd al aangegeven, dat het onderzoek in het kenniscentrum – en dus ook de massa – de laatste jaren sterk gegroeid. Dat kwam niet in de laatste plaats omdat het domein/kenniscentrum uitmunt in het aangaan van externe samenwerkingsverbanden en het gezamenlijk binnenhalen van subsidies. Dat is een compliment waard, gelet op de moeite die veel lectoraten en kenniscentra daarmee hebben.

Met name die extra middelen bewerkstelligden de groei van het onderzoek in het kenniscentrum de laatste jaren. In dat kader bleek het nodig de faciliteiten en de infrastructuur te versterken. Zo heeft het domein veel in onderzoekslabs geïnvesteerd. Inmiddels heeft het kenniscentrum ook een programmamanager en voert het KIK veel ondersteunende taken uit op het gebied van communicatie, ondersteuning bij aanvraag van subsidies, controlling ten aanzien van de financiën enzovoort. Daarnaast hebben (dan wel krijgen) onderzoeksprogramma's een eigen onderzoeksassistent. Daarmee is de onderzoeksorganisatie in belangrijke mate geprofessionaliseerd. Lectors en onderzoekers spraken tijdens de visitatie waarderende woorden over de toegenomen ondersteuning en faciliteiten. De commissie sluit zich hierbij aan.

Kenniskringen

De wijze waarop de onderzoeksprogramma's/lectoraten zijn georganiseerd verschilt. Bij het ene lectoraat is er een kenniskring waar alle medewerkers deel van uit maken, bij een ander is het overleg meer per subthema/programma georganiseerd. Op dit punt is de organisatie van het onderzoek nog diffuus. Er zijn diverse overlegcircuits met betrekking tot het onderzoek.

De commissie beveelt aan om per programmalijn met eenzelfde organisatie- en overlegstructuur te werken: per programma één kernlector en een kenniskring waaraan onderzoekers, en eventueel andere bij het programma horende lectoren en docent/onderzoekers zijn verbonden.

De wijze van financiering van mensen en middelen en de verhouding tussen eerste geldstroom en externe middelen per jaar (tweede en derde geldstroom, opdrachten/speerpuntmiddelen) loopt per onderzoeksprogramma sterk uiteen.

Het onderzoeksprogramma Gezonde (motorische) ontwikkeling van het jonge kind kent een eerste geldstroom van 175.500 € en een externe financiering van 195.000 €. Voor het onderzoeksprogramma Gewichtmanagement is dat 111.500 € tegenover 377.500 €, en voor het onderzoeksprogramma Sport 239.000 € tegenover 281.500 €. Vooral bij Gewichtmanagement en Sport is het aantal medewerkers dat uit de externe middelen betaald wordt veel groter dan het aantal medewerkers dat uit de eerste

geldstroom gefinancierd wordt. Gewichtsmanagement springt eruit met een basisformatie van lector P. Weijs van 0.6 fte en een postdoc van 0.5 fte. Uitgaande van de aanbevelingen van de commissie Leijnse dat elk onderzoeksprogramma de beschikking zou moeten hebben over een stabiel (dus uit de eerste geldstroom gefinancierd) onderzoeksteam van 5fte, komt de commissie uit op minimale primaire basis formatie van circa 2.5 fte per programma, hoewel de commissie Leijnse in principe de 5 fte per onderzoek lijn in gedachte had. Vanuit die optiek is de personele basis dus helemaal nog niet zo sterk als hij lijkt, en zeker onvoldoende om een gezaghebbende positie op te bouwen in het domein van onderzoek – nationaal, maar zeker internationaal. Hoeveel waardering de commissie ook heeft voor de vele externe middelen die het domein heeft weten te verwerven: ze moet tegelijkertijd ook vaststellen dat bij de groei van het kenniscentrum de verhouding tussen vaste en tijdelijke formatie (medewerkers) uit het lood is geraakt en dat de nu gegroeide situatie een groot risico met zich meebrengt. De huidige externe financiering van veel onderzoek in relatief veel kleine projecten maakt het vasthouden van kennis kwetsbaar omdat projecten een beperkte looptijd hebben en onderzoekers dan weer vertrekken (of al tijdens de rit, als zij hun loopbaanperspectief kunnen verbeteren). Het gevaar is groot dat het kenniscentrum (c.q. het onderzoeksprogramma) uiteindelijk de opgebouwde expertise verliest en met lege handen komt te staan. Zo is bijvoorbeeld bekend, dat het klimaat voor onderzoekssubsidies in het algemeen en op het gebied van sport in het bijzonder recentelijk zeer gunstig is geweest. Men kan er echter niet van uitgaan dat dit in de toekomst ook het geval zal zijn. De financiering van een onderzoeksprogramma dat in hoofdzaak drijft op de goede naam van de lector (i.c. Gewichtsmanagement) is nog eens extra onzeker, want zodra de betreffende lector vertrekt, komt de financiering op losse schroeven te staan. Met name internationale bedrijven zijn alleen bereid onderzoek te financieren op basis van wetenschappelijke expertise. De commissie beveelt aan de huidige situatie te consolideren, en een stabielere, door de eerste geldstroom gefinancierde, basisorganisatie voor het onderzoek te ontwikkelen. Het is natuurlijk van belang blijvend te investeren in extern gefinancierde projecten, maar dat is pas een duurzame strategie als de basis op orde is en die is nu te kwetsbaar. De in het rapport van de commissie Leijnse genoemde 5 fte eerste geldstroom inzet per onderzoek programma wordt volledig onderschreven door de commissie. Zij heeft geconstateerd dat de HvA deze omvang van minstens 5 fte ook als streven voor 2018 heeft vastgelegd in haar nota Strategisch Onderzoeksbeleid 2015-2020. Wellicht zullen (tijdelijk) middelen uit de onderwijsorganisatie moeten worden ingezet. Het domein geeft in de Kritische Reflectie overigens zelf ook aan dat het middelen zal vrijmaken uit de eerste geldstroom om meer onderzoekers aan te nemen. Een andere mogelijkheid is om structureel (nog meer) samenwerkingsverbanden met andere kennisinstellingen aan te gaan, zoals momenteel al met de VU. Door aan een gezamenlijk programma te werken, ontstaat als vanzelf ook meer massa.

Samenwerkingsverbanden

Het kenniscentrum kent tal van structurele samenwerkingsverbanden met uiteenlopende partijen zoals scholen, (grote) bedrijven en instellingen zoals Nutricia en TNO, sportorganisaties, specialisten op het gebied van sport, en universiteiten, vooral de VU. Die samenwerking heeft effecten op meerdere gebieden. Projecten worden veelal van meet af aan met deze partners opgezet wat gunstig is voor de vraagarticulatie, de uitvoering en – na afloop – de implementatie van de resultaten. De commissie juicht dit alles uiteraard toe, maar in een aantal gevallen riepen de samenwerkingsverbanden de vraag op of het kenniscentrum niet te veel dienstbaar is aan de andere partij(en). De commissie vindt dat het domein goed zijn positie moet kiezen en zijn meerwaarde, die gelegen is in het doen van onderzoek in fieldlabs, moet onderstrepen. De commissie moedigt het kenniscentrum aan om deze expertise beter uit te dragen.

Los daarvan pleit de commissie voor minder, maar intensievere verbanden. Zij pleit voor (nog) meer dubbelaanstellingen tussen het domein (de HvA) en de VU en de UvA.

Projecten

Er lopen thans circa vijftig projecten. Het kenniscentrum zou moeten overwegen of het niet iets selectiever moet omgaan met het aangaan van en deelname aan projecten. In een aantal gevallen gaat het om projecten van 5000 of 10.000 €. Het is evident dat veel van die projecten enerzijds bijdragen aan de worteling van het onderzoek in de beroepspraktijk en het netwerk vergroten, maar anderzijds dreigt ook het gevaar van versnippering, noodzaak tot overlegcircuits, problemen met *span of control* en een grote rapportagelast die al die projecten met zich meebrengen. Het kenniscentrum stelde hier desgevraagd tegenover dat projecten niet allemaal dezelfde zwaarte hebben, verschillende looptijden kennen en dat projecten door verschillende medewerkers worden uitgevoerd. Dit antwoord overtuigde de commissie niet. Bovendien is het door de vele uiteenlopende onderwerpen lastig de resultaten ervan met elkaar te combineren en erover te publiceren, waardoor de impact per project per saldo kleinschalig blijft. De commissie beveelt aan criteria op te stellen voor het al dan niet participeren in projecten, waarbij een langetermijnbeleid richtsnoer zou moeten zijn.

Personele inzet

De personele inzet loopt per onderzoeksprogramma, ook kwalitatief, uiteen.

Er zijn twaalf promovendi die ook onderwijstaken hebben. Uit gesprekken met promovendi en andere onderzoekers bleek dat de wijze waarop hun onderzoek gefinancierd wordt en de tijd die zij voor onderzoek hebben per persoon uiteenloopt. Medewerkers toonden zich tevreden over de begeleiding. Promovendi steunden in deze ook op bijvoorbeeld promovendicursussen bij de VU. Uit alles bleek dat deze onderzoekers hun werk waarderen en zich in het domein op hun plaats voelen. Diegenen die nog geen vaste aanstelling hadden, hopen die te krijgen. De commissie kon in het promotiebeleid weinig structuur ontdekken. Kansen voor externe financiering van promovendi worden gegrepen als die zich voordoen.

De rol van de HvA c.q. het domein lijkt op dit punt zeer beperkt, al maakt de Kritische Reflectie wel melding van ondersteuning door het domein zelf op het gebied van congresbezoek en cursussen.

Het aantal docent/onderzoekers dat is aangesteld bij het onderwijs en naast hun onderwijstaken onderzoek doet is in dit domein nog zeer beperkt: vier in 2014, met een totaal van 1 fte, wat zoals bekend te weinig is om effectief te kunnen werken. Er zijn vijf senior-docent/onderzoekers met in totaal 2.0 fte. Het aantal docent/onderzoekers is momenteel dus nog laag, zeker als men in aanmerking neemt dat de HvA in haar nota Strategisch Onderzoeksbeleid 2015-2020 heeft aangegeven dat over een paar jaar, in 2018, 20% van de docenten actief op het gebied van onderzoek zou moeten zijn.

In de categorie docent/onderzoekers zijn onderling verschillen. Dat kunnen docenten uit de opleidingen zijn die een deel van hun tijd aan onderzoek besteden, maar ook onderzoekers die voor een bepaald onderzoek zijn geworven en meestal op specifieke onderwerpen worden ingezet in het onderwijs. De twee docent/onderzoekers wiens primaire taak bij het onderwijs ligt hadden, zo bleek tijdens de visitatie, voor het merendeel taken op het gebied van het 'terugploegen' van onderzoeksresultaten naar het onderwijs en deden weinig tot geen onderzoek. De categorie docent/onderzoekers wordt in de Kritische Reflectie onderbelicht, een van de weinige uitspraken die de commissie aantroef vond zij

algemeen: 'er is veel budget ingezet op scholing van alle mensen...' en vaag: 'mogelijkheden verbreden voor docenten om een onderzoekscarrière te beginnen, of eerst te verkennen, inclusief de nodige bij- en nascholing'. Onduidelijk blijft hoe hoog het aanstellen van docent/onderzoekers uit de opleidingen op de prioriteitenlijst staat en welke activiteiten men precies voor deze categorie gaat ondernemen. Ook m.b.t. promovendi trof de commissie op niet alle fronten duidelijk geformuleerd beleid aan (wel bijvoorbeeld over kwaliteitsbeleid – bijvoorbeeld de screening van promotieplannen – minder duidelijk werd het hoe het staat met het beleid m.b.t. financiering en ter beschikking gestelde onderzoekstijd).

CONCLUSIE

Het kenniscentrum beschikt over financiële middelen en is – als ondersteunende dienst – geprofessionaliseerd. De onderzoeksfaciliteiten (de labs) zijn goed. De inzet van mensen is kwalitatief goed, en de externe samenwerkingsverbanden zijn uitstekend. Het personeelsbeleid m.b.t. promovendi en docent/onderzoekers is niet op alle onderdelen helder geformuleerd. De basis infrastructuur voor het onderzoek is kwetsbaar want is nog te veel afhankelijk van extern korte termijn geld.

Oordeel: voldoende

Standaard 3

Het onderzoek van de onderzoekseenheid voldoet aan de inhoudelijke en wetenschappelijke standaarden die in het vakgebied gelden voor het doen van onderzoek.

De Gedragscode Praktijkgericht Onderzoek van de HBO-raad geldt als leidraad voor het onderzoek. Daarnaast heeft het domein zelf een aantal algemene uitgangspunten voor onderzoek geformuleerd. De borging van standaarden komt aan de orde in diverse overlegcircuits rondom onderzoek. Verder is er m.b.t. het omgaan en beheer van data onlangs besloten een permanente data scientist en manager aan te stellen. De commissie juicht dit voornemen toe. Juist de laatste jaren is in de academische wereld n.a.v. fraudegevallen de aandacht voor de kwaliteitsborging van de verzamelde data versterkt. Ook externe opdrachtgevers eisen op dit gebied steeds hogere standaarden. Het is daarom goed dat hier extra aandacht aan wordt besteed.

Verwijzend naar in het kader van ZonMw en RAAK uitgevoerde projecten – die hun eigen kwaliteitsmaatstaven en -borging hebben – stelt het kenniscentrum terecht dat de door het kenniscentrum uitgevoerde projecten in ruime mate aan de standaarden voor onderzoek voldoen. (Deze) Grote onderzoeksprojecten kennen een eigen wetenschappelijke en/of veldadviesraad voor de duur van het project. Het kenniscentrum heeft het voornemen op korte termijn een veldadviesraad onderzoek in te stellen.

De onderzoeksprogramma's verschillen qua gebruikte methodiek en dat betekent dat er ook langs deze verschillende onderzoeksmethoden en tradities naar de geleverde kwaliteit gekeken moet worden. Er is dus niet één standaard waarlangs de kwaliteit van het onderzoek kan worden gelegd.

Bij *Gezonde (motorische) ontwikkeling van het jonge kind* worden zeer veel data verzameld.

Bij *Gewichtsmanagement* worden in het zich binnen het DBSV-gebouw bevindende Amsterdam Nutritional Assessment Center de richtlijnen voor Good Clinical Practice gevolgd.

Bij *Sport* wordt veel onderzoek gedaan in zogeheten fieldlabs.

Bij *Omgeving en Gezondheid* vindt onderzoek onder meer plaats in zogeheten living labs.

Een interessante ontwikkeling zijn de field- en living labs. In de documentatie trof de commissie nog geen heldere omschrijving aan m.b.t. de in deze fieldlabs gehanteerde methodieken, noch m.b.t. een systeem van kwaliteitszorg. Daarbij tekent de commissie aan dat veel van die fieldlabs zich bevinden binnen het nog niet zo lang bestaande onderzoeksprogramma Sport en dat het programma Omgeving en Gezondheid, waar onderzoek wordt gedaan in living labs, nog in opbouw is. Desgevraagd bleek wel dat in diverse onderdelen van het onderzoeksprogramma Sport zogenaamde *embedded scientists* worden ingezet: wetenschappers die met beide voeten in de 'sportklei' staan, (zoveel als mogelijk) aanwezig zijn op de sportvloer en deel uitmaken van het begeleidingsteam. Zij hebben als taak om de structurele monitoring binnen de topsportprogramma's uit te voeren en zijn zodoende een cruciale spil tussen topsportpraktijk en wetenschap. Soms worden deze mensen gefinancierd door NOC*NSF, soms door het domein DBSV.

De gebruikte onderzoeksmethodologie op de fieldlabs van Sport wordt ingezet onder verantwoordelijkheid van de bijzondere lectoren in het programma Sport, waarvan een aantal verbonden is met de VU.

De commissie vindt de manier waarop in field- en living labs onderzoek gedaan wordt interessant. Zij zijn onderscheidend ten opzichte van academische onderzoekscentra en een voorbeeld voor ander praktijkgericht onderzoek. Bij de fieldlabs van het onderzoeksprogramma Sport zijn ten aanzien van gehanteerde werkwijze, wetenschappelijke standaarden en kwaliteitszorg al goede initiatieven genomen, maar de commissie beschikt daarmee nog niet over een helder totaalbeeld, en dat geldt zeker ook voor de – nog jonge – living labs. Aanbevolen wordt om de field- en living labs te voorzien van een conceptueel kader, de gehanteerde methodieken nader uit te werken dan wel te expliciteren, de kennis hieromtrent indien nodig bij de diverse medewerkers te verhogen en een systeem van kwaliteitszorg op te zetten. Zoals de commissie al eerder stelde, vindt zij het doen van onderzoek in de living labs een unique selling point van het kenniscentrum en zou het kenniscentrum zich hiermee sterker moeten profileren. De commissie beveelt aan het uitbouwen en expliciteren van de methoden die in de fieldlabs gebruikt worden prioriteit te geven.

De commissie heeft het domein gevraagd per onderzoeksprogramma twee publicaties/producten te presenteren.¹ Het ging om publicaties/producten waar de lectoren het meest trots op zijn en die ook een goede weergave zijn van de kwaliteit en het onderzoek. De commissie heeft de publicaties bekeken en heeft over het geheel gesproken een positief beeld over de geleverde kwaliteit. De commissie velt het oordeel met enige terughoudendheid omdat slechts zes publicaties (zie de lijst achter in deze rapportage) zijn bekeken. Een korte impressie volgt.

Gewichtsmanagement. De commissie heeft twee artikelen bekeken van goede internationale kwaliteit die zijn gepubliceerd in een nummer 1 tijdschrift qua impact in het domein *Nutrition and Dietetics* (AJCN) en nummer 8 in dit domein (*Clinical Nutrition*) Dit tweede artikel is samen met Bob Wolfe

---

1 Omgeving en Gezondheid is buiten beschouwing gelaten omdat dit programma nog in ontwikkeling is.

geschreven, een gerenommeerd wetenschapper uit de VS op dit gebied. Kortom: op goed internationaal wetenschappelijk niveau en beide volledig met mensen uit eigen huis. De commissie is zeer te spreken over deze twee publicaties: zij voldoen aan de hoogste wetenschappelijke standaarden in het betreffende wetenschapsgebied. Overigens heeft de commissie op de dag zelf ook andere publicaties/producten kunnen inzien van dit lectoraat en daaruit blijkt dat naast het voldoen aan de wetenschappelijke standaard er ook veel aandacht is voor publicaties en producten ten behoeve van de beroepspraktijk.

Gezonde (motorische) ontwikkeling van het jonge kind. De commissie heeft twee artikelen bekeken. Een van de artikelen is gepubliceerd in *Mental health and Physical activity*. Hoewel het tijdschrift niet tot de top tien van het wetenschapsgebied behoort, is de publicatie zonder meer van goed niveau. De commissie merkt wel op dat naast Janssen als eerste auteur, Toussaint een van de mede auteurs is en niet laatste auteur. Het is dus geen 100% eigen productie. De samenwerking met andere instituten is overigens ook hier goed zichtbaar en te prijzen. Het artikel van de Schipper is van een andere orde en vooral gericht op de beroepspraktijk en gepubliceerd in een gerespecteerd Nederlands vaktijdschrift. Met dit artikel wordt de verbinding met de praktijk goed zichtbaar en ook de kwaliteit van het praktijkgerichte onderzoek.

Sport. De commissie heeft twee artikelen bekeken, één van Van Bijsterveldt in *Journal of science and medicine in sport*. Het betreft hier een tijdschrift dat niet in de top 10 staat maar wel van goede wetenschappelijke kwaliteit is. De HvA-auteur (Stubbe) is een van de medeauteurs en noch de eerste noch de laatste, het betreft eigenlijk een Utrechtse productie. Ook hier stelt de commissie vast dat de samenwerking met andere kennisinstituten een goede strategie is maar dat het wel aanbeveling verdient om meer dan de commissie nu heeft kunnen zien te streven naar eerste of laatste auteurschap. Het tweede artikel van Tak c.s is gepubliceerd in *BMJ*, een van de top 10 medical journals. Deze studie komt uit Utrecht en Rotterdam en Stubbe is voor de helft gelabeld op de HvA. Wat betreft de meer beroepsgerichte producten en de kwaliteit ervan merkt de commissie op dat het kenniscentrum een positieve bijdrage levert getuige bijvoorbeeld het artikel over Jump In. Het product Playgrounds wordt in het veld zeer gerespecteerd en de praktijkgerichtheid ervan is heel groot. Het is dan weliswaar geen peer-reviewed product conform een wetenschappelijk artikel, het heeft wel zijn waarde in de praktijk bewezen.

CONCLUSIE

Alles bij elkaar genomen stelt de commissie vast dat de verschillende onderzoeksprogramma's erin zijn geslaagd de toets de kritiek te doorstaan bij het verwerven van extern gefinancierd onderzoek. De voorstellen zijn gehonoreerd en beoordeeld naar de vigerende kwaliteitsmaatstaven. Dit geldt met uitzondering van het programma *Omgeving en Gezondheid*. Dit programma is nog te pril en te klein om een oordeel te kunnen vellen.

Voor *Gewichtsmanagement* geldt dat het programma goed is ingebed in een al bestaand en gerespecteerd onderzoeksveld met een erkende 'scientific community' waar de onderzoekers van dit programma actief deel van uitmaken.

Sport is een betrekkelijk nieuw programma dat zijn kwaliteit nog moet bewijzen maar al wel goed heeft laten zien dat er met succes een verbinding is gelegd tussen onderzoek en praktijk. Dit programma ziet er veelbelovend uit en de relatie met de VU en in het bijzonder met het onderzoeksgebied Bewegingswetenschappen kan de kwaliteit verder omhoog duwen.

Bij het programma *Gezonde (motorische) ontwikkeling van het jonge kind* merkt de commissie op dat er sprake is van een zeer relevant onderzoeksdomein. Hier is vooral aan de orde de vraag hoe de

onderzoekers 'voorbij het meten' gaan. Anders gezegd: de focus ligt nog te veel op dataverzameling en te weinig op data-interpretatie en -analyse om van daaruit aan cumulatie van kennis voor praktijk en beroepsopleiding te werken.

Over de hele linie beveelt de commissie aan om in de komende jaren een beperkt aantal wetenschappelijke standaarden te definiëren voor de onderzoeksprogramma's en jaarlijks te bezien hoe aan de standaarden wordt voldaan en waar aan gewerkt moet worden.

Daarnaast beveelt de commissie aan om verder te werken aan kwaliteitscriteria die de praktijkrelevantie van de producten zichtbaar maken. Zo kan het gebruik van een bepaalde door de HvA-lectoren ontwikkelde methode meer dan nu gebeurt worden onderzocht en vastgelegd. Verder is het van belang om bij het bewaken van de kwaliteit de systematiek van peer-reviews goed te organiseren, dat kan met interne collega's maar vooral ook met onderzoekers van buiten. Deze methode van peer-review geldt niet alleen voor de klassieke wetenschappelijke publicaties maar ook voor de vakpublicaties, de ontwikkelde methodieken en andere producten van het lectoraat.

Oordeel: voldoende

Standaard 4

De onderzoekseenheid realiseert voldoende relevante producten op het gebied van:

- *beroepspraktijk en maatschappij;*
- *kennisontwikkeling binnen het onderzoeksdomein;*
- *onderwijs en professionalisering.*

Het onderzoek heeft in voldoende mate impact op de hierboven omschreven gebieden.

Beroepspraktijk en maatschappij

Dat het onderzoek van het kenniscentrum wordt gewaardeerd, blijkt ook uit de reeds eerder ter sprake gebrachte interesse van partijen om met het kenniscentrum samen te werken, soms voor de middellange termijn. De commissie vindt de bereidheid om langjarige verbindingen aan te gaan een heel goede indicator van praktijkgerichtheid en bijdrage aan beroepsontwikkeling. Ook de vele subsidies die het kenniscentrum heeft verworven zijn uiteraard een goede indicator. Het kenniscentrum is hier terecht trots op. De producten die het kenniscentrum heeft ontwikkeld zijn breed toepasbaar in de praktijk. Het zijn geen halfproducten, zoals rapportages of mogelijke inzet van ontwikkelde kennis, maar kennis die ook daadwerkelijk toepasbaar is gemaakt in een interventie, instrument, etcetera. De commissie vindt veel interventies/instrumenten inspirerend en heeft gezien dat deze ook bijna allemaal direct op internet te vinden zijn. De lijst met voorbeelden van impact van het onderzoek in de beroepspraktijk is overtuigend. Ook het aanbod aan nascholing dat het kenniscentrum aan de in de beroepspraktijk werkzame professionals biedt, beoordeelt de commissie als goed.

De onderzoeksprogramma's *Gezonde(motorische) ontwikkeling van het jonge kind* en *Gewichtsmanagement* geven ook een *boost* aan het vak (van bewegingsonderwijs respectievelijk diëtiëk). Met name *Gewichtsmanagement* is met zijn programmalijn die zich richt op het werken van de diëtist van betekenis voor de opleiding: het leidt tot zelfreflecterende diëtisten die het *evidence based* werken met de paplepel meekrijgen.

Tijdens de visitatie bleek dat stakeholders de praktijkgerichte insteek van het onderzoek een belangrijk pluspunt vinden, ook omdat de resultaten ervan voor professionals erg toegankelijk zijn. Daarnaast waarderen zij de opstelling van het domein DBSV, dat open staat voor samenwerking en een gemeenschappelijk belang deelt: de toename van *evidence based* kennis bij huidige en toekomstige professionals. De commissie ervoer – evenals tijdens de gesprekken met de medewerkers van het domein – een positieve sfeer.

Kennisontwikkeling binnen het onderzoeksdomein

Met betrekking tot de bijdrage aan kennisontwikkeling binnen het onderzoeksdomein stelt het kenniscentrum dat de kwaliteit van onderzoek zich enerzijds toont door een goede track record aan gesubsidieerd onderzoek dat in competitie is binnengehaald, en anderzijds door mooie publicaties in relevante peer-reviewed- en vaktijdschriften, abstracts, congrespublicaties en media-aandacht. Het kenniscentrum stelt verder dat het sinds de vorige evaluatie qua output grote stappen heeft gemaakt. De commissie stelt vast dat het overzicht aan producten in de Kritische Reflectie in zijn totaliteit inderdaad een mooie stijging laat zien (28 publicaties in 2012, 72 in 2014, totaal vak/professionele en wetenschappelijke publicaties 41 in 2012, 105 in 2014)² maar vindt tevens dat er op het gebied van kennisontwikkeling een verschil is tussen de programma's.

Gezonde (motorische) ontwikkeling van het jonge kind heeft zeer veel databestanden opgeleverd maar betrekkelijk weinig vakpublicaties en een beperkt aantal wetenschappelijke. Uitschieter is het promotie-onderzoek van mw. dr. M. Jansen m.b.t. bewegen op het schoolplein, dat in 2014 de V&W Volksgezondheidsprijs kreeg voor het beste relevante promotie-onderzoek in de Public Health. Het door haar ontwikkelde PLAYGROUNDS is als interventie onder meer opgenomen in het aanbod van het gemeentelijk programma Amsterdamse Aanpak Gezond Gewicht bij kinderen en jongeren.

Gewichtsmanagement, geleid door lector P. Weijs, erkend expert op het gebied van eiwit- en energiebehoefte, heeft veel vak- en wetenschappelijke output opgeleverd met enkele publicaties in de toonaangevende wetenschappelijke tijdschriften op dit gebied en is op internationaal niveau.

Sport heeft een aantal publicaties opgeleverd, maar deze vertonen onderling weinig samenhang. Ook is het aantal internationale publicaties in toonaangevende tijdschriften in het betreffende gebied laag gezien het grote aantal projecten en input. Hierbij tekent de commissie aan dat het programma Sport en omgeving nog in ontwikkeling is.

Uitschieter is het promotie-onderzoek van mw. dr. M. Beijsterveldt dat de Tulip Med prijs van de vereniging voor Sportgeneeskunde kreeg voor het beste proefschrift sportgeneeskunde.

Hoewel de commissie waardering heeft voor hetgeen het kenniscentrum de afgelopen jaren aan output heeft geleverd en zich bovendien realiseert dat het ene onderzoeksprogramma veel langer bestaat dan het andere, wil zij toch een kritische kanttekening m.b.t. het onderwerp kennisontwikkeling maken. De Kritische Reflectie is zeer beperkt waar het gaat om kritische reflectie op dit onderdeel. De commissie denkt hierbij aan de verschillen in kwantitatieve en kwalitatieve output tussen de onderzoeksprogramma's.

---

2 Het van belang is om alleen geaccepteerde artikelen in het betreffende jaar op te nemen in de lijst.

Ook ontbreken er verbetervoorstellen en ambities op de langere termijn. Met uitzondering van het programma *Gewichtsmanagement* zijn de programma's qua wetenschappelijke output in peer-review internationale wetenschappelijke tijdschriften in de betreffende domeinen aan de magere kant. Met de ambitie om wetenschappelijk op niveau te willen presteren is het van belang om hiervoor criteria te ontwikkelen (aantal publicaties in internationale peer-review tijdschriften, impact factoren tijdschriften in het betreffende domein, citatie scores etc.). Op deze wijze is het mogelijk intern te evalueren op de wetenschappelijke kwaliteit van het onderzoek. Slechts op deze wijze is het mogelijk een succesvol onderzoeksprogramma op te bouwen dat ook op termijn externe financiering zal blijven genereren in een competitieve markt waar buitenlandse partnerinstituten of bedrijven alleen geïnteresseerd zijn wanneer er kwalitatief goed en innovatief onderzoek gedaan wordt.

De commissie realiseert zich dat het streven om ook op wetenschappelijk niveau zodanig te presteren dat men ook internationaal erkend wordt, op gespannen voet staat met de ambitie om voor de regio voor de beroepspraktijk toepasbare kennis te ontwikkelen. Het kenniscentrum heeft inmiddels bewezen dat het goed is in het ontwikkelen van die op de regio gerichte praktisch toepasbare kennis. Wat de commissie betreft is het nu de uitdaging ervoor te zorgen dat de regionale praktijkkennis theoretisch gezien van meerwaarde is op internationaal wetenschappelijk gebied.

Onderwijs en professionalisering

De bijdrage aan het onderwijs speelt zich in dit domein nadrukkelijk af op twee gebieden. Aan de ene kant bieden de onderzoeksprogramma's studenten veel mogelijkheden om in onderzoek te participeren en daar onderzoekservaring op te doen. Studenten leren daardoor kritisch naar hun eigen handelen te kijken. Aan de andere kant is daar de bijdrage van de onderzoeksprogramma's (c.q. lectoren, promovendi, onderzoekers en docent/onderzoekers) aan de begeleiding van afstudeerscripties, invulling van minoren en de actualisering en upgrading van het reguliere curriculum. Het domein stelt in de Kritische Reflectie dat 'field labs innoverend onderwijs zijn, en onderscheidend in de manier waarop onderzoekers (en studenten), de mensen uit de beroepspraktijk en de maatschappij (bewoners, leerlingen, cliënten) bij elkaar worden gebracht om gezamenlijk onderzoek uit te voeren en onderzoeksresultaten te implementeren. De commissie vindt zoals eerder aangegeven dat er inderdaad sprake is van een goed concept dat als unique selling point van het domein beschouwd kan worden.

Het kenniscentrum biedt door haar werkwijze in labs zeer veel studenten de mogelijkheid om in een of meer onderzoeksprogramma's mee te doen. Bij Voeding en Diëtiëk participeren in 2014 75% van de studenten op enigerlei wijze mee in het onderzoek, bij de ALO is dit 60%. Uitschieter naar beneden is de opleiding Sport, Management en Ondernemen, waar slechts 2% van de studenten in onderzoek meedoet. Een opvallend groot aantal studenten in dit domein kreeg voor hun onderzoek een prijs. De commissie sprak met een aantal studenten die in verschillende contexten (stage, afstudeerscriptie, excellentieprogramma) participeerden in onderzoek. Dit studie-onderdeel vertegenwoordigde voor hen een grote meerwaarde in hun opleiding. Enerzijds leerden zij veel over onderzoek en onderzoeksmethoden, anderzijds haalden zij veel voldoening uit het vervaardigen van producten die waren toegesneden op specifieke doelgroepen. Voor meerdere studenten lag een masteropleiding in het verschiet. Alle studenten waren tevreden over de begeleiding van hun onderzoek. Meerdere van hen gaven aan dat het onderwijs in onderzoeks(technieken) in de eerste jaren van hun studie hen niet erg aansprak. De oorzaak daarvan was met name het feit dat zij geen inzicht kregen in de

relevantie van onderzoek voor de beroepspraktijk. Dit onderwijs was, kortom, teveel 'droogzwemmen'. 'Minder op technieken inzoomen, eerst meer informatie over de waarde van onderzoek', zo luiden hun aanbevelingen.

De commissie wil dit meegeven, met de kanttekening dat het aantal studenten dat zij sprak niet representatief is, en de studenten (nu ouderejaars) zelf aangaven dat er op dit punt intussen wellicht al verbeteringen zijn aangebracht.³

Een enkele maal worden databestanden uit de onderzoeksprogramma's ingezet als leermiddel in het onderwijs. De doorwerking van het onderzoek in het reguliere curriculum verloopt, zo vernam de commissie van het management, langzaam. Het domein vindt het belangrijk hierbij docent/onderzoekers te betrekken, op beperkte schaal gebeurt dit al, maar het is alles met elkaar nog uitermate weinig. De onduidelijkheid rond docent/onderzoekers kwam in deze rapportage reeds ter sprake. De professionalisering van docent/onderzoekers kwam hierboven reeds aan de orde bij de vraag naar mensen en middelen.

CONCLUSIE

De producten op het gebied van de beroepspraktijk en de maatschappij zijn over het geheel genomen zeer relevant; de impact ruim voldoende.

Op het gebied van kennisontwikkeling ten behoeve van het domein is er een verschil tussen de onderzoeksprogramma's.

Gezonde (motorische) ontwikkeling van het jonge kind is voldoende tot goed maar zou meer aandacht moeten besteden aan het publiceren in internationaal gerespecteerde wetenschappelijke tijdschriften. *Gewichtsmanagement* scoort goed tot uitstekend op alle evaluatiecriteria zoals externe fondsen, wetenschappelijke presentaties, internationale congressen, vakpublicaties en vooral ook internationale publicaties in tijdschriften met hoge impact factoren in het betreffende gebied.

Sport kan niet goed beoordeeld worden omdat het nog in ontwikkeling is. Het programma heeft op nationaal niveau een impact maar heeft tot op heden internationaal nog niet echt geleid tot aansprekende publicaties.

Omgeving en Gezondheid is nog in opbouw en kan derhalve ook niet beoordeeld worden.

De bijdrage aan het onderwijs is deels goed door de mogelijkheden voor studenten om te participeren in onderzoek in de diverse labs en de incorporatie van onderzoek in diverse studie-onderdelen, vooral die onderdelen waar docent/onderzoekers en promovendi in lesgeven. De impact van het onderzoek op het reguliere curriculum is over het geheel genomen voldoende, maar kan gezien het praktische karakter van

---

³ In de Kritische Reflectie wordt aangegeven dat de NVAO de opleidingen in het domein goed beoordeelt waar het gaat om de verankering van het onderzoek in het onderwijs en de rol van het lectoraat daarin. Zij beoordeelt ook het eindniveau van de opleidingen als goed.

veel van het onderzoek veel beter. De professionalisering van docenten en docent/onderzoekers is nog onvoldoende.

Oordeel: voldoende

ORDEEL TEN AANZIEN VAN HET KENNISCENTRUM ALS GEHEEL

Het kenniscentrum geeft blijk van een grote vitaliteit en beschikt over een groot aantal samenwerkingsverbanden, met name in Amsterdam en omgeving. Het onderzoeksprofiel van de vier onderzoeksprogramma's die deel uit maken van het kenniscentrum is uitermate relevant, uitdagend en ambitieus. De positionering van de onderzoeksprogramma's kan beter en de focus nog scherper. De samenhang binnen de onderzoeksprogramma's en tussen de verschillende onderzoeksprogramma's in het kenniscentrum is nog niet echt opgepakt. Dit hangt mede samen met het feit dat elk programma nauw verbonden is met een verwante opleiding in het domein. Een onafhankelijker positie van het onderwijs zou naar de mening van de commissie de samenhang tussen de onderzoeksprogramma's bevorderen.

De basis infrastructuur voor het onderzoek, d.w.z. de financiering vanuit de eerste geldstroom, is kwetsbaar.

De output van het kenniscentrum is relevant en heeft veel impact op regionaal niveau, maar verschilt kwantitatief en kwalitatief per onderzoeksprogramma als het gaat om internationale erkenning en impact. De ambitie-lat zou hier in de komende jaren hoger moeten komen te liggen. Het programma Gewichtmanagement is hierbij een goed voorbeeld.

Het praktijkgericht onderzoek binnen de (field-, living-) labs is innovatief en maakt een goede verbinding tussen onderzoek en onderwijs mogelijk. Deze vorm van onderzoek is een onderscheidend kenmerk van het kenniscentrum. Het kenniscentrum heeft de mogelijkheden en de netwerkpartners om met zijn fieldlabs een voortrekkersrol in de aanpak van praktijkgericht onderzoek te spelen.

Oordeel ten aanzien van het kenniscentrum als geheel: voldoende

AANBEVELINGEN M.B.T. DE KRITISCHE REFLECTIE

- Zorg voor een tekst die SMART is. Vermijd uitweidingen, herhalingen en algemene uitspraken.
- Zorg voor evenwicht in de tekst. In de Kritische Reflectie bij deze evaluatie was veel aandacht voor het binnenhalen van middelen en het aangaan van samenwerkingsverbanden – kortom, de successen –, op andere punten daarentegen (bijvoorbeeld onderdelen van personeelsbeleid, wetenschappelijke oriëntatie, inhoudelijke en wetenschappelijke standaarden) vertoonde de tekst hiaten.
- Onderbouw oordelen m.b.t. de kwaliteit van het onderzoek goed en vanuit verschillende perspectieven.
- Wees kritisch.
- Screen de tekst op aanwezigheid van belangrijke kengetallen per programma.

AANBEVELINGEN VOOR HET KENNISCENTRUM

- Zet niet meer in op groei, maar op consolidatie van de huidige situatie.
- Versterk het profiel en de focus van de onderzoeksprogramma's, werk hun onderlinge samenhang (d.w.z. de combi voeding en beweging) uit, en maak die zichtbaarder.
- Voorzie de field- en living labs van een conceptueel kader. Zij zijn een onderscheidend kenmerk van het kenniscentrum. Werk de gehanteerde methodieken nader uit en expliciteer ze. Zet een systeem van kwaliteitszorg op rond deze labs.
- Agendeer de rol van het KIK.
- Bezie de noodzaak van een apart programma Omgeving en gezondheid.
- Voorkom een afbreukrisico bij Gewichtsmanagement. Dit programma is nu teveel afhankelijk van een lector.
- Maak het onderzoek meer zelfstandig t.o.v. het onderwijs met duidelijke targets ten aanzien van de kwaliteit van het onderzoek.
- Maak de organisatie van de onderzoeksprogramma's eenduidiger waardoor er ook meer integratie kan ontstaan.
- Stel een onderzoeksdirecteur aan.
- Creëer een stabiele basis van de onderzoeksprogramma's door de bijdrage van de eerste geldstroom te verhogen tot het niveau zoals is aangegeven in het rapport van de commissie Leijnse. Mocht dit financieel onhaalbaar zijn, dan is de aanbeveling om meer focus aan te brengen in de programma's nog steeds een belangrijke aanbeveling om de ambitie van kwaliteit in het onderzoek waar te maken.
- Werk het personeelsbeleid m.b.t. docent/onderzoekers en promovendi uit.
- Formuleer een visie op de opdracht tot kennisontwikkeling in het domein.
- Definieer een beperkt aantal wetenschappelijke standaarden voor de onderzoeksprogramma's en bezie jaarlijks hoe aan de standaarden wordt voldaan en waar aan gewerkt moet worden.
- Ontwikkel een visie met bijbehorende criteria t.a.v. nationale en internationale publicaties.
- Ontwikkel een structuur voor in- en externe peer-reviews.
- Ontwikkel een visie op internationalisering en voorzie deze van heldere doelen.
- Wees kritisch(er) bij het aangaan van samenwerkingsprojecten en het starten van projecten.

Curriculum vitae commissieleden

Dr. Willemijn van Gastel werkt sinds 2007 vanuit VanGastel Projectbureau Gezondheidszorg als zelfstandig adviseur en projectleider. Vanuit deze functie is zij nauw betrokken bij projecten die zich bevinden op het snijvlak van wetenschap, praktijk en beleid. Opdrachtgevers van de afgelopen jaren zijn onder meer het Nationaal Regieorgaan Praktijkgericht Onderzoek SIA (NWO), ZonMw, VWS en NJI. Momenteel is zij ook verbonden aan de Nationale Wetenschapsagenda.

Willemijn heeft pedagogiek gestudeerd (1988-1994) aan de Universiteit van Utrecht, en bij deze Universiteit is zij ook gepromoveerd (2001) op het gebied van Kwaliteit van Zorg. Na haar promotie heeft zij onder meer gewerkt als onderzoek coördinator in epidemiologische en klinische studies. Door haar werkzaamheden voor NRPO SIA is zij afgelopen jaren nauw betrokken bij de ontwikkelingen rondom het praktijkgericht onderzoek bij hogescholen, met name in het publieke domein.

Prof. dr. Wim H.M. Saris (1949) rondde in 1974 de opleiding Humane Voeding af aan de Wageningen Universiteit en in 1979 zijn opleiding tot arts aan de Radboud Universiteit in Nijmegen en promoveerde aldaar in 1982 op het onderwerp "Lichamelijke activiteit en prestatie vermogen van kinderen". In 1987 werd hij benoemd tot hoogleraar Humane Voeding aan de Universiteit van Maastricht. In 1992 richtte hij het onderzoeksinstituut NUTRIM op, waar verschillende vakgroepen van de LifeScience, Medicine en Health faculteit van de UM in samenwerken. Hij was wetenschappelijk directeur van 1992 tot 2005. Daarnaast was hij van 2005 tot 2014 eveneens parttime werkzaam als Corporate Scientist Human Nutrition bij DSM Food Specialties in Delft. Hij was lid van vele nationale en internationale advies organen zoals de Gezondheidsraad en de "Scientific Committee on Food" (SCF, het huidige EFSA) van de EU commissie in Brussel en leidde het Europese Joint Program initiative (JPI) "Healthy Diet for a Healthy Life" van 2010 tot 2014. Zijn onderzoek richt zich vooral op de relatie voeding en gezondheid en de ontwikkeling en testen van nieuwe functionele voedingsingrediënten zoals op het gebied van sportvoeding, overgewicht en diabetes. Hij coördineerde een aantal Europese onderzoek projecten op het gebied van voeding en gezondheid, zoals het CARMEN project naar de rol van koolhydraten in de voeding en het grootste onderzoek op het gebied van obesitas in de EU; het DIOGENES (Diet, Obesity and Genes) project. Hij is (co)-auteur van > 450 wetenschappelijke publicaties in internationale peer-reviewed wetenschappelijke tijdschriften.

Programma site visit, 31 mei 2015

Tijd	Activiteit	Gesprekspartners
8.00-9.00	Ontvangst en besloten overleg	Pauline Meurs, voorzitter Willemijn van Gastel, commissielid Wim Saris, commissielid Alice Boots, secretaris
9.00-10.00	Gesprek met directie en management	Jacomine Ravensbergen, voorzitter domein Bewegen, Sport en Voeding Marije Baart de la Faille-Deutekom, lector Kracht van Sport/ lid onderzoeksraad HvA Hans Mackaaij, opleidingsmanager ALO Mariëlle Engberink, management team Voeding en Diëtiëk Sander Blikendaal, manager KIK
10.00-10.15	Puze, besloten overleg commissie	
10.15-11.00	Gesprek met lectoren	Huib Toussaint, lector Bewegingswetenschappen Peter Weijs, lector Gewichtsmanagement Janine Stubbe, lector Sportzorg Cees Vervoorn, lector Topsport en Onderwijs Lea den Broeder, lector (i.o.) Omgeving en Gezondheid
11.00-11.45	Gesprek met studenten	Ewan van Teeseling, ALO (lectoraat Sportzorg) Tino van Erp, ALO (lectoraat Bewegingswetenschappen) Stephanie de Graaf, Voeding en Diëtiëk (lectoraat Gewichtsmanagement) Shawny Blijleven, Voeding en Diëtiëk (lectoraat Gewichtsmanagement) Samira El Baouchi, VU (lectoraat Omgeving en Gezondheid) Elise van Eijnatten, Voeding en Diëtiëk (excellentieprogramma Urban Vitality)
11.45-12.30	Lunch – besloten overleg commissie	
12.30-13.30	Gesprek met (docent) onderzoekers en promovendi	Amely Verreijen, docent Voeding en Diëtiëk Tim van Kernebeek, onderzoeker lectoraat Bewegingswetenschappen Robert Memelink, onderzoeker, lectoraat Gewichtsmanagement Matthijs Mennes, docent SM&O, onderzoeker lectoraat Kracht van Sport Sander Plomp, docent ALO, onderzoeker lectoraat Sportzorg
13.45-14.30	Pauze – besloten overleg commissie	
	Gesprek met externe stakeholders	Annemiek van Bolhuis, directeur Volksgezondheid en Zorg RIVM Jan Paddenburg, programmamanager Jump-in, scholenaanpak AAGG Pim Storm, voorzitter Jeugdsportfonds Amsterdam Charles Urbanus, directeur Centrum voor Topsport en Onderwijs (CTO), Amsterdam Sjors Verlaan, directeur Research Muscle & Mobility Nutricia Research
14.15-15.15	Vorbereiding terugkoppeling	
v.a. 15.15	Mondelinge terugkoppeling door de commissie	

Bestudeerde publicaties van het kenniscentrum

Van Beijsterveldt, A. M. C., Stubbe, J. H., Schmikli, S. L., van de Port, I. G. L., & Backx, F. J. G. (2015), 'Differences in injury risk and characteristics between Dutch amateur and professional soccer players', *Journal of Science and Medicine in Sport*, 18(2), 145-149

Van Beijsterveldt AMC, et al., 'Differences in injury risk and characteristics between Dutch amateur and professional soccer players', *J Sci Med Sport* (2014)

M. Janssen, M.J.M. Chinapaw, S.P. Rauh, H.M. Toussaint, W. van Mechelen, E.A.L.M. Verhagen, 'Gymmen kleuters beter met een gymleraar?' (jump-in) *Sportgericht* nr. 3/2014

Igor Tak, Adam Weir, Rob Langhout, Jan Hendrik Waarsing, Janine Stubbe, Gino Kerkhoffs, Rintje Agricola, 'The relationship between the frequency of football practice during skeletal growth and the presence of a cam deformity in adult elite football players', *Br J Sports Med* published online January 7, 2015

Amely M Verreijen, Sjors Verlaan, Mariëlle F Engberink, Sophie Swinkels, Johan de Vogel-van den Bosch, and Peter JM Weijs, 'A high whey protein-, leucine-, and vitamin D-enriched supplement preserves muscle mass during intentional weight loss in obese older adults: a double-blind randomized controlled trial1-3', *AJCN*. First published ahead of print November 26, 2014

Weijs PJM, Wolfe RR, 'Exploration of the protein requirement during weight loss in obese older adults', *Clinical Nutrition* (2015)

RAPPORT AMSTERDAMS KENNISCENTRUM VOOR MAATSCHAPPELIJKE INNOVATIE, DOMEIN MAATSCHAPPIJ EN RECHT

Site visit: 1 juni 2015

Standaard 1

De onderzoekseenheid heeft een relevant, ambitieus en uitdagend onderzoeksprofiel en een onderzoeksprogramma met bijbehorende doelen die zijn geoperationaliseerd in een aantal indicatoren.

In 2014 was het kenniscentrum van het domein Maatschappij en Recht nog geformeerd rond drie clusters: Social Work, Legal Management en Urban Management. Deze clusters waren in hoofdzaak verbonden met de opleidingen van het domein en het werkveld waarvoor deze opleiden. Een nieuwe domeinvoorzitter, die in 2014 aantrad, constateerde dat de organisatie van het kenniscentrum te fragmentarisch was. In datzelfde jaar werd daarom een proces van 'ontschotting' gestart, met als resultaat dat het kenniscentrum (nu Amsterdams Kenniscentrum voor Maatschappelijke Innovatie geheten) thans acht lectoraten omvat alsmede een Graduate School, die zich onder meer op de ondersteuning van promovendi en (na)scholing richt en ook de masteropleidingen van het domein Maatschappij en Recht herbergt.

De commissie trof bij de visitatie dus een kenniscentrum aan, dat in transitie is. Het is de bedoeling om te komen tot een overkoepelend/gemeenschappelijk onderzoeksprogramma, maar het proces daartoe is pas recent gestart. Dat betekent dat het profiel van het kenniscentrum per saldo nog wordt gevormd door de gezamenlijke lectoraten die momenteel actief zijn.

Het betreft:

- * Armoede en participatie richt zich op het bevorderen van arbeidsparticipatie van burgers en op het tegengaan en voorkomen van armoede in het algemeen en het voorkomen van schulden.
- * Community Care richt zich op de voorwaarden om volwaardige deelname van mensen met beperkingen in de samenleving mogelijk te maken.
- * Culturele en Sociale Dynamiek richt zich op cultureel burgerschap, bewonersgestuurde wijkontwikkeling en dynamiek en diversiteit in een grootstedelijke context.
- * Kwaliteit en effectiviteit in de jeugdzorg richt zich op het ontwikkelen en onderzoeken van manieren om de kwaliteit en effectiviteit in de zorg voor jeugd te vergroten en bij te dragen aan de gezonde ontwikkeling van jeugd in de grote stad.
- * Outreachend werken richt zich op het vergroten van kansen op herstel, sociale stijging en zelfredzaamheid van burgers in een kwetsbare positie die vaak buiten het beeld van reguliere hulp- en dienstverlening vallen.
- * Youth Spot richt zich op professionalisering en profilering van grootstedelijk jongerenwerk.

Deze lectoraten worden in het vervolg van deze rapportage samengevat onder de noemer *Social Work*.

- * *Legal Management* richt zich op innovatie en optimalisatie van juridische dienstverlening in de publieke sector.
- * *Management van Cultuurverandering* richt zich op managementinformatie waarmee leidinggevendenden hun organisatie beter kunnen richten op de grootstedelijke vraagstukken waarvoor ze verantwoordelijkheid dragen.

Op het moment van de visitatie was er een lectoraat Toegepaste Psychologie in oprichting.

Naast deze lectoraten zijn er twee hogeschoolbrede lectoraten in het kenniscentrum ondergebracht: het (toekomstig) lectoraat Methodologie van praktijkgericht onderzoek en het lectoraat Coördinatie Grootstedelijke Vraagstukken, dat is verbonden met het HvA-speerpuntprogramma Urban Management.

Ambities

De herstructurering van het kenniscentrum heeft veel aandacht gevraagd. Daarbij kwamen wisselingen in management en van twee lectoren bij Legal Management. Op een aantal terreinen is er daarom sinds de vorige evaluatie van 2012 minder gebeurd dan geambieerd en wenselijk was. De ambities van het kenniscentrum zijn nog in hoge mate gericht op het uitbouwen en versterken van de onderzoeksorganisatie en het verbeteren van de verbinding tussen onderzoek en onderwijs. HvA-beleid, – indicatoren en – streefwaarden zijn een belangrijk richtsnoer. De Kritische Reflectie stelt 'dat er voortgang geboekt kan worden waar het gaat om de verdere uitwerking van de visie, een overkoepelend onderzoeksprogramma, samenhang tussen lectoraten, wetenschappelijke publicaties en output, integratie onderzoek-onderwijs en de deskundigheidsbevordering van de docent/onderzoekers'⁴. Los daarvan heeft het kenniscentrum de ambitie om een voortrekkersrol te vervullen in het sociale domein op het gebied van kennisontwikkeling, publicaties, producten en methodiekontwikkeling en vooral,

---

4 Kritische Reflectie blz. 9.

zo blijkt uit de Kritische Reflectie, wil het goed onderzoek doen waarbij samen werken en samen leren (met het werkveld, met studenten en docenten) als een credo wordt geformuleerd.

De commissie onderschrijft de noodzaak van het versterken van de onderzoeksorganisatie. Daarnaast wil de commissie het maatschappelijk belang van het werkdomein van het kenniscentrum onderstrepen. Juist het werken in de metropool met zeer uiteenlopende sociale problemen en kansen vraagt om een onderzoeksprogramma dat zich richt op het sociaal leefbaar houden en maken van de grote stad. Participatie, gemeenschapsontwikkeling, maar ook juridische ondersteuning en het vermogen tot veranderen zijn sleutelthema's die door de onderzoeksgroep bijeen kunnen worden gebracht. Deze inhoudelijke ambitie moet – nu de organisatie staat – naar het oordeel van de commissie leidend zijn.

De lectoraten

Uit de korte beschrijving die hierboven is gegeven, blijkt dat het overgrote deel van het onderzoek (dat van Social Work) zich richt op beleidsthema's, (kwetsbare) doelgroepen en gebieden in Amsterdam. Er wordt samengewerkt met een scala van locale partners. Van de twee andere lectoraten sluit Management van Cultuurverandering met zijn focus op grootstedelijkheid het meest aan bij Social Work, terwijl Legal Management zich inmiddels ook richt op de publieke sector. De commissie vindt het onderzoek van het kenniscentrum vanuit maatschappelijk perspectief relevant en uitdagend. Het onderzoek sluit goed aan bij de doelen van de HvA als hogeschool in een grootstedelijke omgeving. Gezien het feit dat men vooral samenwerkt met instellingen in en rond Amsterdam, stelt de commissie voor om ook (meer) samen te werken met (kennisinstellingen in) andere Europese steden – de problematiek waarmee grote steden worstelen is immers veelal dezelfde. Door internationaal vergelijkend onderzoek te doen, maar ook door de studenten daarbij te betrekken, biedt het kenniscentrum niet alleen de partijen in de Amsterdamse regio meerwaarde, ook de onderzoekers en studenten winnen hiermee aan waarde. Het kan bovendien nieuwe geldbronnen doen ontsluiten alsmede de kans op peer-reviewed artikelen vergroten (internationaal vergelijkende onderzoeken krijgen makkelijker toegang tot hoger gerankte tijdschriften).

Op weg naar een gezamenlijk programma

Nu alle lectoraten van het kenniscentrum en de Graduate school op één lijn gebracht zijn en in de sfeer van de randvoorwaarden (bedrijfsvoering en ondersteuning van het kenniscentrum) verbeteringen zijn aangebracht, is het de bedoeling te komen tot een overkoepelend/gemeenschappelijk onderzoeksprogramma. In dit domein is dat volgens de commissie zinvol, maar zo'n programma moet niet als keurslijf gaan werken, lectoren zijn immers bij uitstek professionals die ruimte nodig hebben om te gedijen. Belangrijk is dat men van buiten naar binnen gaat werken, verbindingen legt tussen maatschappij en instelling, tussen onderwijs en onderzoek, en tussen de lectoraten.

Het kenniscentrum heeft inmiddels vastgesteld dat het onderzoek zich richt op 'vraagstukken van mensen en gemeenschappen in de grootstedelijke samenleving', maar nu moet dit brede thema nog nader worden uitgewerkt en moeten er een aantal nauw omschreven subthema's met bijbehorende doelen worden benoemd waarin de mogelijkheden tot samenwerking tussen de lectoraten optimaal tot hun recht kunnen komen.

Dit proces was op het moment dat de commissie het kenniscentrum bezocht, 1 juni 2015, volop gaande en leidde ertoe dat het kenniscentrum diverse vragen over ambities en inhoudelijke keuzes nog niet goed kon beantwoorden. Intern moeten daar nog de nodige discussierondes voor gehouden worden. Daarbij speelt ook de vraag hoe een deel van het onderzoek van de lectoraten geïntegreerd moet worden in de HvA-speerpunten en waar de cesuur tussen de activiteiten van het onderzoek in het kenniscentrum en die van de speerpunten gelegd moet worden.

Tijdens de visitatie beaamden lectoren meermalen dat de opzet van het kenniscentrum zoals daar nu voor is gekozen, kan leiden tot meer samenhang en de mogelijkheid om 'onderwerpen breed aan te pakken'. Desgevraagd kwamen er echter weinig of geen ideeën voor thema's naar voren, hetgeen de commissie enigszins verwonderde. Het domein beschikt immers over een 'vulkaan' aan onderwerpen voor maatschappelijk relevant onderzoek, waar Amsterdamse instellingen graag aan willen meewerken. Zo passeerden tijdens het korte bestek van de visitatie relevante thema's zoals armoede, intergenerationele problematiek en radicalisering, thema's die zich uitstekend lenen om vanuit verschillende disciplines te benaderen, thema's ook waarvoor het kenniscentrum zeker de expertise in huis heeft.

Ook in de documentatie viel op dat men wat de rol van het kenniscentrum betreft op sommige punten nog zoekende is, terwijl er met betrekking tot de missie van het domein zelf een uitgewerkt gedachtegoed ligt. Zo viel het de commissie op dat het volgens de Kritische Reflectie de missie van het kenniscentrum is om 'onderzoek te doen naar vraagstukken van mensen en gemeenschappen in de grootstedelijke omgeving, waarbij sociale, maatschappelijke en fysieke aspecten een rol spelen, met als doel bij te dragen aan de bevordering van de kwaliteit van (samen)leven' terwijl op andere plaatsen wordt gesproken over de eisen die de participatiesamenleving stelt en de gevolgen daarvan voor mensen die kwetsbaar zijn. In de nota *Amsterdams Kenniscentrum voor Maatschappelijke Innovatie – Organisatiestructuur en Onderzoeksprogramma*⁵, een nota die in het kenniscentrum overigens nog in bespreking is, heeft het begrip 'civil society' een belangrijke plaats.

De commissie trekt uit dit alles de conclusie dat er nog een weg te gaan is om een (meer) gezamenlijk programma nader in te vullen. Er is nog geen voldoende beeld van de missie en de visie van de dragende lectoren, terwijl die toch de basis vormen van het kenniscentrum. De focus moet nog nader worden aangescherpt.

De rol van het kenniscentrum voor Maatschappelijke Innovatie

In de komende tijd moet ook de vraag beantwoord worden of het kenniscentrum zich in de toekomst als kenniscentrum wil profileren en daarbij ambities wil formuleren, of dat het zwaartepunt blijft liggen bij de – samenwerkende – lectoraten. De naam van het kenniscentrum is thans weinig zeggend ("Maatschappelijke innovatie" kan op vele manieren worden uitgelegd). Het verbindende thema 'vraagstukken in de grootstedelijke omgeving' is eveneens zo ruim geformuleerd dat velen zich zullen afvragen wat men zich daarbij concreet moet voorstellen gezien het grote aantal onderwerpen dat daar in principe onder kan vallen.

---

5 Amsterdams Kenniscentrum voor Maatschappelijke Innovatie: Organisatiestructuur en Onderzoeksprogramma, HvA, Maatschappij en Recht, 15-05-2015 versie 3.0.

Desgevraagd bleek bij de stakeholders dat het kenniscentrum als zodanig en wat de verschillende lectoren/onderzoekers (buiten diegene met wie men al samenwerkt) te bieden hebben bij de een wel, en bij de ander minder bekend waren.

Uiteindelijk, vatte een stakeholder samen, komt het er meestal op neer dat 'je via persoonlijke contacten altijd wel de weg vindt'. Dat is natuurlijk vaak het geval, maar het betekent ook dat het profiel van het kenniscentrum nog onvoldoende erkend en herkend wordt.

CONCLUSIE

Het overkoepelend programma en het profiel van het kenniscentrum zijn nog in ontwikkeling. Het onderzoeksprofiel van de afzonderlijke lectoraten is relevant en uitdagend gezien de vele sociale, maatschappelijke en fysieke vraagstukken waar de metropoolregio (i.c.) het werkveld mee wordt geconfronteerd. Er zijn voldoende (HvA- en domein-) indicatoren – gekoppeld aan streefwaarden – aanwezig.

Oordeel: voldoende

Standaard 2

De wijze waarop de eenheid is georganiseerd, de inzet van mensen en middelen en de interne en externe samenwerkingsverbanden, netwerken en relaties maken de realisatie van het onderzoeksprofiel mogelijk.

Organisatie

De organisatie is vrij recent veranderd om voorwaarden te creëren voor meer focus en samenwerking, niet alleen tussen de lectoraten onderling, maar ook tussen de lectoraten en het onderwijs. Het kenniscentrum kent nu een breed samengestelde programmaraad⁶ waarin ook de bacheloropleidingen van het domein zijn vertegenwoordigd, zodat deze een stem hebben in het beleid van het kenniscentrum en de verbinding met het onderwijs gegarandeerd is. De domeinvoorzitter, hoofd van het kenniscentrum, is onder meer verantwoordelijk voor de verbinding tussen onderwijs en onderzoek en het budget. Hij gaf tijdens de visitatie aan dat er op het gebied van organisatie en beheer nog een aantal opgaven liggen, zoals het verbeteren van het databeheer en de kwaliteitszorg rondom het onderzoek. Voor wat betreft de nu afgesloten reorganisatie (lectoren op één lijn, breed samengestelde programmaraad, versterkt bedrijfsbureau), hoorde de commissie tijdens de visitatie van lectoren en onderzoekers positieve geluiden. De nieuwe structuur moet volgens de lectoren vergemakkelijken dat men elkaar beter leert kennen, dat, het werd al eerder genoemd, er meer samenwerking kan ontstaan, onderwerpen breder kunnen worden opgepakt, en er *good practices* kunnen worden uitgewisseld. Daarnaast zijn er ook praktische voordelen in de sfeer van ondersteuning. De commissie vindt wel dat de *span of control* voor de domeinvoorzitter erg groot lijkt te worden. Het aantal overleggen waar lectoren een rol in moeten spelen is eveneens erg groot. Daarmee loopt het kenniscentrum het risico dat de bedrijfsvoering het primaire proces (onderwijs en onderzoek) in de weg gaat zitten.

---

⁶ De programmaraad bestaat uit een brede vertegenwoordiging van alle lectoraten, de masteropleidingen uit de Graduate School, het bedrijfsbureau en een vertegenwoordiging van de bacheloropleidingen van het domein alsmede van ondersteunende en adviserende stafdiensten.

Personele inzet

De personele inzet bij de diverse lectoraten in het kenniscentrum is gering. De zes lectoren bij *Social Work* hadden in 2014 slechts 3.18 fte, dus nauwelijks meer dan 0.5 fte, de lector *Legal Management* slechts 0.4 fte. Deze formatie is niet conform de streefwaarden van de HvA.

Het kenniscentrum stelt: "de totale omvang en de personele bezetting van de afzonderlijke lectoraten is, ook bij de intensievere samenwerking die nu binnen en buiten het kenniscentrum van de grond komt, te gering om de onderzoeksdoelen en ambities daadwerkelijk te kunnen halen.⁷ "Hieraan werd tijdens de visitatie toegevoegd dat het lectoraat Toegepaste Psychologie alleen met extern geld kan worden gefinancierd. Het kenniscentrum participeert met de lectoraten in drie HvA-speerpuntprogramma's: Urban Vitality, Urban Management en Urban Education⁸. De bijdrage van de lectoraten levert extra middelen op en stimuleert samenwerking tussen onderzoekers binnen en buiten het domein, maar legt ook beslag op de al zwaar belaste lectoren. Met name voor dit kenniscentrum dat nog volop in ontwikkeling is en zijn eigen profiel nog moet waarmaken, zijn de HvA-brede speerpunten een vloek en een zegen. Een zegen omdat er extra middelen vrijkomen en de keuze voor het speerpunt onderwerpen en mensen bij elkaar brengt. Daar staat tegenover dat het speerpunt weer een nieuwe indeling, een nieuwe prioriteit betekent en daarmee kan bijdragen aan een verdere versplintering of aan ongewenste vormen van 'window dressing'. Voor dit domein is het de kunst om de speerpunten voor de ambities van het domein te laten werken in plaats van andersom.

Financiën

In 2014 had het kenniscentrum een omzet van 2.497.208 €, waarvan 1.110.220 € eerste geldstroom. Dat betekent dat het kenniscentrum in staat is geweest een aanzienlijke hoeveelheid geld uit externe bronnen aan te trekken. Het domein geeft aan dat de totale omzet van het kenniscentrum in 2014 2,3 % was van de omzet van het domein (56.000.000 €), en dus bedraagt het percentage eerste geldstroom nog veel minder. De totale inkomsten zijn in 2014 471.376 € minder dan in 2012, een niet onaanzienlijke vermindering. Het kenniscentrum relativeerde dit gegeven door te stellen dat er door de jaren heen verschillende wijzen van toerekenen zijn gehanteerd, maar dat neemt niet weg dat het aandeel 'onderzoek' in het budget van het domein erg klein is.

Meer dan 50% van de inkomsten van het kenniscentrum is afkomstig uit externe bronnen, voornamelijk HvA-speerpuntgeld en projecten van Social Work.

Dat het kenniscentrum die externe gelden heeft weten binnen te halen is uiteraard een compliment waard, maar het betekent ook dat de financiële basis van het kenniscentrum niet sterk is omdat de tweede en derde geldstroom kunnen fluctueren.

De beschikbare middelen staan niet in verhouding tot de opgaven die er voor het kenniscentrum liggen, en de verhouding tussen eerste en tweede/derde geldstroom is uit het lood. Er moeten mogelijkheden gezocht worden om de eerste geldstroom te verhogen, mede omdat geïnvesteerd moet worden in het voorbereiden van grote subsidie-aanvragen die tijd en geld kosten en waarvan de uitkomst ongewis is. Dit probleem werd (uiteraard) door het domein erkend, met dien verstande, dat werd aangegeven dat de

---

⁷ Kritische reflectie, blz. 32.

⁸ Urban Education is formeel nog geen speerpunt, maar in opbouw.

spanning tussen ambities en middelen met betrekking tot onderzoek een gegeven is dat zich binnen de hele hogeschool afspeelt. “Momenteel levert de HvA bij die ambities geen geld, terwijl onderzoek inmiddels wel tot tweede kerntaak van de hogeschool wordt gerekend”. Het kenniscentrum vertrouwt erop dat het CvB dit zal oppakken. Wat het kenniscentrum zelf voorstelt om het tekort aan middelen uit de eerste geldstroom te verhelpen, kwam noch uit de gesprekken, noch uit de documentatie duidelijk naar voren, al vernam de commissie wel dat er discussies zijn over een andere allocatie van middelen (lees:ook gelden uit het onderwijsbudget aan te wenden voor onderzoek). De commissie beveelt aan die discussie daadwerkelijk te entameren, zowel binnen het domein zelf, als bij het CvB van de HvA.

Kenniskringen

Alle lectoren zijn gepromoveerd. De organisatie en de samenstelling van hun onderzoeksgroepen verschilt per lectoraat. Terwijl de ene lector aangaf per se docent/onderzoekers in de onderzoeksgroep te willen hebben, gaf een ander juist aan alleen onderzoekers met een onderwijstaak te willen. Het verschil is minder subtiel dan het lijkt, want docent/onderzoekers zijn structureel verbonden met de opleidingen en hebben daar hun hoofdtaken liggen. Door te werken met docent/onderzoekers heeft het lectoraat meer voeling met wat er op de opleidingen speelt. De lectoraten moeten volgens de commissie dan ook zeker docent/onderzoekers omvatten, vooral omdat op die wijze wordt bijgedragen aan de gewenste professionalisering van het docentencorps op het gebied van onderzoek.

In een aantal gevallen worden onderzoekers extern gefinancierd. De commissie wees er eerder op dat die externe financiering ten koste gaat van de stabiliteit van het onderzoek. Dat werd door een lector bevestigd: ‘de bezetting van mijn lectoraat fluctueert sterk. Straks beschik ik alleen nog over een Hoio en een docent/onderzoeker. Op die manier is het moeilijk ontwikkelde kennis vast te houden’.

Promovendi

Het kenniscentrum had in 2014 tien promovendi, in omvang gerekend iets meer dan 5 fte. Daarbij valt op dat negen promovendi afkomstig zijn uit het cluster Social Work, Management van Cultuurverandering heeft één promovendus. De commissie sprak tijdens de visitatie met vier promovendi. Het werd duidelijk, dat de financiering van hun promotie-onderzoek tot stand kwam – en soms deels bijeen werd gesprokkeld – via sterk uiteenlopende instellingen (bijv. RAAK-project, gemeente Amsterdam, NWO-beurs), en dat ook de hen ter beschikking staande tijd, de mate waarin zij zelf tijd in de promotie moeten steken alsmede overige faciliteiten (scholing, congresbezoek e.d.) per persoon verschilt (faciliteiten lopen uiteen van ruim tot helemaal niets).

Over de begeleiding (door promotor en DMR lector/copromotor) waren deze promovendi goed te spreken. Tevens waren zij bekend met mogelijkheden voor verdere ondersteuning, bijvoorbeeld door VU, UvA en RUG. Typerend was dat zij ook hier geheel hun eigen weg gingen en de vrijheid namen om afhankelijk van tijd en mogelijkheden uit het aanbod te shoppen. Deze promovendi waren bekend met de Graduate School van het eigen domein, waarbij zij overigens aangaven dat die nog in ontwikkeling is. In hun verhaal was de HvA geheel afwezig, zowel qua ondersteuning (niemand noemde bijvoorbeeld tijdens de gesprekken het HvA-promovendinetwerk) als qua financiering. Zo was er voor een promovenda wier financiering stopte door een gebrek aan medewerking van de beoogde doelgroepen geen vangnet. Gevraagd naar hun toekomstperspectief gaven deze promovendi aan dat zij hier nog geen beeld van hadden en dat dit onder meer afhing van de mogelijkheden die de HvA/het domein Maatschappij en Recht hen kon bieden.

De commissie concludeert dat het personeelbeleid m.b.t. promovendi van het kenniscentrum nog onvoldoende is ontwikkeld. Financiering en faciliteiten spelen zich te veel af op individueel niveau en er is momenteel nog geen functieprofiel voor gepromoveerden. Er zou aan promovendi meer perspectief voor de periode na de promotie geboden moeten worden. Hier ligt ook een opgave voor de HvA. Gezien de ondersteuning die universiteiten de promovendi al blijken te bieden in de sfeer van promovendinetwerken, – cursussen e.d. (waaronder de UvA en VU), beveelt de commissie aan om goed te kijken hoe de (voorgenomen) activiteiten van de Graduate School voor promovendi zich daartoe verhouden.

Docent/onderzoekers

Met betrekking tot de (senior) docent/onderzoekers (veertig personen met een totaal van 12,77 fte in 2014) valt op dat hun formatie-omvang per persoon nog niet de streefwaarde van 0.4 fte heeft bereikt. De functie-omvang van docent/onderzoekers loopt uiteen.

Social Work telde in 2014 25 docent/onderzoekers, met een totaal van 7.11 fte. Zij hebben gemiddeld dus 0.25 fte aan formatie, wat zoals bekend te weinig is om substantieel onderzoek te doen.

Bij *Management van Cultuurverandering* hebben de vijf docent/onderzoekers samen 2.6 fte, dus veel meer tijd tot hun beschikking, en bij *Legal Management* hebben 2 docent/onderzoekers samen 0.71 fte.

Er is, gegeven de summier informatie in de stukken over o.a. de scholing van docent/onderzoekers enzovoort, qua beleid nog veel werk in dit domein te doen. Het is immers bekend dat docent/onderzoekers het lastig vinden om onderzoek te doen – zij komen uit een hele andere traditie – en dat het noodzakelijk is om deze medewerkers te professionaliseren, willen zij aan de eisen voor goed onderzoek en publiceren kunnen voldoen. Ook de nota *Amsterdams Kenniscentrum voor Maatschappelijke Innovatie – Organisatiestructuur en Onderzoeksprogramma* geeft slechts aan dat het domein hogeschoolbrede plannen op dit terrein gaat uitwerken. Ook uit de gesprekken die de commissie met docent/onderzoekers voerde bleek dat er bij deze mensen veel individueel geregeld is.

Net als bij de promovendi bleken begeleiding en aanstellingen (c.q. de tijd die men voor onderzoek beschikbaar had) uiteen te lopen, maar wederom zag de commissie mensen die ieder voor zich hun eigen weg goed wisten te vinden. Daarbij hebben deze medewerkers te maken met problemen die zich vaak in hbo-onderzoek voordoen, zoals het zoeken naar peer-review, en het efficiënt omgaan met de onderzoekstijd (in hun rooster lopen onderzoek en onderwijs door elkaar heen, terwijl het het beste werkt als onderzoekstijd apart wordt ingeroosterd). Verder viel op dat deze medewerkers vaak in eerste instantie voor een onderzoekstaak waren binnengekomen, en pas daarna een onderwijstaak hadden gekregen. Onder de vijf medewerkers bevond zich één oudere docent/onderzoeker die aangaf dat onderzoek voor zijn wat routinematig wordende onderwijspraktijk een verrijking en stimulans vormde.

Binnen het bestek van de visitatie heeft de commissie geen indruk gekregen hoe de verhouding jonge/oudere docent/onderzoekers binnen het domein ligt, zodat op het punt 'professionaliseren docentencorps door onderzoek' veel vragen blijven bestaan.

Externe samenwerkingsverbanden

De afzonderlijke lectoraten beschikken, zo komt uit de documentatie overtuigend naar voren, ieder voor zich over een buitengewoon groot netwerk, en werken met een scala van instellingen samen in het kader van een groot aantal samenwerkingsverbanden. Vrijwel alle lectoraten richten zich op sociale problematiek

in Amsterdam, en hebben derhalve veel samenwerkingsverbanden met gemeentelijke instellingen en organisaties. Er zijn diverse samenwerkingsverbanden met (internationale) universiteiten, maar wat die samenwerking inhoudt en wat deze oplevert, komt in de Kritische Reflectie niet overtuigend naar voren. Hier zou versterkt op ingezet kunnen worden, door meer gezamenlijk internationaal vergelijkend onderzoek, maar ook door uitwisseling qua studenten na te streven, vooral met die kennisinstellingen, die zich ook richten op grootstedelijke vraagstukken.

CONCLUSIE

De organisatie van het onderzoek en de bedrijfsvoering zijn de afgelopen tijd verbeterd. De middelen vertonen een dalende lijn en – vooral die uit de eerste geldstroom – zijn onvoldoende om de ambities te realiseren. De personele inzet is kwalitatief goed, maar te beperkt. Het personeelsbeleid m.b.t. promovendi en docent/onderzoekers is nog onvoldoende ontwikkeld. Financiering en faciliteiten van promovendi spelen zich te veel af op individueel niveau. De relaties en samenwerkingsverbanden met de externe omgeving zijn zeer goed, met uitzondering van internationale connecties.

Oordeel: onvoldoende

Standaard 3

Het onderzoek van de onderzoekseenheid voldoet aan de standaarden die in het vakgebied gelden voor onderzoek.

Methodiek

Het onderzoek in het kenniscentrum vindt plaats op uiteenlopende gebieden en dat heeft consequenties voor de keuze van de onderzoeksmethode. Er wordt gewerkt met een scala aan kwantitatieve en kwalitatieve methodieken. Bij de lectoraten Armoede en participatie, Community Care en Kwaliteit en effectiviteit in de Jeugdzorg is de methodiek afhankelijk van de onderzoeksvraag. Bij Outreachend werken en innoveren speelt co-creatie een belangrijke rol, terwijl de lectoraten Legal Management en Management van Cultuurverandering weer een andere aanpak hebben.

Standaarden en toetsing

Naast de Gedragscode praktijkgericht onderzoek van de HBO-raad worden volgens de Kritische Reflectie criteria toegepast welke zijn opgenomen in een nota van het (toenmalige) landelijke platform van lectoren. De lector speelt een zeer belangrijke rol in de kwaliteitsbewaking. Daarnaast wordt afhankelijk van het uit te brengen product gewerkt met peer-review of panels uit de beroepspraktijk. Er wordt veel verwacht van het HvA-brede lectoraat Methodologie van praktijkgericht onderzoek. Protocollen voor het gebruik van data e.d. zijn in ontwikkeling.

Conclusies die het kenniscentrum in de Kritische Reflectie trekt (er zijn meer dan voldoende geëxpliciteerde standaarden voor onderzoek en de onderzoekers hebben ruim voldoende kennis van standaarden) worden naar de mening van de commissie in de tekst niet scherp onderbouwd of toegelicht, bijvoorbeeld door verwijzingen naar uitgevoerde onderzoeksprojecten en er wordt doorgaans vooral in algemene zin gereflecteerd. Verbetervoorstellen blijven steken in algemeenheden, zoals dat nieuwe standaarden kunnen worden ontwikkeld en enkele protocollen in ontwikkeling zijn. Niet duidelijk wordt, hoe structureel de inzet van extern commentaar is.

Uitgevoerd onderzoek

Het feit dat het kenniscentrum in staat is geweest een substantiële hoeveelheid geld aan te trekken uit externe fondsen vindt de commissie een goede indicator voor de kwaliteit van het onderzoek. Voorstellen worden immers gehonoreerd en beoordeeld naar de vigerende kwaliteitsmaatstaven. Gezien het feit dat de beroepspraktijk de weg weet te vinden naar de lectoraten is er ook sprake van reputatiewerking.

De commissie heeft zes publicaties/producten beoordeeld die door het kenniscentrum zelf zijn voorgedragen. Het betreft hier heel verschillende typen publicaties die de rijkdom van praktijkgericht onderzoek laten zien van dit kenniscentrum. Tevens is het gegeven deze verscheidenheid niet makkelijk om een overall oordeel te geven over de kwaliteit ervan.

De commissie is zeer te spreken over het boek *Leren op de werkvloer* (gepubliceerd bij Eburon Delft; product van het lectoraat Kwaliteit en effectiviteit in de zorg voor jeugd). Het is een belangrijk resultaat van het RAAK-publiek project *Wie helpt de hulpverlener*. Het is ten eerste zeer relevant voor de beroepspraktijk: hoe ziet een relevant, bruikbaar en betrouwbaar ondersteuningssysteem eruit voor het leren van de professionals in de zorg voor jeugd en wel zodanig dat zij effectief hulp kunnen verlenen. In de tweede plaats is het een door theoretische concepten ondersteund product. In de derde plaats laat het op inzichtelijke en systematische wijze zien wat je kunt doen om het leren van professionals te ondersteunen. Tot slot is het onderzoek uitgevoerd volgens de standaarden van sociaal wetenschappelijk onderzoek en zijn de methodische stappen goed geëxpliciteerd. Vermeldenswaard is het gegeven dat het is uitgevoerd in een consortium van praktijkinstellingen, kennisinstellingen en lectoraat van de HvA, de lector trad als penvoerder op.

Het tweede product is een peer-reviewed artikel van Achbab (lectoraat Management van Cultuurverandering), dat is gepubliceerd in *Beleid en Maatschappij* in 2014 en om die reden voldoet aan de kwaliteitstandaard van wetenschappelijk onderzoek. Een discoursanalyse van de veranderingen in het stadsdeel Nieuw West (Nieuw West als case study).

Het derde product dat de commissie ter bestudering heeft ontvangen is van een andere orde want een onderzoeksrapport dat door het kenniscentrum is opgedragen aan een onderzoeksbureau. Het bevreemdt de commissie dat dit rapport over decentralisaties in het sociale domein als voorbeeld aan de commissie is gegeven. Het kenniscentrum is hier uitsluitend als opdrachtgever in beeld. De uitvoering berustte bij een commercieel onderzoeksbureau Regioplan. Het is overigens wel een uiterst relevant onderzoek voor de praktijk en kan zeker goed worden gebruikt voor het onderwijs, maar het rapport biedt geen aanknopingspunten voor een oordeel over de kwaliteit van het onderzoek dat door het kenniscentrum wordt uitgevoerd.

De commissie heeft ook gekeken naar een serie publicaties over urban vitality en meer in het bijzonder de rol van zorgvrijwilligers in de regio Amsterdam. Het betreft een grootschalig survey onderzoek met twee metingen in de tijd. De verzamelde data zijn interessant en relevant voor de praktijk. Er ontbreekt evenwel een theoretische conceptualisering. Er zijn nauwelijks wetenschappelijke inzichten in de literatuurlijst te vinden. Ook in methodologisch opzicht is de geleverde informatie te summier.

De commissie heeft voorts gekeken naar de *Toolkit videofeedback in de zorg voor jeugd*.

Goed verzorgd, vanwege de aard van het product is er begrijpelijkerwijs geen verantwoording van gebruikte methoden en technieken om dit product te ontwikkelen.

Het is een praktijkgerichte tool voor professionals, onduidelijk is of deze gebruikt wordt, of gaat worden.

Tenslotte is een arbeidsmarktonderzoek bestudeerd dat de positie van sociaal juridische dienstverleners betrof. Dit is een relevant onderzoek voor de opleiding en de praktijk. Het is degelijk uitgevoerd en vooral beschrijvend van aard. Het onderzoek zal aan waarde kunnen winnen als het wordt herhaald in de tijd en meer dan nu is gebeurd, wordt voorzien van een probleemstelling en hypotheses.

Het kenniscentrum maakt duidelijk veel werk van onderzoek, waarbij de basale kwaliteitsstandaarden gehanteerd lijken te worden. Er is echter nog geen duidelijke eigen visie op de te kiezen standaarden, en het is dan ook zeer verstandig om hier een extra HvA-brede lector voor aan te stellen. Deze zal er dan wel in moeten slagen zijn of haar inzichten door te laten werken in alle producten en artikelen van ook dit kenniscentrum.

Daarnaast merkt de commissie op dat juist in dit domein het gevaar op de loer ligt dat onderzoek versmald wordt tot opdrachtonderzoek, met veel aandacht voor verzamelen van feiten waar beleid- en praktijkmensen direct mee aan het werk kunnen maar met te weinig gerichtheid op conceptualisering, methodologische kwaliteit en inhoudelijke analyse van bevindingen. Juist in deze gebieden kan het kenniscentrum meerwaarde leveren zonder de praktijkgerichtheid uit het oog te verliezen.

Bij het uiteindelijke oordeel bij deze standaard heeft de commissie het feit laten meewegen dat de relevantie van het onderzoek evident is, dat er een goede verbinding is met de beroepspraktijk en dat sommige van de publicaties laten zien dat er in huis voldoende kennis beschikbaar is om de kwaliteit van het onderzoek over de hele linie op een hoger plan te tillen. Het is te verwachten en te hopen dat de lector Methodologie van praktijkgericht onderzoek als een spil gaat fungeren en verschillende vormen van normering van kwaliteit van onderzoek en peer-reviewing weet te institutionaliseren op het niveau van het kenniscentrum alsook voor de HvA als geheel.

Oordeel: voldoende

Standaard 4

De onderzoekseenheid realiseert voldoende relevantie op het gebied van

- de beroepspraktijk en maatschappij;*
- kennisontwikkeling binnen het onderzoeksdomein;*
- onderwijs en professionalisering.*

Het onderzoek heeft in voldoende mate impact op de hierboven omschreven gebieden.

Beroepspraktijk en maatschappij

Het aantal vak/professionele publicaties is bij *Social Work* gestegen van 36 in 2012 naar 59 in 2014.

Ook het aantal presentaties en andere vormen van kenniscirculatie is vergeleken met 2012 fors toegenomen: in 2014 hield *Social Work* 92 presentaties.

Legal management publiceerde in 2014 een onderzoek naar de arbeidsmarkt voor sociaal-juridische dienstverleners en *Management van cultuurverandering* publiceerde verschillende rapporten over cultuuronderzoek, waaronder twee onderzoeken in de regio. Dit lectoraat hield dertien presentaties. In 2012 en 2013 was de output van deze twee lectoraten in de lijn met die van 2014.

Het kenniscentrum levert uiteenlopende relevante producten op voor de beroepspraktijk. Werkveldinstellingen weten de weg te vinden en maken gebruik van de resultaten van praktijkgericht onderzoek. Het feit dat er langdurige samenwerkingsrelaties zijn ontstaan is een indicator voor de relevantie en de tevredenheid van de stakeholders. Uiteraard heeft het ene lectoraat een langere traditie dan het andere en levert het derhalve meer op dan het lectoraat met een minder lange geschiedenis. Die ongelijksoortigheid tussen de lectoraten vindt de commissie geen probleem.

Samenwerkingspartners/opdrachtgevers uit het werkveld bevestigden het belang dat het kenniscentrum voor hen heeft. Daarbij kwam duidelijk naar voren dat dit belang niet alleen ligt in de door het kenniscentrum c.q. de verschillende lectoren aangereikte kennis, instrumenten of interventies dan wel onderzoeksrapporten, maar ook in het samen (of met nog meer partijen) lobbyen/proberen invloed op beleid uit te oefenen, samen congressen organiseren en samen onderzoeken/samen instrumenten ontwikkelen. Samenwerken met het kenniscentrum betekent voor deze partners samenwerken met toegankelijke, enthousiaste medewerkers die waar nodig kunnen doorverwijzen naar andere experts. Ook noemden zij de mogelijkheid die het hbo biedt om studenten voor het onderzoek in te zetten.

Kennisontwikkeling

De commissie vindt dat de output in wetenschappelijke producten achterblijft vergeleken met die op het gebied van de beroepspraktijk, waarbij wederom moet worden aangetekend, dat de output sterk verschilt al naar gelang de geschiedenis van een lectoraat en de omvang ervan.

Social Work laat in 2014 20 publicaties zien, een lichte stijging ten opzichte van 2012.

Legal Management vermeldt in 2014 een product, een publicatie in een boek over 25 jaar Sociaal Juridische Dienstverlening.

Management van Cultuurverandering realiseerde twee publicaties in wetenschappelijke tijdschriften.

Social Work was daarnaast zeer actief op het gebied van presentaties op meetings en in (internationale) congressen.

Gevraagd naar deze verhoudingsgewijs mindere output kwam naar voren dat de onderzoekagenda en de lectoraten zijn ontstaan vanuit directe vragen uit het werkveld. Bij de start van een project wordt nagedacht over doelgroepen en publiceren maar, zo gaf een lector aan, onderzoeken leiden uiteindelijk niet altijd tot een publicatie. Het komen tot een publicatie in een wetenschappelijk tijdschrift wordt verder belemmerd door gebrek aan tijd door het jaar heen (de commissie wijst nogmaals op de soms kleine bezetting van de lectoraten) en door de grote hoeveelheid taken die een lector qualitate qua heeft, waarbij voortdurend, zoals een lector het tijdens de visitatie omschreef 'vele ballen in de lucht gehouden moeten worden' en praktijkgericht onderzoek en activiteiten ten behoeve van het onderwijs de prioriteit krijgen. 'Werken aan een publicatie behoort niet tot een restcategorie', zo stelde een onderzoeker desgevraagd, 'maar dat doe ik in de zomer'.

De commissie heeft een redelijk goed beeld gekregen van de bijdragen van het onderzoek in het domein kennisontwikkeling (zie hierboven bij standaard 3) maar de vraag hoe het kenniscentrum wil sturen op verhoging daarvan blijft nog open. Er lijken verschillende visies op onderzoek en kenniscirculatie in het kenniscentrum aanwezig te zijn, zo valt op dat bij Urban Management veel energie is gestoken in presentaties, blogs enzovoort (meer dan publicaties) terwijl dat soort activiteiten bij Legal Management nauwelijks plaats hebben gevonden.

De commissie beveelt het kenniscentrum wederom aan (in navolging van de commissie Leijnse drie jaar geleden) om het punt 'visie op kennisontwikkeling/wetenschappelijke oriëntatie' te agenderen teneinde met betrekking tot dit punt heldere uitgangspunten en ambities te formuleren en daaraan een plan van aanpak te verbinden.

Onderwijs en professionalisering

Het overzicht van de onderwijsoutput in 2014 laat zien dat er door de lectoraten binnen *Social Work* zeer veel activiteiten (gastcolleges, presentaties e.d) op het gebied van onderwijs gerealiseerd zijn. Bij *Legal management* en *Management van Cultuurverandering* is dat minder het geval. Dit verschil is deels te verklaren uit het feit dat Social work veel meer lectoraten omvat en met veel meer opleidingen verbonden is, maar toch valt het op dat de lectoraten van Social Work aanzienlijk meer gastlessen en dergelijke in het onderwijs van het domein geven, dan de andere twee lectoraten.

De doorwerking van het onderzoek van *Social Work*, *Legal Management* en *Management van Cultuurverandering* naar het onderwijs vindt vooral plaats binnen (deels door alle lectoraten ontwikkelde en aangeboden) onderwijsseenheden zoals minoren, excellentieprogramma's, gastlessen, en specifieke onderdelen zoals het uitstroomprofiel Jeugdzorg, het profileringsprogramma Integraal Sociaal Werk en het keuzevak Familierecht. Dat blijkt niet alleen uit de Kritische Reflectie, maar werd ook tijdens de visitatie bevestigd tijdens de gesprekken met docent/onderzoekers (die onderzoek doen en onderwijs verzorgen) en promovendi met een onderwijstaak. Daarbij viel het de commissie op, dat relatief veel onderzoekers binnen het bacheloronderwijs worden ingezet voor onderwijs in methoden en technieken, terwijl er juist ook veel werk op het gebied van actualisering en upgrading van het onderwijs is te verzetten.

Studenten omschreven tijdens de visitatie hun leerervaringen als divers: enerzijds lagen die op het terrein van de inhoud (omgaan met vragenlijsten, statistiek), anderzijds op het gebied van planning en organisatie. Over de begeleiding waren zij tevreden. Aangezien drie van de vier studenten afkomstig waren uit de opleiding Toegepaste Psychologie en de groep studenten sowieso klein was, kan de commissie nauwelijks algemene conclusies te trekken.

Wel wil ze het domein meegeven dat meerdere studenten aangaven dat het onderwijs in onderzoek (c.q. in statistiek) in de eerste twee jaar niet goed voorbereidt op de opdrachten in de latere jaren. Dat onderwijs mag wat hen betreft veel zwaarder.

De verbinding met de masteropleidingen loopt goed door de koppeling van afstudeerthema's aan het onderzoek van het kenniscentrum. Het hele curriculum van de master Legal Management is vanuit het onderzoeksprogramma ontwikkeld.

De doorwerking van het onderzoek in het reguliere curriculum van bacheloropleidingen verloopt over het geheel genomen moeizaam. Het domein is zich bewust van de knelpunten. De Kritische Reflectie bevat een groot aantal voornemens om hier aan te gaan werken. De commissie onderstreept dat het van groot belang is dat de lectoraten door de opleidingen actief betrokken worden bij de inhoud van het curriculum alsmede bijscholing en professionalisering van de docenten; niet alleen bij het onderwijs in methoden en technieken van onderzoek maar ook met betrekking tot vakinhouden die gerelateerd zijn aan de onderzoeksonderwerpen van de lectoraten.

In de periode voordat de visitatie plaatsvond, zijn met betrekking tot het punt 'versterking relatie onderwijs-onderzoek' in het domein een tweetal beleidsdagen gehouden. Uit de notulen van deze dagen blijkt – duidelijker dan uit de Kritische Reflectie – dat er in dit domein nog het nodige te doen staat m.b.t. de versterking van de verbinding tussen onderzoek en (bachelor) onderwijs. De punten waarover in het domein gediscussieerd wordt zijn omvangrijk en betreffen onder meer de relatie tussen kenniscentrum en opleidingen (het gemeenschappelijk belang), de vraag of het kenniscentrum richting opleidingen niet te aanbodgestuurd werkt, de door opleidingen gewenste inbreng van lectoren en onderzoekers in het curriculum, de professionalisering van docenten op het gebied van onderzoek, alsmede de vraag wat het kenniscentrum daadwerkelijk kan bieden aan studenten. Het is duidelijk dat dit onderwerp in een domein met uiteenlopende opleidingen – die soms ook een andere onderzoekstraditie hebben – een sterke regie vraagt, een conclusie die zich ook al opdrong bij het lezen van de voornemens die de Kritische Reflectie m.b.t. de verbetering van de verbinding tussen onderzoek en onderwijs bevat. Dit onderwerp zou breed en in samenhang opgepakt moeten worden, met om te beginnen het formuleren van een gemeenschappelijk gedragen visie, gevolgd door uitgangspunten, randvoorwaarden voor realisatie en een (meerjaren)planning voor de implementatie van plannen.

CONCLUSIE

De output op het gebied van de beroepspraktijk is over het geheel genomen zeer relevant voor beroepspraktijk en maatschappij; de impact ruim voldoende. Op het gebied van kennisontwikkeling is het beeld wisselend en is er – net als bij de output m.b.t. de beroepspraktijk – een verschil tussen de onderzoeksprogramma's wat deels te maken heeft met het verschil in omvang en looptijd van de programma's.

De doorwerking van het onderzoek naar de reguliere curricula van het bacheloronderwijs is overall gesproken nog matig – afgezien van specifieke onderdelen zoals minoren e.d. De verbinding met de masteropleidingen is goed.

Oordeel: voldoende

CONCLUSIE TEN AANZIEN VAN HET KENNISCENTRUM ALS GEHEEL

Het kenniscentrum is momenteel in transitie. Het streven is op korte termijn te komen tot een overkoepelend onderzoeksprogramma waarin de mogelijkheden tot samenwerking tussen de lectoraten optimaal tot hun recht kunnen komen. Momenteel is die samenwerking nog gering. Het kenniscentrum beschikt over een groot aantal samenwerkingsverbanden, met name in Amsterdam en omgeving. De basisinfrastructuur voor het onderzoek gefinancierd vanuit de eerste geldstroom is kwetsbaar. De doorwerking van het onderzoek naar de reguliere curricula van het bacheloronderwijs is overall

gesproken nog matig – afgezien van specifieke onderdelen zoals presentaties, gastcolleges, minoren e.d. De verbinding met de masteropleidingen is goed. De output van het kenniscentrum is relevant en heeft veel impact op regionaal niveau. De output m.b.t. de beroepspraktijk is significant hoger dan die op het gebied van kennisontwikkeling. Op methodologisch niveau voldoen nog niet alle onderzoeken aan de eisen.

De commissie vindt dat er nog het nodige moet gebeuren wil het kenniscentrum zijn ambitie waar kunnen maken om een voortrekkersrol te vervullen in het sociale domein. Het personeelsbeleid – in het bijzonder voor promovendi – moet worden uitgewerkt, de eerste geldstroom voor onderzoek opgehoogd, en de samenwerking met universiteiten (ook voor scholing van promovendi) moet een structureler karakter krijgen. De commissie doet hieronder een aantal aanbevelingen. Ze acht een stevige regie om te komen tot een samenhangend programma dat recht doet aan de onderscheiden onderzoekslijnen en met een kwalitatief hoge output, noodzakelijk.

Het begin is zeker gemaakt en de nota *Amsterdams kenniscentrum voor Maatschappelijke innovatie – organisatiestructuur en onderzoeksprogramma* biedt uitstekende aanknopingspunten om een verdere focus op het onderzoek aan te brengen.

De commissie komt tot het oordeel voldoende voor het kenniscentrum als geheel. Het kenniscentrum heeft de fundamenteen gelegd voor een relevant en kwalitatief goed onderzoeksprogramma. De inbedding in het veld is goed, de relaties met wetenschappelijke partners eveneens. Of alle opgaven met succes worden aangepakt, zal de nabije toekomst moeten uitwijzen. Niet alleen het kenniscentrum, maar ook de opleidingen in het domein alsmede het CvB moeten hierin hun rol nemen.

Oordeel ten aanzien van het kenniscentrum als geheel: voldoende.

AANBEVELINGEN

VOOR DE KRITISCHE REFLECTIE

- Zorg voor een tekst die to the point is, en SMART. Voorkom uitweidingen over uitgangspunten, algemeenheden en herhalingen, wees zo veel mogelijk concreet.
- Benoem knelpunten helder en vermijd frases als ‘er kan nog vooruitgang worden geboekt’.
- Wees nauwkeurig en kritisch: een presentatie voor studenten aan de Erasmus Universiteit kan niet worden opgevoerd als bijdrage aan het onderwijs in het domein. Samenwerkingsverbanden moeten structureel zijn.

VOOR HET KENNISCENTRUM

- Formuleer tijdens het proces om te komen tot een samenhangend overkoepelend thema voor het kenniscentrum een visie die toekomstbestendig is, de commissie denkt aan een termijn van minimaal vijf jaar.
- Maak vaart waar het gaat om het formuleren van dwarsverbanden tussen de lectoraten en het komen tot een aantal gezamenlijke onderzoeksthema’s met heldere doelen. Redeneer niet van bovenaf maar van onder naar boven, d.w.z. kijk goed naar de onderzoeksprogramma’s van de lectoraten afzonderlijk en stel dan vast wat hen verbindt.

- Verbindt aan de doelen heldere indicatoren en voorzie die van normen, kijk daarbij naar de HVA kaders, maar pas deze waar opportuun aan op visie en doelen van het onderzoek in het domein Maatschappij en Recht.
- Stel vast in hoeverre het zinvol is zich niet in hoofdzaak op Amsterdam te richten, maar ook meer samen te werken met (kennisinstellingen in) andere Europese steden – de problematiek waarmee grote steden worstelen is immers veelal dezelfde.
- Zorg voor een structuur waardoor voeling met actuele, maar vooral ook toekomstige maatschappelijke knelpunten gegarandeerd is en het kenniscentrum daar op kan inspelen, liefst vraaggericht en met onderlinge verbindingen tussen lectoraten.
- Stel de rol van het kenniscentrum vast. Is dit feitelijk een samenwerkingsverband van (deels) samenwerkende lectoren met een aantal ondersteunende diensten, laat de deelnemende lectoraten zich dan ook steviger profileren.
- Laat op alle niveaus, dus op het niveau van het kenniscentrum, lectoraten en onderwijs/nascholing door de Graduate School, veel explicieter zien wat het domein in huis heeft.
- Zet de verbetering van de bedrijfsvoering door. Tijdens de visitatie was een deel van de stuurinformatie nog niet op orde.
- Verhoog het aandeel van de eerste geldstroom. De huidige situatie is te kwetsbaar.
- Waak voor overbelasting bij de lectoren. Hun formatie-omvang is te gering en het aantal overleggen, gremia en administratieve verplichtingen is groot.
- Werk het personeelsbeleid uit, met name ten aanzien van promovendi en docent/onderzoekers.
- Expliciteer binnen het kenniscentrum de inhoudelijke en wetenschappelijke standaarden die in het onderzoek worden gehanteerd en geef waar nodig een aanzet tot de verdere ontwikkeling hiervan. Zet in op de concrete toepassing in publicaties en producten.
- Zorg ervoor dat intercollegiale toetsing structureel plaatsvindt. Agendeer het punt 'visie op kennisontwikkeling/wetenschappelijke oriëntatie' om met betrekking tot dit punt keuzes te maken en heldere uitgangspunten en ambities te formuleren. Verbindt dit met een plan van aanpak.
- Zet een stevige regie op het proces om te komen tot een sterkere verbinding tussen onderzoek en bacheloronderwijs.

Verwerk bovenstaande punten in samenhang in een plan en koppel hieraan een planning.

Curriculum vitae commissieleden

Dr Jeannette Doornenbal (1954) is pedagoog. Zij is sinds 2006 werkzaam als lector Integraal Jeugdbeleid – Opvoeding, Onderwijs en Opvang aan de Hanzehogeschool Groningen. Tevens is zij trekker van het thema Participeren en leren, een van de onderzoeksthema's is in het HG Center of Expertise Healthy Ageing (HG CoE HA). Tot maart 2015 was zij leading lector van het Kenniscentrum CaRES, dat nu onderdeel uitmaakt van het HG CoE HA. Zij is tevens voorzitter van het wetenschapsteam van PACT, een landelijk project Samen werken voor jonge kinderen (www.pedagogischpact.nl).

Doornenbal is expert op het gebied van samenwerkingsvraagstukken in onderwijs, opvang en zorg. Zie bijvoorbeeld het HBO-studieboek Werken in de brede school. Een pedagogische benadering. (Coutinho, 2012).

Van 1980 tot 2005 was zij werkzaam als universitair docent eerst aan de Universiteit Utrecht (1980-1982) later aan de Rijksuniversiteit Groningen. Tussen 1998 en 2006 was werkzaam in het speciaal onderwijs cluster 4 (RENN4), eerst als afdelingshoofd van de afdeling Onderzoek & Service en later als regiodirecteur. In 1996 promoveerde zij op het proefschrift: Ouderschap als onderneming. Opvoeden in de jaren negentig (Utrecht: Van Arkel). Haar lectorale rede verscheen onder de titel Ploegen en Bouwen. De brede school als open leergemeenschap (Groningen, 2007). www.hanze.nl/integraaljeugdbeleid.

Dr. Arre Zuurmond is gestart als onderzoeker aan de UvA, zich richtend op de dienstverlening en participatie in de gemeente Amsterdam. Na zijn studie bestuurskunde, met groot bijvak staats-, bestuurs- en administratief recht, is hij cum laude gepromoveerd op bureaucratietheorie. Daarna heeft hij als strategisch adviseur (concerndirectie PinkRocade) en als interim-manager gewerkt. Hij heeft, met een partner, twaalf jaar een eigen bedrijf geleid (Zenc), gecombineerd met een tijdelijk, bijzonder hoogleraarschap ('ICT en de toekomst van het Openbaar Bestuur'). Daarna heeft hij drie jaar gewerkt aan het opbouwen van de Kafkabrigade als zelfstandige organisatie.

Sinds september 2013 is hij gemeentelijke ombudsman voor Amsterdam, Almere, Zaanstad Diemen, Waterland, Landsmeer, alsmede twee regionale samenwerkingsverbanden.

Programma site visit, 1 juni 2015

Tijdstip	Activiteit	Gesprekspartners
8.45-9.45	Ontvangst commissie en besloten overleg	Pauline Meurs, voorzitter, Jeannette Doornenbal, commissielid, Arre Zuurmond, commissielid, Alice Boots, secretaris
9.45-10.45	Gesprek met de domeinvoorzitter, coördinator kenniscentrum, (vertegenwoordiging) opleidingsmanagers	Jean Tillie (domeinvoorzitter DMR) Liselot Westhoff (hoofd bedrijfsvoering kenniscentrum) Laura Koeter (opleidingsmanager MWD) David de Vries (opleidingsmanager UM) Wilfred Diekmann (hoofd Graduate School)
10.45-11.00	Gesprek met lectoren	Rick Kwekkeboom, Community Care Leonieke Boendermaker (Kwaliteit en effectiviteit in de zorg voor jeugd) Roeland van Geuns (Armoede en Participatie) Alex Straathof, (Management van Cultuurverandering) Ivar Timmer (Legal Management)
11.00-11.45		Pauze – besloten overleg
12.00-12.45	Gesprek met studenten betrokken bij het onderzoek	Anca Vadanescu (TP) Lili Collot Descury (TP) Oldilia Mundy (TP) (R. Kwekkeboom) Francis Stevers (uitstroomprofiel jeugdzorgwerker, kopstudie MWD en SPH) (L. Boendermaker)
12.45-13.30	Lunch – besloten overleg	
13.30-14.15	Gesprek met (docent-)onderzoekers	Cynthia Boomkens (Youth Spot) Said Awad, Hoio (Youth Spot) Nanda Goudswaard (Legal Management) Samir Achbab (Management van Cultuurverandering) Peter van Vliet (Culturele en Sociale Dynamiek)
14.15-15.00	Gesprek met promovendi	Wouter Smit (Management van Cultuurverandering) Yvette Wittenberg, (Community Care) Pauline Goense (Kwaliteit en effectiviteit in de zorg voor jeugd) Rosalie Metze (Outreachend Werken en Innoveren)
15.00-15.15	Pauze – besloten overleg	
15.15-16.15	Gesprek met externe stakeholders	Elsbeth de Ruijter (GGZ InGeest) (via M. Stam) Robin de Bood (Streetcornerwork) (via J. Metz) Marga Tubbing (Stichting Lezen & Schrijven) (via A. Straathof) Marc Dinkgreve (Jeugdbescherming Regio Amsterdam) (via L. Boendermaker) Leo de Bakker (LBIO) (via I. Timmer)
16.15-17.15	Vorbereiding terugkoppeling	
v.a. 17.15	Mondelinge terugkoppeling door de commissie	

Bestudeerde publicaties en producten van het kenniscentrum

Achbab, S., 'Discontinuïteit van discours als de motor van veranderingen', *Beleid en Maatschappij* 2014

Goense, P., S. Pronk, L. Boendermaker, R. Bakker, I. Ruitenbergh en L. Bertling (2015), *Leren op de Werkvloer. Organisatie en inhoud van leren op de werkvloer*. Uitgave: Hogeschool van Amsterdam i.s.m. Uitgeverij Eburon Delft, ISBN: 978-94-6301-002-3. Met bijbehorende toolkit Toolkit videofeedback voor de jeugd

Horssen, drs. C. van en Msc. F. van der Woude (2014), *Decentralisaties in het sociale domein. Een verkennend onderzoek naar de gevolgen voor professionals in Amsterdam*. Uitgave: Hogeschool van Amsterdam, lectoraten Armoede en Participatie en Community Care

Timmer, Ivar, Gerard Maas, Nanda Goudswaard, Daniëlle Beets en Mark van Duijvenvoorde (2014), *SJD in Beweging. Een onderzoek naar de arbeidsmarkt voor Sociaal-Juridische Dienstverleners*. Uitgave: Hogeschool van Amsterdam

Urban Vitality. Over mantelzorgers in de regio Amsterdam. Uitgave: Hogeschool van Amsterdam, 2014

Wittenberg, Y., en R. Kwekkeboom (2014), *Respijtzorg in complexe mantelzorgsituaties*. Uitgave: Hogeschool van Amsterdam

RAPPORT KENNISCENTRUM CAREM, DOMEIN ECONOMIE EN MANAGEMENT

Site visit: 10 juni 2015

CONCLUSIES

Standaard 1

De onderzoekseenheid heeft een relevant, ambitieus en uitdagend onderzoeksprofiel en een onderzoeksprogramma met bijbehorende doelen die zijn geoperationaliseerd in een aantal indicatoren.

Kenniscentrum CAREM van het domein Economie en Management richt zich met zijn onderzoeksprogramma *Responsive Entrepreneurship & Learning in a Metropolitan Context* op de vraag hoe ondernemingen, ondernemers, professionals en werknemers nieuwe manieren kunnen vinden om te overleven en/of te groeien in een omgeving die voortdurend verandert. Digitalisering, internationalisering, duurzaamheid en een terugtrekkende overheid zijn onderwerpen die ondernemingen en ondernemers met vraagstukken confronteren waarop zij vanuit hun eigen identiteit en verantwoordelijkheid een antwoord moeten vinden. Actief op die veranderende omgeving reageren is volgens het kenniscentrum geboden. Het kenniscentrum hanteert hierbij de term 'responsiviteit'.

Het onderzoek vindt plaats binnen vier onderzoekslijnen die elk gekoppeld zijn aan opleidingen uit de clusters van het domein⁹.

Leren en werken in een veranderende samenleving, geleid door het lectoraat gedifferentieerd HRM (Management & Organisatie) richt zich op het spectrum van leren, werken en professionaliseren.

---

9 Bron: Responsief ondernemen en leren in de stedelijke regio. Onderzoeksprogramma CAREM 2015-2019.

Responsive Finance: Ondernemerschap, duurzaamheid en besluitvorming in Finance & Accounting, geleid door het lectoraat Corporate Governance & Leadership (Finance), doet onderzoek naar financiële instrumenten die professionals kunnen gebruiken voor duurzame economische groei.

Ondernemen in een 'Connected World', geleid door het lectoraat Online Ondernemen (Commerciële opleidingen) onderzoekt de commerciële interacties tussen bedrijven en consumenten (business-to-consumer e-commerce). Het doel is nieuwe kennis over online ondernemen te ontwikkelen ten behoeve van het onderwijs en de beroepspraktijk.

Kenniseconomie van Amsterdam, geleid door het lectoraat Amsterdamse kenniseconomie richt zich op veranderingen in de economie van de regio Amsterdam, en wil bijdragen aan de positie van Amsterdam als leidende kennisstad.

Dit lectoraat is nauw verbonden met het speerpunt Urban Management en 'bedient' de opleidingen van de International Business School totdat er een nieuw lectoraat International Business is ingesteld.

Een lectoraat Ondernemerschap is in voorbereiding.

Ambities

Het programma dat het kenniscentrum heeft opgesteld geeft helder weer wat de maatschappelijke context en de daarvan afgeleide onderzoeksvragen van de vier onderzoekslijnen zijn. Met dit programma wil het kenniscentrum zichzelf intern – binnen het domein en binnen de HvA – positioneren. Het moet ook helpen in de profilering van het kenniscentrum naar opdrachtgevers en het beroepenveld. Het kenniscentrum werkt al samen met verschillende (Amsterdamse) instellingen en bedrijven, maar wil zijn profilering en reputatie versterken om – mede – daarmee meer eigen middelen uit de tweede en derde geldstroom binnen te halen. In dat kader wordt met een extern bureau een communicatiestrategie ontwikkeld en staat het maken van een businessplan op de agenda. De Kritische Reflectie bevat een overzicht van de ambities van het kenniscentrum, die gekoppeld zijn aan een aantal KPI's. Daarbij valt onder meer op dat het kenniscentrum zijn onderzoeksprojecten wil gaan concentreren rond de HvA-speerpunten Urban Management en Ondernemerschap. Van het HvA speerpunt Ondernemerschap is het kenniscentrum de trekker. De aanpak van dat speerpuntprogramma Ondernemerschap heeft overeenkomsten met de onderzoeksprogramma's van het kenniscentrum. Tevens wil het kenniscentrum zijn internationale reputatie op wetenschappelijk gebied versterken.

De commissie is onder de indruk van de onderzoeksambities van het kenniscentrum als geheel, maar acht het streven om zich in de buitenwereld met het gekozen overkoepelende thema te profileren, weinig kansrijk. Het thema *Responsive Entrepreneurship & Learning in a Metropolitan Context* is te breed en weinig zeggend. Dat maakt de communicatie erover lastig. De focus op ondernemers en ondernemingen is weinig onderscheidend. Daar komt bij dat in de beschrijving van het overkoepelende thema niet goed wordt uiteengezet hoe dit thema zich verhoudt tot bestaande onderzoeksprogramma's, hoe de verschillende onderzoeksprogramma's een bijdrage aan het thema zullen leveren en wat in de toekomst – gegeven dit thema – niet meer aan onderzoeksactiviteiten verricht zal worden. De commissie mist ook een onderscheidende positionering ten opzichte van andere kennisinstellingen (hogescholen, universiteiten) in den lande. Daar wordt ook veel onderzoek naar ondernemerschap gedaan.

Het kenniscentrum heeft een serieuze poging gedaan de verschillende werelden binnen het domein samen te brengen en daar gemeenschappelijke elementen uit te halen. Eén groot thema met een scherpe focus, zoals bij de vorige evaluatie door de commissie Leijnse werd aanbevolen, was niet haalbaar gezien het feit dat het onderzoek de diverse clusters (tijdens de visitatie viel het woord 'bloedgroepen') moet bedienen. Die omvatten echter sterk uiteenlopende vakgebieden en werkvelden.

De focus op ondernemerschap is soms nauwelijks herkenbaar in – bijvoorbeeld – thema's als professionalisering in het hbo en de beroepshouding van de financiële professional van de toekomst.

Een tweede argument waarom het niet opportuun is veel energie in het overkoepelende 'dak' te steken is volgens de commissie dat de nu aanwezige lectoraten op zichzelf interessant onderzoek doen. De commissie acht het zinvoller de lectoraten te versterken en dwarsverbanden ertussen uit te buiten. Een lectoraat met een echt onderscheidend onderzoeksprofiel – geleid door een lector met een sterke reputatie – maakt een grotere kans op interesse uit het bedrijfsleven.

De rol van het kenniscentrum CAREM kan wat de commissie betreft blijven wat het nu is: een praktisch ondersteunend apparaat en een onderzoeksoverleg van lectoren over onderwerpen als randvoorwaarden, promovendibeleid enzovoort, dat tevens intern (binnen het domein en binnen de HvA) het gezicht van het onderzoek/de lectoraten is.

De onderzoekslijnen

Het onderzoek van het kenniscentrum is maatschappelijk relevant. Daar laten de beschrijvingen in het document *Responsive Entrepreneurship & Learning in a Metropolitan Context* en de voorbeelden van (uitgevoerde) projecten op de website van het kenniscentrum geen twijfel over bestaan.

Over concrete doelen en indicatoren/streefwaarden zijn de programmabeschrijvingen minder duidelijk. Die streefwaarden (deels voor de langere termijn) zijn er wel voor het kenniscentrum als geheel, maar de commissie acht het van belang om deze per onderzoekslijn te presenteren, dat geeft een beter inzicht in de maatschappelijke relevantie dan nu het geval is.

De titels van de onderzoekslijnen zijn erg algemeen en roepen vragen op naar wat er binnen die programma's aan onderzoek plaatsvindt.

Een programma heeft al gauw twee, drie of vier subthema's. Zo heeft het programma geleid door het lectoraat Online Ondernemen drie thema's: 1) succes en faalfactoren van online actieve bedrijven, 2) effectiviteit van internettechnologieën en online marketing- verkoopkanalen, en 3) effecten van het gebruik van internettechnologieën en online marketing en verkoopkanalen.

De commissie vreest dat ondanks de verbeteringen die sinds de interne evaluatie van 2012 zijn doorgevoerd, er toch nog sprake is van een ongewenste versnippering. Als – zoals de commissie voorstelt – wordt afgezien van een breed overkoepelend thema dat niet veel zeggingskracht heeft, is het essentieel dat er gewerkt wordt met een paar helder omschreven onderzoekslijnen die meteen duidelijk maken welk onderzoek daar plaatsvindt.

Hierboven gaf de commissie aan geen voorstander te zijn van een gezamenlijk onderzoeksprogramma als 'dak' boven de onderzoeksprogramma's. Zij vindt wel dat de aansluiting van de expertise van de lectoren op elkaars onderzoeksgebied en de samenwerking binnen het kenniscentrum tussen de verschillende programma's verder moet worden versterkt en zichtbaarder gemaakt. Tot op heden hebben de lectoraten nog niet samen gepubliceerd.

Naast helder beschreven onderzoeklijnen kan het kenniscentrum ook gebruik maken van de speerpuntprogramma's als basis voor de onderlinge samenwerking.

CONCLUSIE

Het profiel van het kenniscentrum CAREM is niet helder en niet onderscheidend, terwijl de lectoraten die samen het kenniscentrum vormen ieder voor zich een relevant onderzoeksprofiel hebben.

De onderzoeksprogramma's van de lectoraten zijn goed omschreven, wel is er een risico van fragmentatie omdat er per programma soms te veel uiteenlopende projecten onder geschaard worden. Hier dient meer focus te worden gecreëerd. De programma's sluiten goed aan bij belangrijke thema's uit de beroepspraktijk. Zij kunnen een impuls geven aan de speerpuntprogramma's van de hogeschool.

Op het niveau van het kenniscentrum is (deels voor de langere termijn) een aantal prestatie-indicatoren vastgesteld.

Oordeel: voldoende

Standaard 2

De wijze waarop de eenheid is georganiseerd, de inzet van mensen en middelen en de interne en externe samenwerkingsverbanden, netwerken en relaties maken de realisatie van het onderzoeksprofiel mogelijk.

Financiën

De eerste geldstroom bedraagt in 2014 1.834.091 €. Gezamenlijk hadden de lectoraten 69.045 € aan extra inkomsten, waarvan het leeuwendeel op het conto van het lectoraat van Meerman geschreven mag worden.¹⁰ Er was een totaal aan inkomsten van 1.961.038 € in 2014. Gelukkig lijkt er in 2015 verbetering in de financiële situatie te komen.

Het budget uit de eerste geldstroom bedraagt voor 2015 1.875.000 € en is dus praktisch gelijk, maar het kenniscentrum lijkt goed te gaan scoren waar het gaat om het binnenhalen van extra inkomsten. Het lectoraat Online Ondernemen heeft in juni 2015 een RAAK-MKB aanvraag binnengehaald ter waarde van 300.000 € voor twee jaar (waarvan € 75.000 € voor externe partners). De reacties op andere aanvragen bij externe fondsen zijn positief, maar het staat uiteraard nog niet vast of zij uiteindelijk zullen worden toegekend. Mochten alle aanvragen (waaronder RAAK- MKB Accountant, Erasmus+) worden gehonoreerd, dan krijgt het kenniscentrum nog eens de beschikking over ruim 500.000 € aan extra inkomsten.

---

¹⁰ Bron: aan de cie ter hand gestelde info op visitatiedag.

De commissie vindt de basisfinanciering van het kenniscentrum – en daarmee de massa – te laag, zeker gezien de omvang van dit domein. In april 2015 bedroeg het aantal fte's voor het kenniscentrum 3,2% van het totale aantal fte's in het domein.

De opbrengsten vormden 2,1% van de opbrengsten van het domein. In de tijd dat de commissie het kenniscentrum bezocht werkten er in het domein 529 docenten, in totaal 421,15 fte.¹¹

Het kenniscentrum stelt in de Kritische Reflectie “dat financiële middelen uit de eerste geldstroom beperkt zijn en de komende onderzoeksperiode niet zullen groeien, terwijl de ambities aanzienlijk zijn”. De oplossing die wordt aangedragen, het langzaam opbouwen van onderzoeks- expertise bij gekwalificeerde docent/onderzoekers (en daarom in het wervingsbeleid actief aantrekken en behouden van gepromoveerde docenten), biedt naar het oordeel van de commissie te weinig soelaas om de geldstroom op korte termijn te vergroten. Op het niveau van het domein zouden veel meer initiatieven genomen moeten worden om de eerste geldstroom te vergroten. Pas dan laat het domein zien dat de onderzoeksambities ook zijn vertaald in feitelijke randvoorwaarden vanuit het domein zelf. Nu wordt het opbouwen van de onderzoeksfunctie te veel afhankelijk gemaakt van externe gelden. Dat is naar het oordeel van de commissie een te smalle basis voor de financiering van de onderzoeksambities.

Het kenniscentrum zelf slaagt er in toenemende mate in extra middelen aan te trekken uit subsidies van instellingen en fondsen als RAAK-MKB. Dat is een compliment waard als men weet hoe groot het beroep is dat op die externe fondsen gedaan wordt. Bij dit geheel plaatst de commissie een kritische kanttekening, namelijk dat er op het moment van de visitatie voor 2015 geen inkomsten uit het bedrijfsleven voorzien worden en dat de wervingskracht van het kenniscentrum op opdrachten uit bedrijven dus klaarblijkelijk te gering is. Wat dat betreft werd hierboven al een conclusie getrokken: alleen als het onderzoek een onderscheidend karakter heeft en excelleert, is er kans op interesse uit het bedrijfsleven.

Inzet van mensen

De lectoraten hebben een omvang van 2,56 fte (Amsterdamse kenniseconomie), 2,70 fte (CG & Leadership), 3,20 fte (Online Ondernemen) en 3,45 fte (HRM)¹². De aanstellingsomvang van de docent/onderzoekers verschilt enigszins per lectoraat. Bij CG & Leadership bijvoorbeeld, hebben docenten een aanstelling van 0.2 fte of 0.3 fte, bij Online Ondernemen heeft het merendeel van de docenten een aanstelling van 0.4 fte. Met uitzondering van het lectoraat Kenniseconomie van Amsterdam (drie docent/onderzoekers) werken er zo'n zeven docent/onderzoekers (inclusief enkele senioronderzoekers) per lectoraat. Naast deze docent/onderzoekers zijn er promovendi in het kenniscentrum werkzaam. Elk lectoraat mag in principe twee promovendi aanstellen die door het domein worden gefaciliteerd. Promovendi hebben een facilitering van 0.6 fte.

Ten opzichte van de evaluatie door de commissie Leijnse heeft wat betreft de aanstellingen van de docent/onderzoekers die bij de programma's betrokken zijn praktisch een verdubbeling plaatsgevonden:

---

¹¹ Aan de commissie ter hand gestelde cijfers door het kenniscentrum (7 juni 2015).

¹² Idem.

zij hebben nu gemiddeld 0.37 fte, waarmee het domein de streefwaarde van 0.4 voor 2014 bijna heeft bereikt.

Ook de betrekkingssomvang van lectoren (was 0.6) en promovendi is conform de streefwaarde. Tegelijkertijd is het takkenpakket van de lectoren zo groot, dat zij ondanks de 0.8 aanstelling overbelast zijn.

De omvang van de onderzoeksprogramma's als geheel is nog niet op het niveau van de door de commissie Leijnse aanbevolen 5 fte per kernlectoraat. Het domein moet dit nu uiterlijk in 2018 gerealiseerd hebben. Het aantal promovendi is over het geheel genomen laag. Ook het aantal (senior) docent/onderzoekers, in 2014 totaal 10.5 fte¹³ is absoluut gesproken zeer laag voor dit grote domein. In totaal werkt er in 2014 21 fte bij het kenniscentrum.

Docent/onderzoekers

Het domein er heeft er voor gekozen om in te zetten op (meer en gekwalificeerde) docent/onderzoekers om zodoende de band met de onderwijsorganisatie te versterken en bij te dragen aan een onderzoekscultuur en -discours bij de opleidingen. Die opzet is gelukt. Lectoren toonden zich tijdens de visitatie zichtbaar tevreden over de betere verbinding tussen onderzoek en onderwijs, al erkenden zij ook dat die verbinding negatieve consequenties heeft voor de mate van focus in de onderzoeksprogramma's. Docenten zijn in toenemende mate geïnteresseerd in een aanstelling bij de kenniskringen. De docent/onderzoekers die de commissie sprak hadden hun onderzoekservaring ingezet voor de opleidingen in het domein en vervulden daarmee ook naar eigen zeggen een brugfunctie tussen kenniscentrum en opleidingen. Ze waren allen nog minimaal twee dagen in het onderwijs werkzaam.

Gezien de kwalificaties van deze – heel betrokken overkomende – groep van vijf docent/onderzoekers had de commissie niet het gevoel met een 'doorsnede' van de (in 2014 24) docent/onderzoekers te spreken. Enkele docent/onderzoekers waren al gepromoveerd of bezig met een promotie toen zij van buiten op een plaats als docent/onderzoeker hadden gesolliciteerd, anderen – vanuit het domein zelf – waren ook bezig (zich te bezinnen op) een promotie of hadden tijdens hun aanstelling interesse voor onderzoek gekregen en daarom zelf contact met het kenniscentrum gezocht. Uit de gesprekken met docent/onderzoekers (en de promovendi) heeft de commissie de indruk gekregen dat hun werkzaamheden en de samenwerking met de lectoren goed verlopen. Deze medewerkers ervaren sterk het voordeel van hun betrokkenheid bij het kenniscentrum: ze worden in de gelegenheid gesteld onderwerpen te onderzoeken die hen interesseren, kunnen wetenschappelijke congressen bezoeken en worden door de opleidingen als expert gezien. Wat ontbreekt is een carrièreperspectief. "Wat dat betreft zitten er in het functiegebouw nog gaten", aldus een docent/onderzoeker. Deze uitspraak bevestigt het belang van wat de Kritische Reflectie al aangaf, namelijk dat het domein de komende jaren – in navolging van het HvA-beleid – gaat werken aan de verdere invulling van carrièrepaden voor docent/onderzoekers die onderwijs en onderzoek weten te verbinden.

Voor 'nieuwe' docent/onderzoekers ligt er een gedegen scholingsplan (zie verderop in deze rapportage). Binnen het kader van de visitatie heeft de commissie geen duidelijk beeld gekregen hoe met de docent/onderzoekers een stabiel onderzoeksteam wordt opgebouwd.

---

13 KR blz. 34.

Ze kan de kwaliteit van die onderzoekers over de hele linie niet inschatten en heeft dus geen zicht gekregen op de kenniskring als totaliteit en de kracht ervan.

De Kritische Reflectie besluit dit onderwerp met de stelling “dat de huidige koers voor toename in onderzoekscapaciteit en -kwaliteit tijd nodig heeft en nauwgezette sturing van de lectoren vergt, voordat het resultaat zichtbaar wordt in kern-indicatoren”. Die uitspraak is nogal vrijblijvend, met name voor wat betreft de inspanningen van het domein. De last voor de toename in onderzoekscapaciteit en -kwaliteit wordt te eenzijdig bij de lectoren gelegd. Hierboven gaf de commissie al aan dat het domein zelf meer in het onderzoek zou moeten investeren.

Promovendi

In de huidige situatie verschilt het aantal promovendi per lectoraat. In 2014 waren er zeven promovendi die voor 0.6 fte werden gefaciliteerd door het domein. Er zijn voor de promovendi bij de universiteit waar zij willen gaan promoveren voldoende mogelijkheden om kennis op te doen en ervaringen uit te wisselen. Het HvA-promovendin netwerk biedt mogelijkheden tot uitwisseling van ervaringen. De promovendi hadden geen zicht op hun toekomst binnen het domein Economie en Management c.q. de HvA na hun promotie. Evenals bij de docent/onderzoekers kwam naar voren dat deze groep vooral uit eigen interesse was begonnen aan een onderzoek c.q. promotie.

Ondersteuning kenniscentrum

Het aantal ondersteunende fte's bedroeg in 2014 2.5 fte waarvan alleen al 1.6 is bestemd voor de manager (0.8) en de secretaresse (0.8). De omvang van het ondersteunende dienst is volgens de commissie onvoldoende om de ambities te realiseren die het kenniscentrum heeft m.b.t. zijn voornemens op het gebied van positionering en communicatie alsmede fondsenwerving. Momenteel is de communicatie nog deels belegd binnen de lectoraten, deels bij het eigen bureau en deels bij de afdeling communicatie van het domein. Er is geen gespecialiseerde ondersteuning van fondsenwerving. Het is duidelijk, en de Kritische Reflectie geeft dit ook aan, dat de ondersteuning op dit gebied moet groeien.

Externe samenwerkingsverbanden, netwerken en relaties

De lectoraten werken doorgaans samen met partners op strategisch niveau (dus rond advies, onderzoek, beleid of kennisontwikkeling) bij gemeentelijke overheden, brancheorganisaties, Kamer van Koophandel enzovoort. Elk lectoraat heeft zijn eigen netwerk in het beroepenveld en samenwerkingspartners die aansluiten bij de focus van het lectoraat. Amsterdam Kenniseconomie bijvoorbeeld werkt samen met Amsterdam Smart Cities, HRM met het stadsdeel Nieuw-West en de gemeente Amsterdam. Wat – wederom – opvalt, is dat er zich relatief weinig partners uit het bedrijfsleven onder de samenwerkingspartners bevinden.

De samenwerking met universitaire instellingen wordt slechts in algemene termen benoemd. Dat er wordt samengewerkt in de begeleiding van promovendi en dat twee lectoren van het kenniscentrum een dubbelaanstelling hebben (bij de UvA) is een goede zaak, maar hoe substantieel die samenwerking verder is (in hoeveel projecten er wordt samengewerkt en om welk onderzoek het gaat) komt niet goed uit de verf. Hetzelfde geldt voor internationale contacten.

Samenvattend beeld

In 2012 was er nog maar 1.0 tot 1.2 fte voor de kenniskring en had een lector een aanstelling met een omvang van 0.6 fte. Vanuit dat perspectief is er vooruitgang geboekt. Zoals hierboven aangegeven varieert de omvang van een lectoraat nu van 2.56 tot 3.45 fte. De totale omvang van het kenniscentrum is fors gestegen, van 14,85 naar 21 fte. Het kenniscentrum is van mening dat het thans kan bouwen aan een team van professionals onder wie promovendi en docent/onderzoekers. Vooral ten aanzien van de laatste categorie wordt sterk ingezet op hun professionalisering: zij moeten kunnen bijdragen aan een hogere output en op den duur eerste auteur van een wetenschappelijke publicatie kunnen zijn. Dit alles neemt niet weg, dat de omvang van de lectoraten nog steeds te gering is. Op de keper beschouwd zit het kenniscentrum in een spagaat: de omvang van de lectoraten is gering en zonder voldoende onderzoekskwaliteit en – capaciteit wordt het lastig om voldoende tweede en derde geldstroom te acquireren en zodoende het aantal publicaties in de toekomst substantieel te verhogen en tot diepgang te komen. De maatregelen die het kenniscentrum in de Kritische Reflectie aangeeft om tot een hogere output te komen (onderling afspraken maken en vertalen in jaarplannen; afspraken met de opleidingsmanager dat inzet en resultaten van docent/onderzoekers worden opgenomen in het jaargesprek) kunnen aan die geringe capaciteit niet veel veranderen.

CONCLUSIE

De middelen uit de eerste geldstroom zijn onvoldoende om het onderzoeksprofiel te realiseren. Het domein heeft grote onderzoeksambities maar biedt geen duurzame en solide financiële basis om die ambities te realiseren. Daardoor wordt de financiering te eenzijdig afhankelijk van externe fondsen. De facilitering van de medewerkers beantwoordt aan de streefcijfers, maar de lectoraten/ onderzoeksprogramma's zijn nog te klein. Het aandeel docent/onderzoekers in de kenniskring is goed. Voor de docenten zijn er in zeer ruime mate scholingsmogelijkheden. Promovendi worden door het domein voldoende gefaciliteerd.

Oordeel: onvoldoende

Standaard 3

Het onderzoek van de onderzoekseenheid voldoet aan de standaarden die in het vakgebied gelden voor onderzoek.

Lectoren organiseren de externe toetsing op hun projecten en publicaties in belangrijke mate zelf. Die intercollegiale toetsing kan verschillende vormen aannemen, zoals het onderling bespreken van onderzoek(sopzet) en het vragen van commentaar van opdrachtgevers bij opdrachten of van samenwerkingspartners van andere kennisinstellingen. Het expliciet uitnodigen van experts om hun commentaar vervolgens op te nemen in het betreffende onderzoeksrapport is een andere variant. De commissie vindt dit een interessante aanpak die moet worden voortgezet.

Wat het hanteren van standaarden betreft verwijst het kenniscentrum naar de eisen die externe subsidiegevers daaromtrent plegen te stellen. Dat het kenniscentrum c.q. het lectoraatsonderzoek aan die eisen beantwoordt, wordt bevestigd door het aantal succesvol verlopen subsidie-aanvragen.

Daarnaast kent het kenniscentrum een aantal algemene standaarden, zoals de Gedragscode praktijkgericht onderzoek voor het hbo en procedures/standaarden die worden gehanteerd bij promotieonderzoeken enerzijds en onderzoeksprojecten voor en/of met externe partijen anderzijds. Wat ontbreekt, ook volgens het kenniscentrum zelf, is dat er over de hele linie – dus bij alle bij onderzoek betrokkenen – structureel aandacht is voor onderwerpen als standaarden, methodes van onderzoek, datamanagement en ethisch handelen. Het verder professionaliseren en bijscholen van het bestaande docentencorps en van de onderzoeksteams krijgt hoge prioriteit. De Kritische Reflectie bevat een aantal verbeterpunten.

De commissie heeft een aantal door het kenniscentrum voorgedragen publicaties¹⁴ bestudeerd. Het betrof voor het overgrote deel publicaties van de thans functionerende lectoraten. Deze zijn beoordeeld op wetenschappelijk niveau en op de relevantie voor de beroepspraktijk of de maatschappelijke relevantie.

Amsterdamse Kenniseconomie

Een publicatie betrof een hoofdstuk van de hand van W. van Winden als onderdeel van *Urban Innovation Systems, what makes them tick?*, Routledge, London. Met deze bijdrage laat het kenniscentrum zien dat het over een relevant wetenschappelijk netwerk beschikt, de publicatie is onderworpen aan een peer-review en deelnemen aan deze bundel is een illustratie van de rol die genoemde auteurs vervullen in het veld van urban innovation.

Een publicatie van M. Nooij en P. Horsseberg uit 2014 over de Dam tot Dam Loop behelst een uitgebreid beschrijvend onderzoek naar de economische en maatschappelijke waarde van de Dam tot Dam Loop. Het onderwerp past uitstekend in de kernopdracht van CAREM. Voor het onderzoek zijn op vrij grote schaal ook studenten ingezet, waarmee de verbinding tussen onderwijs en onderzoek een impuls kreeg.

Wetenschappelijk vernieuwend in Nederland is dat geprobeerd is ook de diverse zogenoemde zachte waarden binnen de sport te onderzoeken. Deze niet-financiële waarden blijken in dit geval belangrijker dan zogenoemde harde indicatoren als bestedingen van bezoekers. Het onderzoeksrapport is uitgegeven als CAREM-rapport. Het zou interessant zijn met name de vernieuwende aspecten van het rapport verder uit te werken in een of meer wetenschappelijke artikelen. Daarbij verdient de verdere methodologische uitwerking wel nadere aandacht.

Corporate Governance & Leadership

De publicatie van F. de Graaf in *M&O* geeft een goed overzicht van de paradigmadiscussie die gaande is in de sociale wetenschappen over het marktmodel. Het is een goed voorbeeld van een wetenschappelijke bijdrage geschreven voor een ruimer publiek dan alleen economen en richt zich ook op de praktijk van de ondernemingen. Een goede combinatie van theorie en praktijk met aparte vermelding het multidisciplinaire karakter van de publicatie.

De publicatie van R. Zwaal en de F. de Graaf in *Finance en Control* is meer beschrijvend van aard en duidelijk bedoeld voor de professionals werkzaam in de praktijk. De thematiek – risicobereidheid – is uiterst actueel en maatschappelijk relevant. De publicatie laat zien dat de auteurs goed zijn ingevoerd in het debat en dat zij ook over voldoende praktijkkennis beschikken om theorie en praktijk met elkaar te

---

14 Zie de lijst met artikelen in de bijlage.

verbinden. Deze publicatie is een goed voorbeeld van de wijze waarop CAREM zich als kenniscentrum kan profileren op een zeer relevant thema – omgaan met risico's – dat bovendien goed past in de missie en visie van het onderzoeksprogramma als geheel.

In *MeJudice* verscheen een bewerking van de oratie van lector F. de Graaf. Het artikel is direct relevant voor de beroepspraktijk van de docenten in het hoger en wetenschappelijk onderwijs in de (bedrijfs)-economie. De auteur zet, met verwijzing naar een aantal *seminal* publicaties uit de internationale literatuur, aan tot zelfreflectie en een debat over de huidige beoefening van de economische wetenschap.

Gedifferentieerd HRM en Online Ondernemen

Eén publicatie (een artikel van J. Zinsmeister en M. Meerman) behandelt een maatschappelijk relevant onderwerp en combineerde met succes theorie en empirisch onderzoek. De commissie is unaniem positief over deze publicatie.

Twee andere door het kenniscentrum in de categorie wetenschap voorgedragen publicaties zijn niet gebaseerd op eigen primaire dataverzameling en beogen uiteenlopende doelen: één betreft een intern beleidsdocument (*Bildung en de professional in Finance & Accounting* van o.a. F. de Graaf) en is gebaseerd op gepubliceerde vakpublicaties over controlling, het andere (*Transport effects of e-commerce: what can be learned after years of research?*) van J. Weltevreden, is een informatief review-artikel. Hierbij valt op dat de selectie van teksten van het literatuuroverzicht niet systematisch is verantwoord en ook dat er geen methodologische verantwoording is van de wijze waarop conclusies waren getrokken uit de survey van de artikelen.

CONCLUSIE

Op het niveau van het kenniscentrum zijn er nog onvoldoende structuren aanwezig om de aandacht voor standaarden, methoden van onderzoek en collegiale toetsing te borgen bij alle medewerkers die betrokken zijn bij onderzoek, hetzij als onderzoeker, hetzij als docent die een rol heeft bij het geven of begeleiden van onderzoek in het onderwijs. Individueel zijn lectoren wel bezig met (inter)collegiale toetsing.

Met enige voorzichtigheid (de commissie heeft een beperkt aantal publicaties bekeken) kan gesteld worden dat de lectoren beschikken over passende kennis m.b.t. standaarden en methoden van onderzoek. Alles bijeengenomen zijn de publicaties toegankelijk en relevant, maar dient de methodologische systematiek zwaarder aangezet worden. Er zijn weinig publicaties in peer-reviewed wetenschappelijke tijdschriften. Het streven zou erop gericht dienen te zijn om daar meer op in te zetten om zodoende een mooi palet aan producten te hebben en daarmee een erkende speler te zijn in het wetenschappelijke domein en in het professionele domein. De bestudeerde publicaties laten zien dat dit ook mogelijk is. Daarnaast verdient het aanbeveling om de professionele en wetenschappelijke publicaties meer dan nu gebeurt te onderwerpen aan peer-reviewing.

Oordeel: voldoende

Standaard 4

De onderzoekseenheid realiseert voldoende relevantie op het gebied van

– de beroepspraktijk en maatschappij;

- kennisontwikkeling binnen het onderzoeksdomein;
- onderwijs en professionalisering.

Het onderzoek heeft in voldoende impact op de hierboven omschreven gebieden.

Beroepspraktijk en maatschappij

Het aantal vak/professionele publicaties van het kenniscentrum daalde van 42 in 2012 naar 30 in 2014. Dit aantal omvat de output van huidige vier onderzoeksprogramma's/lectoraten, maar ook van een inmiddels afgebouwd onderzoek op het gebied van internationalisering. Het aantal andere producten van het kenniscentrum (zoals presentaties, bijeenkomsten, cursussen, databestanden enzovoort) daalde van 68 in 2012 naar 47 in 2014.

Het kenniscentrum geeft in de Kritische Reflectie aan dat het totaal aan publicaties (dus vak/professionele publicaties en wetenschappelijke publicaties tezamen) sinds 2012 gedaald is. Die daling zit vooral bij de hoeveelheid publicaties t.b.v. beroepspraktijk en maatschappij. De oorzaak van die afgenomen output ligt onder andere in het feit dat veel tijd is gaan zitten in het opzetten van de speerpunten Urban Management en Ondernemerschap, het ontwikkelen van een nieuw onderzoeksprogramma en de herinrichting van de lectoraten.

De commissie beoordeelt de output – evenals het kenniscentrum zelf dat doet – als relevant voor beroepspraktijk en maatschappij.

Binnen het kenniscentrum is men vooral bezig met de vraag hoe het de – in samenwerking met de samenwerkingspartners tot stand gekomen – onderzoeksresultaten over het voetlicht wil brengen. Het wil zich richten op het vergroten van de onderzoeksoutput voor en door het werkveld, in de vorm van vakpublicaties, onderzoeksrapporten, seminars, masterclasses, trainingen, handboeken enzovoort. Dat is een loffelijk streven, maar de voorbeelden van de output die de commissie tijdens de visitatie zag, vormden met elkaar (echter) geen helder en samenhangend beeld van wat het kenniscentrum aan kennis te bieden heeft. De output bestond uit interessante producten, maar kwam erg heterogeen over, zowel qua onderwerp, aanpak, als publicatievorm.

Stakeholders gaven aan dat zij graag met het kenniscentrum werken, maar dat de organisatie in hun ogen soms nog te wensen over laat. Die werd door een stakeholder omschreven als 'nog iets te ingekeerd'. Zo miste een stakeholder een loket waar men met vragen terecht kan. Een ander gaf aan dat de communicatie vanuit het kenniscentrum over eigen activiteiten te wensen over liet. Anderen deden de aanbeveling studenten die bij onderzoeken worden betrokken niet alleen te trainen in onderzoeksvaardigheden, maar met hen ook houdings- en presentatie-aspecten door te nemen zoals: hoe ga je om met iemand bij wie je een enquête afneemt, aan welke eisen moet een verzorgde schriftelijke presentatie voldoen.

Kennisontwikkeling binnen het onderzoeksdomein

Het aantal wetenschappelijke publicaties van het kenniscentrum bedroeg in 2012 18, in 2013 23 en in 2014 20. Het aantal andere producten (presentaties en discipline specifieke producten) bedroeg in 2012 43, in 2013 45 en in 2014 48. Dit – gestegen – aantal omvat de output van de huidige vier onderzoeksprogramma's/lectoraten, maar ook van een inmiddels afgebouwd lectoraat. Kijkend naar de meest recente output van de vier tijdens de visitatie functionerende lectoraten op het gebied van

refereed/peer-reviewed artikelen stelt de commissie vast dat de lectoraten HRM en Corporate Governance/Leadership in 2014 twee artikelen in peer-reviewed/refereed tijdschriften publiceerden, de lectoraten Amsterdamse Kenniseconomie en Online Ondernemen een. Het lectoraat Online Ondernemen droeg bij aan twee boeken. Met name de lectoraten HRM en Online Ondernemen waren zeer actief in presentaties bij wetenschappelijke fora. HRM publiceerde in 2014 vier non-refereed/peer-reviewed congresartikelen in een bundel/proceedings. Ook voor de relatief lage output bij de categorie kennisontwikkeling geldt – evenals bij beroepspraktijk en maatschappij – een beperkte omvang van de lectoraten en veel activiteiten boven de reguliere, bijvoorbeeld betrokkenheid bij de HvA-speerpunten.

Zolang de smal bezette lectoraten hun aandacht over zoveel gebieden moeten spreiden, is de ambitie om de internationale reputatie op wetenschappelijk gebied te versterken en in 2018 twee internationale aanvragen gehonoreerd te hebben, vrijwel niet te verwezenlijken.

Het kenniscentrum zou meer moeten investeren in samenwerking met universiteiten en andere kennisinstellingen.

De commissie komt tot een algemeen beeld m.b.t. de output t.a.v. de beroepspraktijk en kennisontwikkeling binnen het onderzoeksdomein. De output op het gebied van beroepspraktijk vertoont een dalende lijn. De commissie brengt dit in verband met de tijd die in dit domein besteed kan worden aan het onderzoek zelf (veldwerk, data analyseren, schrijven van publicaties) en de tijd die interne zaken kosten (inrichting van het kenniscentrum, aansluiting HvA-speerpunten, activiteiten om de verbinding met het onderwijs te versterken). De hoeveelheid tijd die lectoren in die laatste categorie (moeten) steken lijkt in verhouding te hoog, en beïnvloedt de output, maar dit wordt niet goed zichtbaar.

Los van de kwantiteit vindt de commissie de output op het gebied van kennisontwikkeling en beroepspraktijk zonder meer relevant en goed passend bij het profiel van de lectoraten en bij de thema's die in de beroepspraktijk hoog op de agenda staan.

Onderwijs en professionalisering

Lectoren zijn nauw betrokken bij onderzoeksopdrachten in minoren die aansluiten op hun onderzoekgebied (zoals bijv. e-commerce). Veelvuldig wordt vanuit het kenniscentrum bijgedragen aan presentaties, seminars en gastlezingen. Er wordt commentaar gegeven over het niveau van afstudeerscripties. De lectoraten zijn ook betrokken bij diverse pre-masters en de uit het speerpunt Urban Management voortvloeiende Master Urban Management. Een beperkt aantal studenten studeert af bij een lectoraat.

Vierdejaars studenten die (in het kader van stage of afstudeeropdracht) een onderzoek bij een lectoraat deden, meldden dat zij hierin goed begeleid werden. Terugblikkend op het onderdeel onderzoek in hun opleiding was hun conclusie dat dit onderwijs vergeleken met de eisen die op het gebied van onderzoek nu aan hen gesteld worden erg *basic* was, en hen in die fase van hun studie te weinig zicht bood op de relevantie ervan. Veel medestudenten waren matig geïnteresseerd in dit onderwijs en waren weinig geneigd zich in te zetten voor een project waaraan onderzoek was verbonden. Daarbij speelt het niveauverschil dat de studenten van het domein Economie en Management kenmerkt (studenten komen vanuit het mbo, maar ook uit het vwo). Het is duidelijk dat niet elke student in dit domein geïnteresseerd

is in onderzoek en over een onderzoekende houding beschikt. Daarom heeft het volgens de commissie zin om in te zetten op studenten die dat nadrukkelijk wel zijn en hen te stimuleren mee te doen aan programma's die naast het reguliere curriculum verdieping bieden. Daarin verschilt de commissie van mening met het kenniscentrum: "voorheen richtten wij ons op de beste studenten, nu willen we vooral via de afstudeerateliërs veel meer studenten gaan bereiken", stelt de Kritische Reflectie.

Voor talentvolle en (in onderzoek) geïnteresseerde studenten is er voldoende aanvullend onderwijsaanbod: voor het eerste en tweede jaar de modules binnen het Excellentieprogramma en voor derde en vierdejaars de Honoursprogramma's.

De opdrachten die studenten in het kader van het Excellentieprogramma moeten uitvoeren, stimuleren tot onderzoek, het ontwikkelen van een onderzoekende houding en een kritische attitude. De honoursprogramma's bieden een beperkt aantal studenten de mogelijkheid om met een lector een kort onderzoek te doen naar een bepaald actueel thema. Bij het Honoursprogramma Governance & Leadership in Finance wordt onder meer een link gelegd met Ethiek en Governance, thema's die onder het lectoraat Corporate Governance vallen. Docenten die bij dit lectoraat werken zijn hier rechtstreeks mee verbonden.

Op grond van signalen tijdens de visitatie lijkt het de commissie de moeite waard te onderzoeken of het onderwijs in onderzoeksvaardigheden in het reguliere curriculum voldoende bijdraagt aan de gewenste competenties waarover afgestudeerden moeten beschikken. Binnen het bestek van de visitatie en slechts een gering aantal studenten gehoord hebbend, kan de commissie hieromtrent geen duidelijke conclusie trekken, nog los van het feit dat dit onderwerp strikt genomen onder de onderwijsaccreditatie valt.

Omdat de begeleidingscapaciteit t.b.v. studenten binnen het kenniscentrum gering is, zullen vanaf september 2015 de opleidingsclusters, in samenwerking met de bij hun cluster horende lector, afstudeerateliërs voor vierdejaars gaan inrichten. Studenten doen binnen zo'n atelier onderzoek bij een bedrijf en schrijven daarover hun afstudeerwerk. Met deze vorm wil het domein een langdurig partnerschap met het bedrijfsleven tot stand brengen, dat zowel voor het bedrijf als voor de opleiding de continuïteit in onderzoeksplaatsen borgt.

Het domein is intensief bezig met de professionalisering van docenten die onderzoek in het onderwijs begeleiden dan wel als docent/onderzoeker betrokken zijn bij het kenniscentrum. Het idee is uiteraard dat dit een diepte-investering is in de kwaliteit van het onderwijs, maar ook dat met gekwalificeerde (senior) docent/onderzoekers de onderzoekscapaciteit van het kenniscentrum vergroot kan worden. Het kenniscentrum heeft onder auspiciën van het lectoraat HRM een uitgebreid en interessant scholingsaanbod ontworpen speciaal voor docenten die studenten begeleiden en/of zelf een onderzoek willen doen. Het scholingsaanbod bevat in moeilijkheidsgraad oplopende cursussen onderzoekstechnieken- en vaardigheden.

CONCLUSIE

De verbinding tussen onderzoek en onderwijs is aantoonbaar verbeterd.

Veelvuldig dragen lectoren inhoudelijk bij aan curriculum-onderdelen. Een sterk punt is de inzet van docent/onderzoekers en de mogelijkheden tot scholing voor deze categorie.

Er wordt door het kenniscentrum ingezet op maatschappelijk relevante producten die zowel voor de professionele praktijk bruikbaar zijn en ook bijdragen aan de verbinding tussen wetenschap en praktijk. Wel is meer aandacht nodig voor een goed evenwicht tussen professionele en wetenschappelijke publicaties. De commissie heeft uit het totaal van de output slechts een beperkt aantal publicaties bekeken en trekt daarom met enige voorzichtigheid de conclusie dat er meer aandacht zou moeten komen voor publicaties die niet alleen beschrijvend zijn maar ook gericht zijn op verklaringen (wetenschappelijk deel) en op het aandragen van oplossingen en adviezen (professioneel deel).

Dat alles zou de positie van het kenniscentrum kunnen versterken en, meer dan nu gebeurt, het kenniscentrum in aanmerking kunnen laten komen als partner in verschillende kennisnetwerken. Daarenboven kan deze strategie ook helpen bij het verwerven van externe middelen.

Oordeel: voldoende

CONCLUSIE TEN AANZIEN VAN HET KENNISCENTRUM ALS GEHEEL

Het profiel van het kenniscentrum CAREM is niet helder en niet onderscheidend, terwijl de lectoraten die samen het kenniscentrum vormen ieder voor zich een relevant onderzoeksprofiel hebben.

De onderzoeksprogramma's van de lectoraten zijn goed omschreven, wel is er een risico van fragmentatie omdat er per programma soms te veel uiteenlopende projecten onder geschaard worden.

Op het niveau van het domein zouden veel meer initiatieven genomen moeten worden om de eerste geldstroom te vergroten. Pas dan laat het domein zien dat de onderzoeksambities ook zijn vertaald in feitelijke randvoorwaarden vanuit het domein zelf. Nu wordt het opbouwen van de onderzoeksfunctie te veel afhankelijk gemaakt van externe gelden. Dat is naar het oordeel van de commissie een te smalle basis voor de financiering van de onderzoeksambities.

De verbinding tussen onderzoek en onderwijs en de inzet van docent/onderzoekers bij het kenniscentrum is de laatste jaren sterk vooruitgegaan. Het beeld is positief. De betrekkingssomvang van medewerkers is (bijna) conform de streefwaarde. Tegelijkertijd is het takkenpakket van de lectoren zo groot, dat zij ondanks de 0.8 aanstelling overbelast zijn.

De output van het kenniscentrum aan publicaties op het gebied van beroepspraktijk en kennisontwikkeling is zeker aan de maat maar vertoont op het gebied van de beroepspraktijk wel een dalende lijn en dat baart de commissie zorgen. De basis voor een goed palet aan publicaties is zeker aanwezig, de kwaliteit is voldoende en de maatschappelijke en wetenschappelijke relevantie is zonder meer aanwezig. De commissie is van oordeel dat het aspiratieniveau van het kenniscentrum omhoog kan en omhoog moet, zowel wat betreft de kwaliteit als de kwantiteit van de output. De lectoraten hebben laten zien dat zij hier zeer wel toe in staat zijn en de bestudeerde publicaties maken duidelijk dat er veel mogelijkheden zijn om dat aspiratieniveau ook daadwerkelijk te realiseren. Alles overziend vindt de commissie dat het versterken van de lectoraten in dit kenniscentrum absolute prioriteit heeft.

Oordeel ten aanzien van het kenniscentrum als geheel: voldoende

AANBEVELINGEN

- Steek geen energie in het overkoepelende programma *Responsive Entrepreneurship & Learning in a Metropolitan Context*, maar versterk de huidige lectoraten.
- Breng binnen de lectoraten veel meer focus aan.
- Versterk de samenhang tussen de lectoraten.
- Vergroot de inkomsten uit de eerste geldstroom vanuit het domein (d.w.z. uit de onderwijsorganisatie).
- Formuleer een visie hoe men (delen van) de onderzoeksprogramma's en de focus op Amsterdam kan verbinden met het streven naar een internationale reputatie.
- Begrens/verhelder de positie van de lectoraten in het domein ten opzichte van het HvA-speerpunt Ondernemerschap.
- Formuleer een concrete ambitie m.b.t. het wetenschappelijk niveau van de publicaties.
- Werk de verbeterpunten op het gebied van expliciteren en delen van standaarden, peer-review, datamanagement enzovoort uit, beleg ze duidelijk en monitor de voortgang hiervan.
- Versterk de omvang van het kenniscentrum als ondersteunende dienst.
- Bezie de vormgeving van het onderdeel 'onderzoek' in het bacheloronderwijs. Blijf studenten die boven de middelmaat uitsteken stimuleren deel te nemen aan excellentie- en honoursprogramma's.
- Creëer loopbaanpaden voor docent/onderzoekers en voor gepromoveerden.
- Agendeer de positie, de vereiste kwalificaties en de taken van docent/onderzoekers.
- Versterk de samenwerking met universiteiten.

Curriculum vitae commissieleden

Prof. dr. Ronald Jeurissen (1958) is hoogleraar Bedrijfsethiek bij Nyenrode Business Universiteit. Hij studeerde filosofie, theologie en sociale wetenschappen in Nijmegen, Tilburg en aan de Universiteit van Amsterdam. Ronald publiceerde een tiental boeken over bedrijfsethiek, waaronder het bekroonde *Bedrijfsethiek: een goede zaak* (7e druk 2008) en meer dan honderd artikelen. In 2012 was hij de Gourlay visiting professor of Ethics in Business aan de Melbourne Business School. Zijn onderzoek richt zich op economische ethiek en bedrijfsethiek.

Dr. Robbert van het Kaar (1957) is senior onderzoeker bij de Universiteit van Amsterdam (voorheen Hugo Sinzheimer Instituut en nu Amsterdam Institute for Advanced Labour studies (AIAS)). Hij studeerde enige jaren sociologie, studeerde af in de algemene economie en promoveerde op een juridisch proefschrift. Kernthema's in zijn onderzoek zijn arbeidsverhoudingen, arbeidsrecht, ondernemingsrecht en governance. Van het Kaar is voorts commissaris bij enkele bedrijven, en actief binnen een aantal SER-commissies.

Programma site visit, 10 juni 2015

Tijd		Deelnemers
8.45-9.45	Ontvangst en besloten overleg	Prof. dr. Pauline Meurs, voorzitter Dr. Robbert van het Kaar, commissielid Prof. dr. Ronald Jeurissen, commissielid Drs. Alice Boots, secretaris
9.45-10.45	Gesprek met de domeinvoorzitter, coördinator Kenniscentrum, (vertegenwoordiging) opleidingsmanagers	Drs. Willem Baumfalk, domeinvoorzitter Drs. Lucy Kerstens, manager kenniscentrum Drs. John Sterk, opleidingsmanager IBMS Drs. Marlies Sandee, opleidingsmanager CE Drs. Arjen van den Akker, opleidingsmanager BE Mr. Ivo van der Werk, opleidingsmanager HRM
10.45-11.00	Pauze – besloten overleg van de commissie	
11.00-11.45	Gesprek met lectoren	Dr. Frank Jan de Graaf, lector Dr. Jesse Weltevreden, lector Dr. Martha Meerman, lector Dr. Willem van Winden, lector
12.00-12.45	Pauze – besloten overleg van de commissie	
	Gesprek met studenten betrokken bij het onderzoek	Boris van Minnen, 4 ^e jaars Commerciële Economie Camille Hollanders, 4 ^e jaars Bedrijfskunde MER Bart Winter, afgestudeerd Bedrijfseconomie Tonny Cakici, 4e jaars Bedrijfseconomie Student betrokken bij onderzoek Nieuw-West: Jaron Blonk, Pre-master Sociologie
12.45-13.30	Lunch, besloten overleg	
13.30-14.15	Gesprek met (docent-)onderzoekers	Dr. Eric Melse, senior onderzoeker Dr. Daniel van Middelkoop, docent-onderzoeker Dr. Lori Divito, senior onderzoeker Drs. Daphne Hagen, docent- onderzoeker Drs. Richard Puyt, docent- onderzoeker
14.15-15.00	Gesprek met promovendi	Drs. Nuria Arbones, promovenda in afrondende fase Drs. Marion Smit, 1 ^e jaars promovenda Drs. Maryna Rusthoven, 2 ^e jaars promovenda Drs. Luca Lopes, beginnende NWO promovenda
15.00-15.15	Pauze – besloten overleg van de commissie	
15.15-16.15	Gesprek met externe stakeholders	Marja Bijlsma, Beleidsmedewerker Nieuw-West Hidde van der Wal, IJsselvliet Organisatieadviseurs Arno Gorissen, Zuidoostpartners Ariel Kraten, Made-By Fashion Company
	Vorbereiding terugkoppeling	
17.00	Mondelinge terugkoppeling door de commissie	

Bestudeerde publicaties van het kenniscentrum

De Graaf, F.J. (2014), 'Normativiteit, economie en de onderneming (Ethics, economics and the theory of the firm)', *M&O*, 63(2), 37-51

De Graaf, F.J. (2014), 'Omgaan met onzekere kennis in de bedrijfseconomie', *Me Judice*, 15 april 2014

Zwaal, R. & De Graaf, F.J. (2014), 'Kwantitatieve onderbouwing van risico's schiet nog steeds tekort', *Finance & Control* 13(4), 30-33

Nooij, M. & P. Horsselenberg (2014) *Dam tot damloop. Economische en maatschappelijke waarde*. Amsterdam: CAREM

Rotem-Mindali, O., Weltevreden, J.W.J. (2013), 'Transport effects of e-commerce: what can be learned after years of research?', *Transportation*, 40 (5), pp 867-885

Willem van Winden, Erik Braun, Alexander Otgaar, Jan-Jelle Witte (2014), *Urban Innovation Systems, what makes them tick?*, Routledge, London, <http://www.routledge.com/books/details/9780415727785/>

Zielstra, J., De Jong, G., Krabbe, H., De Graaf, F.J. (2014), *Bildung en de professional in Finance & Accounting. Visiedocument over bildung en beroepsvorming in het bacheloronderwijs*, Amsterdam: Centre for Applied Research on Economics & Management, Hogeschool van Amsterdam

Zinsmeister, J., en Meerman, M, 'The deployment of enriched capacities, the rights of elder workers', *Journal of workplace rights*, volume 17, nr. 3-4, 2013-2014

RAPPORT KENNISCENTRUM, DOMEIN TECHNIEK

Site visit: 6 juli 2015

CONCLUSIES

Standaard 1

De onderzoekseenheid heeft een relevant, ambitieus en uitdagend onderzoeksprofiel en een onderzoeksprogramma met bijbehorende doelen die zijn geoperationaliseerd in een aantal indicatoren.

Het kenniscentrum omvat drie onderzoeksprogramma's: Urban Technology, Aviation, en Forensisch Onderzoek. Hoewel de HvA een overkoepelend onderzoeksprogramma voorstaat, heeft het CvB van de hogeschool ingestemd met de drie programma's omdat deze ieder voor zich heel specifieke gebieden uit het werkveld van het domein Techniek omvatten en gelieerd zijn aan opleidingen die datzelfde gebied bestrijken.

Het onderzoeksprogramma *Urban Technology* is een breed onderzoeksprogramma en tevens één van de vier speerpunten van de HvA. De voorzitter van het domein is penvoerder. Het onderzoeksprogramma richt zich op 'slimme oplossingen voor een duurzame, leefbare en verbonden stad', waarbij de metropool Amsterdam als proeftuin fungeert. In een aantal projecten wordt samengewerkt met het domein Economie en Management en met het domein Digitale Media en Creatieve Industrie van de HvA. Het onderzoeksprogramma omvat vier thema's die gekoppeld zijn aan het onderwijs en worden uitgewerkt door zes¹⁵ lectoraten.

---

15 Stand van zaken in 2014.

- * Smart Mobility and Logistics richt zich op technologische oplossingen voor (duurzame) mobiliteit en logistiek om de stad bereikbaar te houden;
- * Smart Urban Design richt zich onder meer op duurzame bouw en klimaatbestendige inrichting van de stedelijke ruimte;
- * Circular Design and Smart Production doet onderzoek naar de inzet van hernieuwbare materialen;
- * Smart Energy Systems focust op de ontwikkeling van lokale slimme energiesystemen die bijdragen aan een klimaatneutrale stad.

Er zijn drie nieuwe (aanvullende) lectoraten in voorbereiding.

Bij het onderzoeksprogramma *Aviation* staat, net als bij de aanpalende opleidingen van de Aviation Academy, de optimale inzet van het vliegtuig tijdens de gehele levenscyclus centraal. Het onderzoek richt zich op de speerpunten die ook voor de opleidingen zijn gedefinieerd: onderhoud, veiligheid, capaciteit en materiaal (composieten), en heeft binnen elk van de vier thema's weer een specifieke focus aangebracht. Er zijn twee lectoraten.

*Forensisch onderzoek*¹⁶ heeft één lectoraat. Het programma heeft de focus op nieuwe technieken en wil strategieën ontwikkelen waarmee het sporenonderzoek op de plaats delict kan worden verbeterd.

Uit de gesprekken die de commissie heeft gevoerd alsmede aanvullende documentatie komt overtuigend naar voren dat de onderzoeksvragen van het kenniscentrum in samenwerking met het werkveld zijn opgezet en worden uitgevoerd, dat zij relevant zijn voor de maatschappij en dat zij de kennisontwikkeling verder brengen.

Zowel op het niveau van het kenniscentrum als op het niveau van de onderzoeksprogramma's zijn prestatie-indicatoren voor de (nabije) toekomst vastgesteld.

Ambities

Het kenniscentrum is zonder meer ambitieus. Urban Techology streeft ernaar rond 2020 een betrouwbare en gewaardeerde partner te zijn voor de beroepspraktijk en kennisinstellingen in de metropoolregio Amsterdam. Aviation wil tegen die tijd bij de top van luchtvaartinstellingen van Europa horen en daarmee een gewilde partner zijn voor velen in de sector. Het kleine lectoraat Forensisch Onderzoek heeft een eigen (experimentele) aanpak, die door de wetenschap wordt erkend. Het lectoraat wil die aanpak voortzetten.

Ook qua middelen heeft het kenniscentrum de lat hoog gelegd: in 2020 wil het beschikken over 4.000.000 € aan inkomsten waarvan 1.000.000 € extern gefinancierd. Met het oog hierop loopt een veelheid aan subsidie-aanvragen. Het kenniscentrum wil in 2020 ook meer dan één projectaanvraag uit stimuleringsfondsen van de Europese Commissie gehonoreerd hebben. Momenteel probeert het als partner "mee te liften" met H2020 projectaanvragen en zodoende leerervaringen op te doen, in een latere fase wil het kenniscentrum zelf penvoerder worden.

---

¹⁶ Dit programma is een samenwerkingsverband tussen de Politie-academie, de HvA, het Nederlands Forensisch Instituut en de UvA.

De commissie vindt de ambities hoog, maar concludeert dat het domein systematisch werkt aan de voorwaarden om zijn ambities te kunnen verwezenlijken. Er wordt op meerdere fronten een strategie gevoerd.

Allereerst heeft het domein kans gezien de speerpuntgelden voor het HvA-speerpunt Urban Technology in te zetten voor de ontwikkeling en de upgradering van het onderzoek in het eigen domein, samenwerking met andere HvA-domeinen voor specifieke projecten daarbij inbegrepen. De speerpuntgelden zijn dus niet, zoals elders binnen de HvA, ingezet voor weer een extra programma.

Verder zet het domein in op een intensieve samenwerking met instellingen en consortia in het werkveld en op de participatie in grote regionale netwerken waardoor het optimaal kan aansluiten op kennisvragen en als aanspreekpunt daarvoor kan dienen.

De relevantie van de keuze van onderzoeksonderwerpen en projecten wordt geborgd doordat wordt aangesloten bij de beleids- en ontwikkelagenda's binnen de sector (bijvoorbeeld de beleidsagenda van de gemeente Amsterdam en bij de kennis- en innovatieagenda Luchtvaart, het topsectorbeleid Logistiek enzovoort). Het kenniscentrum heeft intussen nauwe banden met de gemeente Amsterdam, waar het erkend wordt om zijn brugfunctie tussen de universiteiten van Amsterdam (wetenschap, aanbod) en de gemeente (praktijk, vraag). Kenmerkend voor de strategie van het kenniscentrum is ook het (streven naar) innemen van plaatsten in het bestuur van netwerken als bijvoorbeeld de Amsterdam Economic Board, een forum waarin belangrijke partners als Schiphol en de Haven zijn vertegenwoordigd (Logistiek). Urban Technology is partner van het innovatieplatform Amsterdam Smart City. Elk programma heeft een (startende) adviesraad die als klankbord fungeert.

Het kenniscentrum heeft ook een fundingstrategie opgezet. Voor toonaangevende projecten van Urban Technology zijn projectleiders aangetrokken met subsidie-ervaring. Daarnaast gaat het kenniscentrum een subsidiespecialist werven. In de eerste vier maanden van 2015 heeft dit alles al geresulteerd in de (voor) aanvraag van een groot aantal subsidieprojecten.

Last but not least heeft het kenniscentrum vastgesteld op welke gebieden zij extra kennis nodig heeft om oplossingen daadwerkelijk te kunnen ontwerpen en realiseren en zodoende een stap voorwaarts te kunnen zetten. Het resultaat daarvan is dat er twee overkoepelende kennisgebieden zijn gedefinieerd: urban analytics (analyse van (big) data) en business modelling (ontwikkelen van nieuwe businessconcepten en verdienmodellen om projecten daadwerkelijk naar de markt te brengen c.q. te realiseren). Op deze punten wordt samengewerkt met de domeinen Digitale Media en Creatieve Industrie alsmede Economie en Management van de HvA.

Doelen en focus

De overkoepelende visie van het kenniscentrum is verwoord in de zinsnede 'technisch onderzoek is gericht op oplossen en ontwerpen: het vertalen van kennis in *things*. Het gaat om het maken van tastbare materialen, producten of processen (...)' . Deze omschrijving geeft volgens de commissie niet helder weer wat de inhoud van het onderzoek van het kenniscentrum is en/of op wie men zich richt. Bij het onderzoeksprogramma Urban Technology stelt men zich ten doel 'om te onderzoeken, ontwerpen en

realiseren van slimme oplossingen voor grootstedelijke uitdagingen van de toekomstige stad'. Ook deze omschrijving is weinig concreet. Bij Aviation en Forensisch Onderzoek zijn de doelen veel duidelijker.

De mate waarin de onderzoeksprogramma's er in zijn geslaagd hun doelen concreet te formuleren hangt samen met de mate van focus in die programma's. Bij Aviation en Forensisch onderzoek is een scherpe focus. Deze onderzoeksprogramma's hebben een eigen *niche*, werken voor een specifieke branche, en functioneren daarin succesvol. Bij Urban Technology is veel minder sprake van focus. Het programma bestrijkt thema's die actueel zijn voor de grootstedelijke omgeving: duurzaamheid, leefbaarheid en verbondenheid. Alles tezamen vormt dit een mooi geheel, maar het heeft ook tot gevolg dat dit programma een veelheid aan onderwerpen omvat.

De inrichting van het onderzoeksprogramma doet volgens de commissie fragmentarisch aan. Er zijn – zoals boven aangegeven – vier hoofdthema's die veelal weer zijn opgesplitst in subthema's waaronder een veelheid aan projecten hangen. Deze zijn weliswaar gericht op de grootstedelijke problematiek, maar niet altijd speciaal op de situatie in Amsterdam. Een voorbeeld is het onderzoek naar biobased plastics. Hoe onderscheidend is het domein op dit gebied? De commissie heeft daar aarzelingen bij, want juist dit onderwerp wordt ook al door andere (hbo-)kennisinstellingen onderzocht.

De commissie vindt een verdergaande focusering noodzakelijk. Er moeten onderwerpen worden vastgesteld waarmee dit programma zich echt kan onderscheiden en de daarbij behorende doelgroepen moeten worden benoemd. Deels is het kenniscentrum met zijn zogeheten icoonprojecten die weg al ingeslagen. Met de verschillende disciplines die het domein in huis heeft, is het mogelijk te komen tot unieke combinaties en daarin te excelleren. Het onderzoeksprogramma zou zich nog meer moeten richten op een selectie van onderwerpen die bovendien nauw met de stad Amsterdam verbonden zijn (er ligt een duidelijke vraag), zoals de fiets of de oplaadpalen voor elektrisch vervoer. Het profiel van dit onderzoeksprogramma zal dan ook duidelijker worden en makkelijker naar de buitenwereld uit te dragen. De realisatie van de hierboven gemelde ambities komt op die manier dichterbij.

Met (nog meer) op Amsterdam gericht onderzoek kan het kenniscentrum c.q. het onderzoekprogramma Urban Technology, dat zich richt op concrete, direct in de praktijk toepasbare oplossingen, zich ook (nog) beter positioneren tegenover de VU en de UvA en een aantrekkelijke, onderscheidende partner worden in H2020 programma's. Andere pluspunten die het kenniscentrum heeft, kunnen daarbij worden meegenomen. Zo kent het HvA-onderzoek een minder lange looptijd dan het academisch onderzoek, waardoor sneller ingespeeld kan worden op de behoeftes van vandaag. Extra voordeel is ook dat het kenniscentrum voor bepaalde (kortlopende) onderzoeken studenten in teamverband kan inzetten uit verschillende disciplines binnen het eigen domein alsook uit andere domeinen binnen de HvA. De commissie is van mening dat met bovengenoemde accenten het kenniscentrum een strategisch belangrijke bijdrage levert aan de verdere profilering van de HvA als een unieke kennispartner van zowel de gemeente als de universiteiten van Amsterdam.

Tijdens de visitatie herkende het management van het domein de door de commissie uitgesproken noodzaak tot meer focus voor Urban Technology. Conform de aanbevelingen uit de evaluatie van 2012 is dit programma al een samenvoeging van eerder zelfstandig opererende onderzoeksprogramma's. Binnenkort zullen er door het kenniscentrum stappen gezet worden om het proces naar nog meer focus

in gang te zetten. Daarbij moeten de behoeften en agenda's van verschillende partijen in ogenschouw genomen worden. Intern moet een goede aansluiting bij het onderwijs in het domein behouden blijven. Extern moet gekeken worden naar de behoeften en ontwikkelagenda's van relevante partijen in de sector.

Alles overziend vindt de commissie dat de HvA voor Nederlandse begrippen een unieke positie heeft met haar focus op de grootste stad van Nederland en haar specifieke problemen van milieulast, logistieke uitdagingen en voldoende laaggeschoolde werkgelegenheid op korte afstand.

De HvA i.c. het kenniscentrum Techniek zou kunnen kijken welke andere Universities of Applied Sciences in andere grote steden in Europa soortgelijke keuzen hebben gemaakt en of daarmee op termijn, juist in EU programma's als H2020, kan worden samengewerkt.

CONCLUSIE

Het kenniscentrum heeft een ambitieus en uitdagend onderzoeksprogramma en voert op meerdere fronten een heldere strategie om de ambities te verwezenlijken. Zowel op het niveau van het kenniscentrum als op het niveau van de onderzoeksprogramma's zijn prestatie-indicatoren vastgesteld.

De drie onderzoeksprogramma's hebben ieder een eigen, specifiek profiel. De focus van Aviation en Forensisch Onderzoek is scherp, de focus van het onderzoeksprogramma Urban Technology zou nog meer moeten worden aangescherpt.

Oordeel: goed

Standaard 2

De wijze waarop de eenheid is georganiseerd, de inzet van mensen en middelen en de interne en externe samenwerkingsverbanden, netwerken en relaties maken de realisatie van het onderzoeksprofiel mogelijk.

Het kenniscentrum beschikte in 2014 over 2.575.000¹⁷ € aan middelen. In 2014 was 37% van de inkomsten afkomstig uit de tweede en derde geldstroom (Speerpuntgelden, Center of Expertise en vooral RAAK-subsidies). Het hoge percentage externe gelden wordt wegens het vervallen van twee lectoraten en hun bijbehorende gesubsidieerde projecten de komende jaren mogelijk niet meer gehaald (het streven is 25% in 2020), maar het kenniscentrum heeft zoals reeds vermeld niettemin grote ambities met betrekking tot de omvang van de middelen en werkt eraan die te realiseren. Het overgrote deel van de extra inkomsten is afkomstig uit de tweede geldstroom (met name een groot aantal langer lopende RAAK-subsidies). De commissie signaleert dat er niet of nauwelijks sprake is van het binnenhalen van gelden uit het lokale bedrijfsleven. Nog meer focus op Amsterdam en een beter relatiemanagement (zie verderop in deze rapportage) kan dat verbeteren.

Het kenniscentrum is goed op weg om de streefcijfers m.b.t. de omvang van kenniscentrum en betrekkingssomvang van medewerkers te halen¹⁸: kernlectoraat in 2014 3.95 fte (5), kernlector 0,8 fte (0.8),

---

17 KR blz. 29.

18 KR blz. 29.

docent/onderzoeker 0,27 fte (0.4), seniordocent/onderzoeker 0.4 fte (0.6), promovendus 0.6 fte (0.6). De cijfers voor 2015 laten wederom vooruitgang zien.

Het aantal medewerkers toont een verdubbeling ten opzichte van de vorige evaluatie in 2012. Het meest in het oog springt de toename van het aantal docent/onderzoekers, nu 41 (was 25 in 2012) en het aantal promovendi, nu 9 (was 2 in 2012).

Er is de afgelopen periode geïnvesteerd in laboratoriumfaciliteiten (capacity lab, vluchtsimulators, faciliteiten voor het meten van stroomgebruik van software), maar deze voorzieningen zijn grotendeels onzichtbaar, omdat ze in de kelder van het gebouw zijn geplaatst. In 2018 verhuist het domein naar een ander gebouw en daar zullen de laboratoriumfaciliteiten moderner en zichtbaarder zijn.

Inzet van personeel

“We hebben de ambitie fors te groeien, de benodigde middelen zijn daarvoor begroot, maar het werven van voldoende nieuwe medewerkers is nog een uitdaging”, stelt het kenniscentrum aan het begin van de Kritische Reflectie. Vervolgens blijkt dat het kenniscentrum zich bewust is van de complexe samenstelling van het personeel en de eisen die de verschillende onderzoeksprogramma's stellen. Er is in de Kritische Reflectie sprake van een flexibeler inzet van onderzoekers en het vergroten van de publicatiecapaciteit, van een optimale personele mix in personeel bij projecten in de beroepspraktijk, van pragmatisch maar ook methodisch verantwoord kunnen werken, en van de aanstelling van hoofddocenten om de band met het onderwijs te versterken. De commissie mist een aanzet tot een samenhangend personeelsplan. Daar staat tegenover dat het kenniscentrum zich wel heeft ingezet om de bij de vorige evaluatie door de commissie Leijnse genoemde streefcijfers voor de formatie van medewerkers te bereiken.

Docent/onderzoekers

Er waren in 2014 41 docent/onderzoekers bij het kenniscentrum werkzaam, een sterke stijging ten opzichte van de 25 docent/onderzoekers die het kenniscentrum in 2012 telde. Hun aanstellingsomvang was in 2014 gemiddeld 0.27 fte, waarmee de streefwaarde van 0.4 fte nog niet is bereikt. De Kritische Reflectie geeft aan dat het kenniscentrum in toenemende mate gaat inzetten op onderzoekers met onderwijsambities, en (dus) niet (meer) zozeer op onderwijsgevendend uit het domein die onderzoeksambities hebben. Er zijn voor docent/onderzoekers mogelijkheden om cursussen te volgen m.b.t. het schrijven van wetenschappelijke artikelen of onderzoeksmethoden.

Aanvullende documentatie geeft deels meer zicht op de categorie docent/onderzoekers. Aviation heeft drie niveaus van onderzoek gedefinieerd en daaraan output gekoppeld. Van docent/onderzoekers die voor 0.4 fte in dienst zijn wordt verwacht dat men per twee jaar minimaal 1 vakpublicatie (niveau 2/waarde voor een branche) en 1 paper (niveau 3/waarde voor de wereld) publiceert. Bij niveau 1 (waarde voor individuele bedrijven) wordt ook onderzoek door studenten uitgevoerd. Het onderzoek van docent/onderzoekers is meestal een bundeling van resultaten van dat onderzoek (*Profileringplan Aviation Academy*, 2013).

Het document *De visie op onderzoek van het Kenniscentrum Techniek* (februari 2015) rept ook over de drie niveaus, maar gaat niet zo ver dat hieraan prestatie-indicatoren voor docent/onderzoekers worden

verbonden. De commissie vindt het aanbevelenswaardig het model van Aviation met de drie niveaus en targets breder te gebruiken.

De commissie sprak tijdens de visitatie met een aantal docent/onderzoekers. Het waren deels mensen die gepromoveerd zijn of een promotie hadden afgebroken en nu heel content zijn met een baan waarbij ze onderwijs geven en tevens gebruik kunnen maken van hun onderzoekservaring. Er zijn mogelijkheden tot bijscholing, in een aantal gevallen geeft de lector aan waar lacunes zitten. Het aantal docenten dat de commissie sprak was te weinig om goed zicht te krijgen op deze categorie medewerkers. Alles overziend blijven er bij de commissie vragen open zoals de aard en het niveau van het onderzoek dat deze docent/onderzoekers doen, verschillen in oriëntatie tussen docent/onderzoekers, de mate waarin zij worden ingezet om studenten te begeleiden bij hun onderzoek, het structureel (moeten) volgen van scholing m.b.t methoden van onderzoek en de verantwoording daarvan, enzovoort. Mede gezien het feit dat het kenniscentrum er op termijn naar streeft dat 20% van de docenten die in het domein werkzaam zijn in onderzoek participeren, is het aanbevelenswaardig voor deze categorie een personeelsbeleid uit te werken en hun onderzoeks- en aan onderzoek gerelateerde onderwijstaken goed te positioneren ten opzichte van senioronderzoekers/hoofddocenten, andere onderzoekers (daarvan had het domein er elf in 2014), en promovendi.

Promovendi

In 2014 had het kenniscentrum negen promovendi. Dat is een sterke stijging ten opzichte van 2012, toen er nog maar twee promovendi waren. Hun financiering vindt op verschillende wijzen plaats. De betrekkingsoomvang wisselt. Vier promovendi (drie bij Forensisch onderzoek, 1 bij Aviation) waren voor 1.0 fte aangesteld, waarbij moet worden aangetekend dat een aantal van hen ook onderwijstaken hadden. Bij Urban Technology zijn de aanstellingen lager (5 personen hadden in 2014 samen 2.2 fte). Promovendi vinden dat de voorlichting aan promovendi verbetering behoeft. Het gaat om het gebruik maken van faciliteiten t.b.v. het onderzoek (bijvoorbeeld wie de drukkosten van het proefschrift betaalt, hoe men cursussen kan aanvragen), maar ook om rechtspositionele zaken als de verhouding tussen de tijd die beschikbaar is voor onderzoek en de tijd die aan onderwijstaken moet worden besteed. De verhouding daartussen blijkt, ondanks HvA-beleid, bij veel domeinen anders te worden ingevuld. In het gebrek aan voorlichting zou moeten worden voorzien door bijvoorbeeld een website en informatie in het HvA-promovendinetwerk.

Het beeld dat promovendi van hun toekomst hadden, wisselde sterk. Terwijl de ene promovendus er vrijwel zeker van was dat een lectoraat bij het kenniscentrum in het verschiet lag, had een andere promovenda, die via een RAAK-subsidie aan het kenniscentrum verbonden is, in het geheel geen zicht op de toekomst. Voor veel promovendi is het afwachten over welke formatie de HvA te zijner tijd kan beschikken en of men kan doorschuiven naar een andere onderzoeksfunctie. Intussen zien zij dat er (al) andere promovendi worden aangenomen. Er zijn bij de HvA geen plaatsen als postdoc.

De begeleiding bij hun promotie vormt volgens de promovendi geen probleem. Voor begeleiding, cursussen e.d. kunnen zij terecht bij de universiteit waar zij gaan promoveren. Verder worden zij begeleid door een lector van het kenniscentrum die in de meeste gevallen als copromotor fungeert. Wel kwam tijdens de visitatie nadrukkelijk naar voren dat er – nu promovendi op binnen een hbo-kenniscentrum uitgevoerd onderzoek promoveren – sprake is van een nieuwe ontwikkeling die veel mogelijkheden

biedt, maar waar de universiteiten geen antwoord op hebben geformuleerd. Zij houden vast aan hun eigen wetenschappelijke kwaliteitsstandaarden, maar zouden bij promovendi die op een praktijkgericht onderzoek promoveren bijvoorbeeld ook producten als populariserende uitgaven moeten accepteren. Ook andere activiteiten kunnen een blijk van kwaliteit zijn, bijvoorbeeld het feit dat een promovendus uit het kenniscentrum de burgemeester van Amsterdam vergezelde op een missie in de Verenigde Staten. De norm die universiteiten als standaard voor promoties hanteren, zou aan de orde gesteld moeten worden, evenals het feit dat alle promotiegelden (80.000 euro per promotie) naar de universiteit gaan, terwijl de begeleidende hbo-lectoren ook veel tijd in de promovendi steken. Hier ligt een opdracht voor het CvB van de HvA.

De rol van het kenniscentrum

De rol van het kenniscentrum is faciliterend. Lectoren spreken in het lectoraatsoverleg over zaken als promotiebeleid, internationalisering, de werving van nieuwe medewerkers, datamanagement enzovoort. Er is een ondersteuning van twaalf personen (6.2 fte), die overigens vooral wordt ingezet voor het onderzoeksprogramma Urban Technology.

Een lector zit als primus inter pares het kenniscentrum-overleg voor. De andere lectoren hebben (soms in tweetallen) portefeuilles zoals kwaliteitszorg, relatie onderwijs/onderzoek, financiën, communicatie enz. Deze organisatievorm lijkt goed te werken, al is het zaak erop te letten dat allerlei administratieve en beleidsmatige processen het onderzoek niet in het gedrang brengen en dat er voldoende professionele ondersteuning is dan wel komt.

Samenwerkingsverbanden

Intern wordt er soms door de onderzoeksprogramma's samengewerkt. Zo hebben Aviation en Urban Technology (Logistiek) samen een capaciteitslab. Extern heeft het kenniscentrum vele, en relevante samenwerkingsverbanden. Urban Technology heeft samenwerkingsverbanden met een substantieel aantal universiteiten in Nederland. Zo wordt samengewerkt met de UvA om state of the art simulatiemodellen in te zetten om uitrol van laadinfrastructuur in de stad Amsterdam te optimaliseren; en fungeert de HvA als een brugfunctie tussen wetenschappelijke modellen en praktijkvragen.

Aviation werkt intensief samen met de faculteit Lucht en Ruimtevaarttechniek van de TU Delft en op specifieke terreinen met het van der Waals-Zeeman instituut van de UvA. Voorts wordt onder meer samengewerkt met de universiteit van Toulouse.

Het onderzoeksprogramma, dat zoals vermeld internationale ambities koestert, is een van de oprichters van een netwerk van negen Europese Aviation Universities. Momenteel wordt gewerkt aan een Memorandum of Understanding.

Forensisch Onderzoek maakt deel uit van het Co van Ledden Hulsebosch Center, een samenwerkingsverband waarin UvA, HvA, het AMC en het Nederlands Forensisch Instituut zijn vertegenwoordigd.

Het kenniscentrum werkt ook samen met andere kennisinstellingen zoals TNO, WUR, Deltares en het KNMI. Daarnaast zijn er samenwerkingsverbanden met bedrijven in de publiek/private sector zoals Waternet en met brancheorganisaties, mkb-bedrijven, enzovoort. Het overzicht in de Kritische Reflectie alsmede en in de afzonderlijke onderzoeksplannen is overtuigend. Wat in dit overzicht wel opvalt, is de

geringe samenwerking met andere domeinen binnen de HvA waar dezelfde grootstedelijke uitdagingen het uitgangspunt zijn. De commissie beveelt aan om vanuit de (klant) problemen terug te redeneren welke domeinen van de HvA nodig zijn om tot oplossingen te komen. Nu lijken die meer op subdomein-eilandjes die elk specifieke onderdelen afdekken.

Vooraf bij Urban Technology is sprake van een groot aantal uiteenlopende samenwerkingspartners. In dat verband vindt de commissie het aanbevelenswaardig om er naar te streven een beperk(er) aantal kernpartners te definiëren en daarmee te gaan samenwerken in een langer durend samenwerkingsverband. Dat heeft als voordeel dat men samen de kennisagenda vormgeeft en samen intensief op zoek kan gaan naar de wijze waarop vraagstukken door middel van praktijkgericht onderzoek aangepakt kunnen worden (inclusief financiering door derden). Uiteindelijk is het oogmerk om gezamenlijk meerjarenprogramma's op te stellen waarbij de kernpartners zich ook committeren aan het verstrekken van een meerjarensubsidie.

De commissie denkt dat met name het programma Urban Technology van die benadering vruchten kan gaan plukken. Dat programma omvat, zoals hierboven al werd gesteld, te veel onderwerpen. Hierboven beval de commissie aan zich (nog) meer te gaan richten op de stad Amsterdam en de metropoolregio. Met duidelijk op de stad toegesneden keuzes, waarin men echt excelleert, zijn naar verwachting ook meer aanvullende middelen binnen te halen. Meer, zo denkt de commissie, dan door het najagen van Europese subsidies. Zonder een jarenlange samenwerking met andere toonaangevende partijen en een uitnemend trackrecord is de kans op slagen gering, terwijl men voor bijvoorbeeld RAAK-PRO aanvragen kan samenwerken met de 'eigen' locale instellingen waarbij die instellingen – bij toekenningen – dan ook in kind bijdragen leveren. Voorwaarde is dan wel dat er meer aandacht komt voor relatiemanagement, want op dat punt, zo begreep de commissie tijdens het gesprek met externe stakeholders, zijn nog verbeteringen mogelijk.

Zij verbindt deze conclusie met een opmerking die het kenniscentrum zelf maakt in de Kritische Reflectie, namelijk dat het kenniscentrum nog meer mag doen met het verspreiden van kennis bij stakeholders, bijvoorbeeld door middel van rondetafelbijeenkomsten, het geven van interviews en vakpublicaties.

CONCLUSIE

Het kenniscentrum beschikt vooralsnog over toereikende middelen om het onderzoeksprofiel te realiseren. De netwerken en samenwerkingsverbanden zijn zonder meer goed en maken volgens de commissie mede de realisatie van het onderzoeksprofiel mogelijk – het binnenhalen van subsidies inclusief. De inrichting van het kenniscentrum en de faciliterende rol die het kenniscentrum speelt, voldoen. Het kenniscentrum beschikt over goede onderzoekers, maar het personeelsbeleid is nog niet goed ontwikkeld. Over het geheel genomen staat het kenniscentrum er goed voor.

Oordeel: goed

Standaard 3

Het onderzoek van de onderzoekseenheid voldoet aan de standaarden die in het vakgebied gelden voor onderzoek.

Het kenniscentrum geeft zowel in de Kritische Reflectie als in zijn nota *De visie op onderzoek van het Kenniscentrum Techniek* aan dat het onderzoek in dit domein een ontwerpgericht karakter heeft. Er zijn verschillende methodieken voorhanden. Onderzoekers beschikken over de betreffende handboeken en voeren regelmatig discussies over die onderwerpen.¹⁹ Het kenniscentrum maakt uit de methodieken bewust geen keuze: onderzoekers moeten in staat zijn om een onderzoeksmethode te selecteren die past bij de onderzoeksvraag. Daarnaast hanteert het kenniscentrum de Gedragscode voor praktijkgericht onderzoek van de HBO-raad.

Eén van de lectoren, Inge Oskam, schreef samen met enkele andere auteurs een, naar het oordeel van een van de commissieleden, heel goed boek *Ontwerpen van technische innovaties – door onderzoeken, creatief denken en samenwerken* (Groningen 2012). Twee andere lectoren hebben het initiatief genomen tot de recent opgerichte Vereniging van lectoren, een platform voor informatie-uitwisseling en professionalisering. Daarin moeten vraagstukken aan de orde komen m.b.t. de borging van het methodologisch goed uitvoeren van praktijkgericht onderzoek.

Het kenniscentrum is ook aangehaakt bij initiatieven die door het Regieorgaan Praktijkgericht onderzoek – SIAA genomen worden m.b.t. het bevorderen van methodiekontwikkeling en extended peer-review.

Diverse acties om de methodologische kwaliteit van het onderzoek te borgen dan wel te verbeteren staan binnen het kenniscentrum op de rol: het doorgaan met (interne) peer-reviews, aanvullende scholing op het gebied van statistiek en het leren werken met het research data managementsysteem aan de hand van protocollen en het toekomstig CRIS. Verder doet het kenniscentrum veel onderzoek in samenwerking met de universiteiten. Het lectoraat Forensisch Onderzoek maakt zoals gezegd deel uit van het Co van Ledden Hulsebosch Center waarin het NFI, de UvA, het AMC en het VUmc samenwerken. Binnen Urban Technology is men aangesloten bij het Dutch Institute for advanced Logistics, dat ook veel onderzoek initieert. Deze samenwerkingsverbanden hebben als doel de onderzoekskwaliteit te borgen/te verbeteren.

Toetsing van het onderzoek

Het kenniscentrum heeft inmiddels twee interne reviews gehouden over lopend onderzoek, waarvoor de richtlijnen van het toenmalig Forum van lectoren werden gebruikt. De reviews voorzien in een behoefte en zullen worden voortgezet, waarbij ook externe peers worden ingezet. Discussies binnen het kenniscentrum moeten leiden tot het vaststellen van een aantal gemeenschappelijke standaarden.

Toetsing van de kwaliteit van het onderzoek door de buitenwereld is er in ruime mate. Dat het kenniscentrum in staat is geweest een substantiële hoeveelheid geld aan te trekken uit externe fondsen is een goede indicator van de kwaliteit van het onderzoek. Hetzelfde geldt voor het feit dat er een

---

¹⁹ Aken, J. van en Andriessen, *Handboek ontwerpgericht wetenschappelijk onderzoek*, Amsterdam 2011, Dul, J. & Hak, T., *Case Study Methodology in Business Research*. Oxford: Butterworth Heinemann en Rozenburg, 2007. Eekels, J., *Productontwerpen, structuur en methoden*. Amsterdam, 1998.

aanzienlijk aantal peer-reviewed artikelen zijn verschenen en het feit dat het werkveld graag met het kenniscentrum samenwerkt. Het onderzoeksprogramma Forensisch Onderzoek is in 2014 door een evaluatiecommissie van de Politieacademie als goed beoordeeld (bij alle evaluatievragen een score 4 op een vijfpuntsschaal).

De commissie heeft een aantal publicaties en producten bekeken die het kenniscentrum had voorgedragen.

De publicaties van *Urban Technology* zijn omvangrijk en zijn vooral verschenen in de populariserende literatuur als vakbladen en in de eigen publicatiereeks van het Kenniscentrum: AUoAS (HvA) Centre of Applied Research Technology (domein Techniek). Deze zeven boekjes van rond de 75 bladzijden omvatten goed leesbare output van de RAAK-PRO projecten. Wel vraagt de commissie zich af of deze waardevolle boekjes de verspreiding krijgen die ze verdienen.

Het aantal publicaties in wetenschappelijke tijdschriften en in proceedings van internationale wetenschappelijke congressen is beperkter. Wel constateert de commissie, op basis van enkele artikelen, dat bij de aanvang van (nieuw) onderzoek meer aandacht besteed kan worden aan het formuleren van een scherp onderzoeksdoel, almede bijbehorende onderzoeksvragen en subvragen. In de eindpublicatie kan dan exacter over de resultaten en antwoorden in de wetenschappelijke literatuur worden gerapporteerd.

De commissie juicht het toe dat een aantal publicaties geschreven zijn samen met vertegenwoordigers van samenwerkingspartners. De commissie verwacht en hoopt dat met het versterken van de samenwerking met universiteiten het aantal publicaties met gedeeld auteurschap zal toenemen alsook het aantal publicaties dat in de wetenschappelijke literatuur zal verschijnen.

Aviation publiceerde in het *International Journal of Aviation Psychology* een puur wetenschappelijke publicatie. Het betreffende tijdschrift heeft een zeer specifieke doelgroep, en kan als toonaangevend worden beschouwd (ondanks de nog relatief lage Impact factor). Het onderzoek was methodologisch goed opgezet.

De publicatie over OKG betreft een uitgave van HvA en beschrijft een onderzoek dat meer het karakter heeft van een consultancy-opdracht dan van (toegepast) wetenschappelijk onderzoek. Aan de publicatie werkten ook nog onderzoekers mee van buiten de HvA.

Van *Forensisch Onderzoek* bekeek de commissie twee publicaties die zijn gepubliceerd in een toonaangevend tijdschrift van het vakgebied: *Forensic Sciences*. Deze publicaties zijn aan te merken als kernpublicaties omdat daarin niet alleen een degelijke analyse wordt gegeven van het gebruik van nieuwe technologie bij opsporingsonderzoek, de bevindingen zijn ook bruikbaar voor de praktijk van rechercheurs en forensisch experts. Vermeldenswaard is dat in een van de publicaties een van de promovendi van het lectoraat als eerste auteur optreedt. Dit is een verdere illustratie van de bevindingen van de commissie inzake de inzet en begeleiding van promovendi. De derde publicatie die de commissie heeft bekeken is een artikel in een vakinhoudelijk tijdschrift: *Expertise en recht*. Eerste auteur is wederom een promovendus en in dit artikel wordt de relatie gelegd tussen nieuwe opsporingstechnieken en de juridische praktijk. Dit artikel is een mooi voorbeeld van praktijkgericht onderzoek. Een goede analyse van de nieuwe

technieken en de gevolgen daarvan voor het juridisch oordeel in een strafzaak. De commissie concludeert dat het onderzoek van het lectoraat voldoet aan de eisen van kwaliteit die in het vakgebied worden gesteld. Er wordt systematisch samengewerkt met kernpartners zoals het NFI en het AMC en mede daardoor kan de niche positie van het lectoraat worden versterkt en uitgebouwd.

Tijdens de visitatie mocht de commissie ook kennis nemen van verschillende producten gericht op de verbinding tussen onderzoek en onderwijs. Een programma voor vierdejaars studenten laat zien dat veel werk wordt gemaakt van het betrekken van studenten bij het onderzoek van het lectoraat.

CONCLUSIE

Het kenniscentrum is aantoonbaar bezig met de vraag hoe het onderzoek (beter) kan voldoen aan de standaarden voor methodologisch goed uitgevoerd onderzoek. Er is een aanzet tot een onderzoeksvisie, er is een strategie ontwikkeld (waaronder samenwerking met universiteiten) en er zijn diverse initiatieven ondernomen in de sfeer van peer-review. Meer acties staan op de rol. De kwaliteit van het onderzoek wordt door externe partijen erkend.

Het aantal publicaties is nog beperkt en de status van de publicaties loopt uiteen, van wetenschappelijk (peer-review) tot populariserend (pamflet). Dit laatste past ook goed bij de doelstelling van de HvA en wordt door de commissie als positief beoordeeld, maar heeft ook het risico dat de status van de publicaties niet even altijd duidelijk is. Het is nu zaak dat het kenniscentrum, in samenwerking met lectoren die in soortgelijk onderzoek actief zijn, doorgaat met het verbeteren van de onderzoeksmethode: van start/planning en onderzoeksvraagstelling tot aan peer-reviews en publicaties en daarbij ook nadrukkelijk reflecteert op en stelling neemt ten aanzien van zijn bijzondere positie als kennispartner in een duurzame samenwerking tussen praktijk (probleemhebbers) en universiteiten (aanbieders van wetenschappelijke kennis) en de doorwerking daarvan op de gewenste kwaliteit en kwantiteit van de publicaties.

Oordeel: goed

Standaard 4

De onderzoekseenheid realiseert voldoende relevantie op het gebied van

- kennisontwikkeling binnen het onderzoeksdomein;*
- de beroepspraktijk en maatschappij;*
- onderwijs en professionalisering.*

Het onderzoek heeft in voldoende mate impact op de hiervoor omschreven gebieden.

Kennisontwikkeling binnen het onderzoeksdomein/de beroepspraktijk en maatschappij
Jaarverslagen geven aan dat het kenniscentrum zeer actief is in het geven van presentaties, het houden van bijeenkomsten enzovoort. Over de hele linie is er sprake van een toename in publicaties.

Urban Technology ging van zeventien vakpublicaties in 2012 naar 22 publicaties in 2014 en van drie naar zes producten (databases, modellen, prototypen enz.). Het aantal awards liep terug.

Aviation ging in die periode van twee naar vier vakpublicaties en had in 2014 vier awards.

Forensisch Onderzoek publiceerde in 2014 twee vakpublicaties en kreeg vijf awards.

Urban technology ging van zes wetenschappelijke publicaties in 2012 naar vijf in 2014.
Aviation ging van een (1) naar zeventien wetenschappelijke publicaties.
Forensisch Onderzoek van elf naar negentien.

Uit deze cijfers blijkt dat de output van Aviation en van Forensisch onderzoek waar het wetenschappelijke publicaties betreft veel groter is dan die van Urban Technology. Het kenniscentrum geeft in de Kritische Reflectie aan te gaan bespreken of die verschillen zo moeten blijven of dat het type output van de drie programma's dichter naar elkaar toe kan groeien.

De commissie beveelt aan hier beleid op te gaan maken omdat in de toekomst steeds nieuwe technologieën beschikbaar komen waar het kenniscentrum onderzoek naar kan verrichten, maar die nog steeds moet worden overgedragen naar de praktijk waar haar oud-studenten dan volop in werkzaam zijn. Via zijn publicaties kan het kenniscentrum zijn impact vergroten door juist voor die doelgroep leesbare vakliteratuur te blijven ontwikkelen. Juist door toegepast onderzoek kunnen de beste nieuwe werkwijzen en technologieën in een vroeg stadium worden verkend en overgedragen aan de vakgenoten in de praktijk.

De commissie stelt vast dat de prestatie-indicatoren die zijn aangehouden voor het overgrote deel betrekking hebben op publicaties over onderzoek t.b.v. de beroepspraktijk en de wetenschap alsmede de doorwerking daarvan op het onderwijs. Er is maar één categorie 'andere producten', terwijl het ontwerpgerichte karakter van het kenniscentrum ook een – door stakeholders gewaardeerde – output in de vorm van concrete ontwerpen, prototypen, data-analyses, methodieken, toolboxes enzovoort oplevert. Het is dan ook niet toevallig dat met name in het onderzoeksprogramma Urban Technology naast publicaties en subsidies ook streefcijfers zijn bepaald voor 'eigen' domeinspecifieke output (prototypen, octrooien, databases, modellen).

In het gesprek met de externe stakeholders passeerde een veelheid aan andere prestatie-indicatoren voor praktijkgericht onderzoek zoals de hoeveelheid contractresearch, de hoeveelheid multidisciplinair aangepakte praktijkoplossingen, testimonials van samenwerkingspartners, verzoeken om onderzoek door bedrijven, toezeggingen voor meerjarensubsidies, aantallen studenten die afstuderen bij bedrijven en daarna daar ook een aanstelling krijgen, de hoeveelheid aanwezigen bij door het kenniscentrum georganiseerde netwerkbijeenkomsten, etc. Het zijn zaken die soms minder makkelijk – en betrouwbaar – te meten zijn en het komen tot een aantal goede, voor dit domein relevante prestatie-indicatoren zal dan ook niet gemakkelijk zijn. De commissie beveelt het domein aan hiernaar op zoek naar te gaan, en dit punt bij het CvB aan de orde te stellen.

Impact

De voorbeelden die de Kritische Reflectie geeft op het gebied van impact zijn overtuigend. Zo speelt het onderzoek m.b.t. Elektrisch vervoer en Vertical urban farming een rol in het streven de stad duurzamer en leefbaarder te maken en hebben de aan deze onderwerpen verbonden onderzoekers een positie in relevante netwerken in Amsterdam en omgeving verworven. Aviation heeft een algoritme ontwikkeld dat door Arke Fly wordt gebruikt om te besluiten een landing door te zetten of dat er een go-around moet worden gemaakt.

Het onderzoek van het kenniscentrum werd diverse malen met prijzen bekroond.

Onderwijs

Doorwerking van het onderzoek in het curriculum van de opleidingen

De jaarverslagen geven aan dat medewerkers van het kenniscentrum regelmatig presentaties en cursussen verzorgen. Er zijn diverse minoren aan de onderzoeksprogramma's gekoppeld, zoals Klimaatbestendige stad, Water in de stad en Nieuwe materialen. Studenten doen daarin kleinschalig onderzoek. In de Kritische Reflectie wordt gesteld dat met name bij Aviation de doorwerking van het onderzoek in het reguliere curriculum goed gestalte krijgt. Bij het veel grotere en ook qua onderzoeksthema's uiteenlopende Urban Technology lukt het nog niet altijd om de onderzoeksresultaten in het curriculum te incorporeren. Inmiddels heeft een medewerker van dat onderzoeksprogramma opdracht gekregen een systeem te ontwikkelen om de verbinding tussen onderwijs en onderzoek te borgen.

Onderzoek door studenten

De aan het onderzoeksprogramma's gelieerde honoursprogramma's geven studenten de mogelijkheid hun onderzoeksvaardigheden te verdiepen. Zij studeren af op een van de thema's van het onderzoeksprogramma. Het blijkt voor deze studenten een stimulans om een pad in een meer wetenschappelijke geïntendeerde richting te volgen. Een aantal studenten van het honoursprogramma Aviation is na het afstuderen in deeltijd op het kenniscentrum werkzaam gebleven als Hoio en volgt tegelijkertijd een academische masteropleiding.

Bij enkele opleidingen zijn afstudeeratiers ontwikkeld. Een groep studenten doet daar in de afstudeerfase onder leiding van een docent/onderzoeker bij bedrijven onderzoek naar een onderwerp dat deel uit maakt van een onderzoeksprogramma. De reacties vanuit het bedrijfsleven zijn positief. Het is de bedoeling deze ateliers verder te ontwikkelen, middels een meerjarenagenda aan onderzoeksprogramma's te verbinden en ze de komende jaren uit te rollen naar de overige opleidingen van het domein. Om deze afstudeeratiers goed van de grond te krijgen worden domeinbreed binnenkort een aanzienlijk aantal hoofddocenten/senior onderzoekers geworven. Hun aanstelling omvat 50% onderwijs en 50% onderzoek. De commissie vindt de afstudeeratiers een vorm met veel potentie omdat onderzoek en onderwijs hierin optimaal kunnen worden geïntegreerd.

Desgevraagd werd gemeld dat studenten van het domein alleen via de UvA toegang hebben tot databases met wetenschappelijke literatuur. De HvA heeft hiervoor zelf geen licenties. Dit zou moeten veranderen.

CONCLUSIE

De output van het kenniscentrum is zeer relevant voor de beroepspraktijk, en heeft maatschappelijk impact. Waar het publicaties betreft slaat de balans bij Urban Technology nu nog te veel door naar populariserende literatuur. De verwachting is wel dat hier in de toekomst meer evenwicht in zal komen (ook moet komen) door (nog) betere samenwerking met universiteiten.

Minoren, honoursprogramma's en afstudeeratiers zijn inhoudelijk goed met de onderzoeksprogramma's verbonden. De doorwerking van het onderzoek naar het reguliere curriculum kan nog beter.

Oordeel: goed

CONCLUSIE TEN AANZIEN VAN HET KENNISCENTRUM ALS GEHEEL

Het kenniscentrum is de afgelopen jaren sterk gegroeid en geeft blijk van grote vitaliteit. De ambities zijn hoog en er zijn strategieën uitgezet om die te kunnen verwezenlijken. Het kenniscentrum heeft een heel duidelijke visie op zijn rol als onderzoeksinstelling in relatie tot de universiteiten VU en UvA en de betekenis hiervan voor de samenwerking met de stad Amsterdam. Het vervult een unieke rol als schakel/verbinder tussen beide, juist omdat het in staat is praktische oplossingen aan te bieden voor vraagstukken die in de stad leven, terwijl die oplossingen gefundeerd zijn op wetenschappelijke kennis aangeleverd door de universiteiten. Dit is dan ook een reden dat vertegenwoordigers van het kenniscentrum veelvuldig een (bestuurlijke) positie hebben in relevante kennis- en stakeholdernetwerken gerelateerd aan de stad.

De kwaliteit van het praktijkgericht onderzoek is hoog. Aviation en Forensisch Onderzoek hebben een scherpe focus. Bij het onderzoeksprogramma Urban Technology is er nog te weinig focus, maar ook dat programma doet het op onderdelen heel goed. Het heeft meer potentie, mits het zich niet met van andere kennisinstellingen onderscheidend onderzoek, (nog) meer op Amsterdam en omgeving richt.

Het kenniscentrum heeft een groot netwerk waaronder zich voor de afzonderlijke onderzoeksprogramma's belangrijke spelers bevinden. Instellingen en bedrijven werken graag met het kenniscentrum samen. Het relatiemanagement en daarmee de duurzaamheid van de samenwerking met externe partijen kan met name bij Urban Technology beter. Het kenniscentrum beschikt over een aantal goede onderzoekers, maar het personeelsbeleid is nog niet goed ontwikkeld. Curriculum-onderdelen als minoren, honoursprogramma's en afstudeerateliers zijn inhoudelijk goed verknoopt met de onderzoeksprogramma's. De doorwerking van het onderzoek naar het reguliere curriculum kan nog beter.

Sinds de vorige evaluatie in 2012 is er binnen het kenniscentrum veel voortgang geboekt. De uitdaging is om vanuit de kracht, nu ook extern impact te maken op de gekozen focusgebieden.

Oordeel ten aanzien van het kenniscentrum als geheel: goed

AANBEVELINGEN

VOOR HET KENNISCENTRUM TECHNIEK

- Scherp de visie op onderzoek van het domein aan door voor focus te kiezen en binnen een gekozen focus ook een onderzoeksaanpak (structuur van probleemdefinitie, onderzoeksvragen, analyse methoden e.d.) te ontwikkelen en te verbeteren.
- Scherp de focus van het onderzoeksprogramma Urban Technology aan en profileer het nog meer als op Amsterdam gericht onderzoeksprogramma. Betrek de belangrijkste stakeholders (kernpartners) van de stad hierbij. Ontwerp voor dit programma een echt onderscheidend profiel met een duidelijke doelgroep. Werk binnen dit profiel aan een beperkt aantal projecten en selecteer het netwerk daarop.
- Kijk welke andere Universities of Applied Sciences in andere grote steden in Europa soortgelijke keuzen als het kenniscentrum Techniek hebben gemaakt en of daarmee op termijn, juist in EU-programma's als H2020, kan worden samengewerkt.
- Ontwikkel prestatie-indicatoren die beter en veelzijdiger representeren wat de resultaten zijn van het praktijkgericht onderzoek van het kenniscentrum en geef deze indicatoren binnen het kenniscentrum een volwaardige plaats naast het geheel van (door de HvA voorgestelde) prestatie-indicatoren.

- Benoem een beperkt aantal (tien) kernpartners voor Urban Technology (en vijf respectievelijk drie voor Aviation en Forensisch Onderzoek). Stel vanuit het kenniscentrum voor elke partner een relatiepartner aan. Probeer samen met deze partners te komen tot een meerjarenprogramma inclusief een commitment voor cofinanciering.
- Geef gevolg aan het voornemen een gezamenlijke kwaliteitsstandaard te ontwikkelen. Bouw het systeem van peer-review en onderzoeksplanning/formulering van de onderzoeksvragen uit.
- Benader vraagstellingen uit de beroepspraktijk vaker multidisciplinair. Versterk daartoe de samenwerking met andere domeinen binnen de HvA. Leer studenten om in onderzoeksprojecten samen te werken met studenten uit andere domeinen en zodoende vertrouwd te raken met multidisciplinaire benaderingen.
- Versterk de inbedding van onderzoeksresultaten in het reguliere curriculum.
- Positioneer de taken en functie-eisen van de docent/onderzoekers duidelijk ten opzichte van die van andere onderzoekers en van hoofddocenten/senioronderzoekers. Maak het (bij alle opleidingen) docent/onderzoekers makkelijker hun onderzoekstijd te bewaken door de tijd voor onderzoek in te roosteren op aparte dagen.
- Ontwikkel een personeelsbeleid en maak een personeelsplan, inclusief carrièrepad voor medewerkers, scholing voor docent/onderzoekers, mogelijkheden voor promovendi, enzovoort.
- Stel op HvA-niveau aan de orde dat de HvA zelf studentenlicenties moet hebben voor de toegang tot digitale wetenschappelijke onderzoekscatalogi en databases.
- Stel eveneens op HvA-niveau de voorlichting aan promovendi aan de orde.

VOOR DE HVA

- Ga als HvA pro-actief aan de slag met het ontwikkelen van een eigen visie op de mogelijkheid om te kunnen promoveren aan de HvA. Stel hierbij centraal dat promovendi bij hbo-instellingen een unieke positie innemen, omdat zij de brug slaan tussen praktijk en wetenschap. Dit betekent ook dat de eisen die aan deze promoties gesteld worden anders zullen zijn dan die aan reguliere promovendi worden gesteld. Ontwikkel hiervoor duidelijke maatstaven en reken niet af op wetenschappelijke kwaliteit alleen, maar ook op de verdienste voor de praktijk/praktische toepassing. Ga hierover met de universiteiten in de slag.
- Maak afspraken met universiteiten over de toedeling van de promotiegelden die recht doen aan de inspanning/begeleiding die beide instellingen geleverd hebben gedurende het promotieonderzoek.

Curriculum vitae commissieleden

Prof. dr. ir. Egbert-Jan Sol (1956) is van 2004-2014 werkzaam geweest als directeur high-tech systems en materials en sinds 2015 in de rol van CTO bij TNO Industrie. Hij is actief als programma bureau Smart Industry en als vice-chair van EFFRA, de EU H2020 Factory of the Future PPP en boardmember of Manufature en EMIRI (EU H2020 material research). Daarvoor was hij actief als sherpa in de KET (Key Enabling Technology) HLL, de besturen van het Holst Center, Solliance, High-Tech Automotive Systems, Programme for High-Tech Systems en Raden van Advies bij o.a. de TU/e, de SRE regiofonds stuurgroep.

Eerder was Sol werkzaam 8 jaar werkzaam als directeur R&D bij Ericsson en daarvoor als manager bij Origin, Philips Industrial Electronics en CFT en Hoogovens Automation Systems. Van 1990-1998 was hij deeltijdhoogleraar aan de TU/e en sinds 2013 als bijzonder hoogleraar aan de Radboud Universiteit. Egbert-Jan Sol is opgeleid als werktuigbouwkundig aan de TU/e. Recente publicaties (<http://www.ejsol.dse.nl/DSE/Presentations.html>) zijn over Moore's law in de solar PV en de noodzaak voor energie opslag (chemergy), de industriële toekomst van Nederland (Nederland 2028/2030) en de Europese maakindustrie na 2020.

“Het is heel eenvoudig om technologie complex te maken, het is erg moeilijk om techniek zo eenvoudig mogelijk te maken. En juist op de werkvloer blijkt dat alleen de meest eenvoudige oplossingen een succes worden”.

Prof. dr. Chris Zevenbergen is hoogleraar Stedelijk Waterbeheer bij UNESCO-IHE en TuDelft. Hij is ook strategisch adviseur van de Raad van Bestuur van Dura Vermeer Groep NV. Van 2012 tot 2014 was hij lid van de Raad van Bestuur van de Publieke Private Innovatieplatform Clean Tech Delta. Vanaf 1980 tot 2000 werkte hij als milieuonderzoeker in de bouwsector, zoals milieueffectrapportages, productontwikkeling, emissiemodellering, testen van de procedures, bouwvoorschriften en richtlijnen. Van 2000 tot 2013 was hij directeur Business development van Dura Vermeer. Sinds 2000 is hij betrokken bij internationaal onderzoek en consultancy in milieutechniek en water beheer van stedelijke systemen. Hij publiceerde vijf boeken op het gebied van milieuonderzoek in de bouw en stedelijke waterbeheer. Hij was medeoprichter en voorzitter van het Europese netwerk COST C22 over Urban Flood Management. Hij is voorzitter van de Flood Resilience Group (FRG) van UNESCO-IHE. Hij neemt deel aan verschillende nationale en internationale adviesraden van overheid en wetenschappelijke instellingen (bijv. IPCC EM Infra, de OESO, iBuild, Deltaprogramma, Rotterdam Climate Proof, Environmental Science Group van Wageningen, DLR Future Mega Cities, EPSRC, de Nederlandse Kennis voor Klimaat programma).

Programma site visit, 6 juli 2015

Tijd	Activiteit	Gesprekspartners
8.45-9.45	Ontvangst en besloten overleg	Annechien Langevoord (gastvrouw) Pauline Meurs, voorzitter Egbert-Jan Sol, commissielid Chris Zevenbergen, commissielid Alice Boots, secretaris
9.45-10.30	Gesprek met de vertegenwoordigers van het domein en het kenniscentrum	Gerard van Haarlem (domeinvoorzitter) Robert van den Hoed (lector Energie en Innovatie, voorzitter Kenniscentrumoverleg, lid onderzoeksraad HvA) Dick van Damme (lector Mainport Logistiek, lid DB Domein Techniek) Geert Boosten (opleidingsmanager Aviation, lid DB Domein Techniek) Katrien de Witte (programmamanager Urban Technology)
10.30-10.45	Pauze en besloten overleg commissie	
10.45-11:45	Gesprek met lectoren	Walther Ploos van Amstel (lector City Logisiek) Jeroen Kluck (lector Water in en om de Stad) Robbert Jan de Boer (lector Aviation Engineering) Christianne de Poot (lector Forensisch Onderzoek) Inge Oskam (lector Technisch Innoveren)
11.45-12.30	Gesprek met promovendi	Paulo Scala (onderzoeksprogramma Aviation) Sander Onstein (onderzoeksprogramma Urban Technology) Jurjen Helmus (onderzoeksprogramma Urban Technology) Anna Mapes (onderzoeksprogramma Forensisch Onderzoek)
12.30-13.30	Lunch en besloten overleg commissie/bestuderen materiaal/ publicaties	Lunch
13.30-14:00	Gesprek met (docent-) onderzoekers en studenten (Engelstalig)	Aviation: Nektarios Karanikas (Safety & Human Factors), hoofddocentonderzoeker Arjan Stander (Process Optimization MRO), docent/onderzoeker Wenjing Zhao (Aviation Capacity), docent/onderzoeker Pedram Soltani (Safety & Human Factors), student Nico de Bock (Aviation Capacity), student
14:00-14:20		Wandeling van de kelder via de vliegtuigsimulatoren, het SEF-lab en de afstudeerateliërs op de 3 ^e verdieping naar C4.06
	Gesprek met (docent-) onderzoekers en studenten	Urban Technology: Elsbeth van Battum (Smart Urban Design), docent/onderzoeker My My Ngo (Smart Urban Design), student Aleid van der Schrier (Smart Mobility & Logistics), docent/onderzoeker Bas de Ruijter (Smart Mobility & Logistics), student Eric Hoekstra (Smart Energy Systems), docent/onderzoeker Bram Koenders (Smart Energy Systems), student Yanti Slaats (Circular Design & Smart Production), docent/onderzoeker Iris Teeuwen (Circular Design & Smart Production), student
15.00-15.15	Pauze en besloten overleg commissie	Pauze

15.15-16.15	Gesprek met externe stakeholders	Titus Tielens (Port of Amsterdam) Bart Vertelman (Gemeente Amsterdam) Ton van Deursen (JetSupport) Kasper Spaan (Waternet)
16.15-17.15	Vorbereiding terugkoppeling	
17.15	Mondelinge terugkoppeling door de commissie	

Bestudeerde publicaties van het kenniscentrum

Robert J. de Boer, Wijnand Heems & Karel Hurts (2014), 'The Duration of Automation Bias in a Realistic Setting', *The International Journal of Aviation Psychology* 24:4, 287-299

Damme, D. van, Levelt, M., Onstein, S., Goeij, G. de & Mierlo, R. van, (*Terug*) *Schakelen naar ketendenken, innovaties realiseren bij logistiek MKB in mainports*. Publicatierreeks Kenniscentrum Domein Techniek, 2014

'Data analysis on the public charging infrastructure in the city of Amsterdam' – Varga Rivera et al – European Electric Vehicle Congress, 5 december 2014, Brussel

Extreme Neerslag. Anticiperen op extreme neerslag in de stad. Kenniscentrum Techniek. Hogeschool van Amsterdam. Jeroen Kluck, Rutger van Hogezaand, Erick van Dijk, Jan van der Meulen en Annelies Straatman (2013)

Dr. Nektarios Karanikas Pedram Soltani, Prof. Robert Jan de Boer, Dr. Alfred Roelen, Prof. Sidney Dekker, Prof. John Stoop, *OKG report*, Aviation Academy, 15th February 2015

Mapes, A., Kloosterman, A.D., Poot, C.J. (2015), 'DNA in the criminal justice system: The DNA Success Story in perspective', *Journal of Forensic Sciences*, in press

Mapes, A., Noordam, L. (2015). 'Mobiele DNA-technieken bij de forensische opsporing: het juridisch kader', *Expertise en recht*, afl. 3, pp 88-95

Oskam, I. en Hoiting, L, auteurs, en Cowan, K., Souren, P, co-auteurs, *Ontwerpen van technische innovaties – door onderzoeken, creatief denken en samenwerken* (Groningen 2012)

Straatman, A., en Jeroen Kluck (2014), Hoofdstuk 13: Gemeenten, p156-170. In: Luijtelaar, H. van et al. (2014) *Ervaringen met de aanpak van regenwateroverlast in bebouwd gebied: Voorbeelden en ontwikkelingen anno 2014*. RIONED reeks 18, ISBN/EAN: 978-90-73645-00-4

De edities 01,02,06,07 en 08 van de uitgaven van de AUoAS/CfART (HvA/Centrum voor Techniek)

R.J.P van Hogezaand en R. Loeve (beide HvA), minor Water in de Stad

RAPPORT KENNISCENTRUM ACHIEVE, DOMEIN GEZONDHEID

Site visit: 21 augustus 2015

CONCLUSIES

Standaard 1

De onderzoekseenheid heeft een relevant, ambitieus en uitdagend onderzoeksprofiel en een onderzoeksprogramma met bijbehorende doelen die zijn geoperationaliseerd in een aantal indicatoren.

Bij de interne evaluatie door de commissie Leijnse in 2012 omvatte het kenniscentrum vier onderzoeksprogramma's die hun thuisbasis hadden in de opleidingen Ergotherapie en Oefentherapie, Fysiotherapie, en Verpleegkunde. Naar aanleiding van het advies van de commissie Leijnse heeft het kenniscentrum, dat nu ACHIEVE heet, de afgelopen periode zijn missie herijkt en één gezamenlijk onderzoeksprogramma ontwikkeld: Complex Care. Vanuit deze kennisbasis draagt het kenniscentrum bij aan het HVA-brede speerpunt Urban Vitality.

Onderzoeksprogramma en ambitie

Bij de keuze voor het onderzoeksprogramma Complex Care heeft het kenniscentrum nadrukkelijk gekeken naar de populatie van Amsterdam (waarvan een groot deel te maken heeft met complexe/multiproblematiek) en huidige trends in de zorg (van instellingsgebonden zorg naar zorg door professionals en mantelzorgers in de thuissituatie). Daarbij kwam duidelijk naar voren dat de gangbare monodisciplinaire benadering van patiënten momenteel niet meer volstaat. Samenwerking tussen meerdere disciplines is noodzaak geworden, zowel in de intramurale zorg als in de eerstelijns/thuissituatie. Een ziekenhuisopname moet niet meer worden gezien als een op zichzelf staande gebeurtenis, maar als een episode in het leven van een thuiswonende patiënt. Dat vraagt om meer contact tussen tweede/derde lijn en eerste lijn.

Interprofessioneel werken is het sleutelwoord geworden.

Bij Urban Vitality draait het om het vitaler worden en/of vitaal blijven van mensen in de hedendaagse grootstedelijke samenleving met de focus op bepaalde risicogroepen. Sleutelwoorden zijn gezond leven, zorgen voor elkaar en actief participeren. Interprofessioneel samenwerken betekent bij dit HvA-brede speerpunt samenwerking met professionals uit het domein Maatschappij en Recht en het domein Beweging, Sport en Voeding alsmede Digitale Media & Creatieve Industrie.

De commissie bezocht het kenniscentrum op een moment dat bovengenoemde onderzoeksprogramma's nog in ontwikkeling waren. De transitie van mono- naar multidisciplinair werken binnen het kenniscentrum heeft geruime tijd in beslag genomen, wat tekenend is voor de slag die nu ook in de beroepspraktijk gemaakt moet worden.

Lectoren moesten een *common ground* vinden. In die periode is een businessplan opgesteld waarin ook organisatorische zaken rondom het onderzoek zijn beschreven. Tevens heeft het kenniscentrum zijn ambities geformuleerd. Nu dit proces achter de rug is, kan er gewerkt gaan worden aan de realisatie van de ambities van het kenniscentrum: de verdere ontwikkeling tot 'een vooraanstaand kenniscentrum, waar onderzoek, onderwijs en zorg vloeiend in elkaar overgaan en waar TOP onderzoek, onderwijs en zorg wordt geleverd, een kenniscentrum met grote bekendheid in de beroepspraktijk, onderzoek en onderwijs'. Het kenniscentrum streeft naar groei (in massa en in output), naar het vergroten van het netwerk en naar het vergroten van het aantal samenwerkingsverbanden. De verdien capaciteit van het kenniscentrum zou in 2020 32% moeten zijn, en de tweede en derde geldstroom gestegen naar 500.000 €.

Momenteel is een aantal 'oude' projecten met een monodisciplinaire inslag in afronding of inmiddels afgerond. Nieuwe projecten geven een goed beeld van de interprofessionele benadering en de meerwaarde ervan. Voor Complex Care is dat bijvoorbeeld het project Hipper (voor patiënten met een heupfractuur) en voor Urban Vitality het project VITAMINE (een nieuw te ontwikkelen gecombineerde beweeg-, thustraining- en voedingsinterventie voor ouderen), een samenwerking tussen lectoren van het domein Gezondheid en lectoren van het HvA-domein Beweging, Sport en Voeding alsmede het HvA-domein Digitale Media & Creatieve Industrie. Tegelijkertijd laten deze projecten ook zien hoe breed de scope van het onderzoek is naar doelgroepen, inhoud en methodologie.

Mening van de commissie

De commissie vindt de motivatie van het kenniscentrum voor de keuze van Complex Care en de aansluiting bij Urban Vitality helder en overtuigend. Beide thema's zijn actueel en maatschappelijk zeer relevant. De commissie heeft echter nog geen hecht doortimmerd conceptueel kader aangetroffen. De algemene doelen van het nieuwe programma zijn duidelijk, maar het profiel kan nog scherper en waar het gaat om de uitwerking in de praktijk moeten er nog tal van vragen worden beantwoord. Zo dringt zich de vraag op wat voor consequenties interprofessionele samenwerking heeft voor de methodiek van onderzoek en met welke instellingen samenwerking gezocht moet worden op het gebied van Urban Vitality. Prestatie-indicatoren zullen met het nieuwe handelingsperspectief in overeenstemming gebracht moeten worden en het onderzoeksgebied moet worden begrensd. De plaats van Complex Care in Urban Vitality en de bijdrage van het kenniscentrum aan dit speerpunt moeten nog worden verhelderd en er moet gekeken worden hoe die twee perspectieven (beter) geïntegreerd kunnen worden. Desgevraagd gaf

het domein aan dat dit onderwerpen zijn die inderdaad 'nog niet zijn uitgekristalliseerd'. De commissie beveelt aan met de uitwerking van een programma te beginnen en te bepalen wat wel en niet tot het onderzoek moet gaan behoren.

De herpositionering van het onderzoek leidt er ook toe dat het kenniscentrum zich moet ontwikkelen van een sterk inhoudelijk gericht kenniscentrum met het AMC als belangrijkste samenwerkingspartner tot een netwerkorganisatie.

Het businessplan dat het kenniscentrum voor de komende jaren heeft opgesteld, geeft aan dat er op het terrein van de gewenste grotere externe profilering/branding en netwerkvorming tal van opgaven liggen, die volgens de commissie in samenhang met het programma inhoudelijk moeten worden ingevuld. In dit verband is ook internationale profilering en netwerkvorming van belang. Financiering voor het toegepast onderzoek verloopt momenteel voor een belangrijk deel via Europese programma's en de door het kenniscentrum gekozen thematiek sluit goed aan bij de prioriteiten van H2020, waardoor er voor het kenniscentrum kansen liggen in Europa. In het vervolg van deze rapportage komt de commissie terug op de vraag of de middelen van het kenniscentrum voldoende zijn om de doelstellingen te verwezenlijken.

CONCLUSIE

Het kenniscentrum heeft een relevant, ambitieus en uitdagend onderzoeksprofiel ontwikkeld. Het onderzoek sluit uitstekend aan bij de missie van de hogeschool en de grootstedelijke omgeving waarin het kenniscentrum zich bevindt. De volgende stap is de uitwerking en verdieping van het onderzoeksprogramma Complex Care en het operationaliseren van de bijdrage aan het HvA-brede speerpunt Urban Vitality. Een uitgewerkt programma zal er ook toe leiden dat het profiel van het kenniscentrum scherper wordt, zodat het kenniscentrum zijn doelen verder kan concretiseren en kan gaan werken aan de verbetering van zijn positionering en zichtbaarheid naar buiten toe. Ook de verankering van het profiel in de eigen organisatie verdient nog aandacht. De missie is helder geformuleerd en doordacht, maar nog niet door alle medewerkers eigen gemaakt. Men denkt nog meer in termen van lectoraten dan in termen van het kenniscentrum.

Oordeel: voldoende

Standaard 2

De wijze waarop de eenheid is georganiseerd, de inzet van mensen en middelen en de interne en externe samenwerkingsverbanden, netwerken en relaties maken de realisatie van het onderzoeksprofiel mogelijk.

Organisatie van de onderzoekseenheid

Het kenniscentrum heeft gekozen voor de vorm van professional in the lead: een lector is tegelijkertijd hoofd van een opleiding, waarbij de verdeling onderzoek/onderwijs ongeveer 0.6/0.4 fte is. Het is een zware functie, waarbij onderzoekstijd regelmatig in de verdrukking komt. Voldoende ondersteuning is randvoorwaardelijk, die is nu op het niveau van lectoren/programmameiders belegd, maar ontbreekt nog op het niveau van het kenniscentrum. Positief is dat doordat de verantwoordelijkheid voor onderwijs en onderzoek is belegd bij één functionaris, deze zicht heeft op de relevantie van het onderzoek voor de beroepspraktijk, kan bewerkstelligen dat trends uit het onderzoek in het onderwijs worden terugvertaald en makkelijk contact kan houden met docent/onderzoekers.

Lectoren zijn verenigd in de lectorenraad, die inhoudelijk over onderzoeksvorstellen besluit. Deze opzet borgt ook dat er bij onderzoeksvorstellen 'automatisch' gekeken kan worden naar de mogelijkheden voor interprofessionele samenwerking. In die lectorenraad zit de primus inter pares-lector als linking pin met het managementteam. Het komt daarom maar weinig voor dat een door de lectorenraad voorgedragen project wordt afgekeurd door het managementteam, dat de plannen bekijkt in relatie tot het meerjarenplan en de financiën. Lector Raoul Engelbert fungeert als deze primus inter pares. Hij heeft onderwerpen als subsidieaanvragen en aspecten rondom de kwaliteitszorg met betrekking tot het onderzoek in zijn portefeuille.

Het onderzoek is per project georganiseerd, dus niet in kenniskringen. Al met al is er sprake van een heel eigen opzet van de onderzoeksorganisatie in dit HvA-domein, die, zo concludeert de commissie, heel goed functioneert. De commissie ervoer tijdens de gesprekken een positieve sfeer.

Personele inzet

De formatie van lectoren, docent/onderzoekers en promovendi is de laatste jaren sterk toegenomen en inmiddels conform de aanbevelingen van de commissie Leijnse. Het kenniscentrum beschikte in 2014 over 45 medewerkers, met in totaal 19.7 fte. Een sterke verschuiving ten opzichte van 2012, toen er nog maar sprake was van 8.22 fte. Het aantal promovendi is gestegen: in 2014 zijn er zes onderzoekers met een NWO-beurs actief binnen het kenniscentrum en acht beoogd promovendi zijn in voorbereiding op een NWO-beurs-aanvraag. Het aantal (senior) docent/onderzoekers bedraagt tezamen op papier 11 met een totaal van 3.7 fte. Hierbij tekent de commissie aan, dat deze getallen niet geheel betrouwbaar zijn. In de praktijk, zo bleek tijdens de visitatie, zijn er veel meer docenten bij het onderzoek van het kenniscentrum betrokken. De ondersteuning van het kenniscentrum is kwalitatief toegenomen met een epidemioloog en een gepromoveerde coördinator. Op papier bedroeg de ondersteuning in 2014 echter nog slechts 0.5 fte.

Momenteel kent het kenniscentrum ook bijzondere lectoren. Dit zijn medewerkers die een aanstelling bij het AMC hebben, en voor 0.2 fte hun expertise aanwenden ten behoeve van het onderzoek in het kenniscentrum. Zij werken mee aan subsidie-aanvragen en proberen nieuwe inzichten die uit hun onderzoek voortkomen in het curriculum te integreren. Zij begeleiden promovendi en studenten bij hun onderzoek in bijvoorbeeld minoren, of afstudeeronderzoek. De voorbeelden die tijdens de visitatie passeerden laten zien dat het concept van de bijzondere lector vruchtbaar is. Het kenniscentrum streeft naar uitbreiding van de bijzondere lectoren. Het lijkt de commissie zinvol om hiervoor niet alleen mensen uit een klinische setting aan te stellen zoals nu het geval is, maar ook uit de grootstedelijke beroepspraktijk, bijvoorbeeld een eerstelijns professional.

Promovendi

Het domein kent een goed promovendibeleid. Onderdeel daarvan is een voorbereidend jaar, waarin wordt bekeken of er voldoende middelen voor het promotietraject te verwerven zijn en of het promotieplan van goede kwaliteit is. In dat jaar moet een kandidaat-promovendus minimaal één goede publicatie opleveren en kan tevens blijken of deze kan omgaan met de spanningen die zo'n promotietraject oplevert. In de jaren daarna worden de promovendi begeleid door de copromotor van het kenniscentrum en hebben zij contact met de promotor van de instelling waar zij gaan promoveren, in een aantal gevallen de UvA/ het AMC. Het AMC heeft een Graduate School met een groot aanbod aan cursussen voor promovendi. De gezamenlijke promovendikamer biedt mogelijkheid tot informeel uitwisselen van ervaringen. Voor

methodologische ondersteuning kunnen de promovendi sinds kort terecht bij de epidemioloog van het kenniscentrum.

De recent aangestelde coördinator van het kenniscentrum heeft onder meer als taak om de voortgang van de vele (kandidaat) promovendi in dit domein te bewaken. De commissie kreeg een positief beeld, te meer daar er met promovendi serieus gesproken wordt over de perspectieven die er voor hen na hun promotie binnen het domein zijn, en ook de facilitering (0.6 fte) en de inroostering van het onderzoek op vaste dagen goed geregeld blijken.

Polifysiek

Het domein beschikt over een in samenwerking met het AMC gedreven eigen polikliniek, de zogeheten Polifysiek. Dit is een (academische) innovatieve leerwerkplaats voor onderwijs, onderzoek en professionalisering van docenten. De patiënten van de Polifysiek bieden – ook aan studenten – veel mogelijkheden om het concept Complex Care in de praktijk vorm te geven.

Samenwerkingsverbanden en netwerken

Lectoren hebben hun eigen netwerken en hebben zitting in commissies en besturen van beroepsverenigingen.

Voor Complex Care wordt samengewerkt met het AMC, het VUmc, de Amsterdamse welzijnsstichting Cordaan en de Stichting Eerste Lijn Amsterdam. Het samenwerkingsverband met het AMC is sterk. Er wordt gestreefd naar evenwicht tussen de partners doordat twee lectoren een aanstelling bij het AMC als (beoogd) bijzonder hoogleraar hebben en drie senior onderzoekers van het AMC ook bijzonder lector zijn.

Dat er met deze gerenommeerde partner van meer tweerichtingsverkeer sprake is dan op het eerste gezicht lijkt, bleek tijdens de visitatie: ook het AMC ziet in toenemende mate de meerwaarde in van de interprofessionele benadering die het kenniscentrum voorstaat en profiteert van onderzoek op dit gebied. Dat neemt niet weg, vindt het kenniscentrum, dat het aantal samenwerkingspartners moet worden uitgebreid. Het heeft zich voorgenomen hiervoor een plan te gaan opstellen. Een nieuwe medewerker moet zich met de netwerkvorming gaan bezig houden.

Onder de samenwerkingspartners bij Urban Vitality bevinden zich vooral grootstedelijke instellingen en netwerken. In de Kritische Reflectie geeft het kenniscentrum aan dat bij Urban Vitality het nadenken over funding en samenwerkingsverbanden en het ondernemen van acties op dit gebied op het bord van de organisatie van het speerpunt ligt. "Het kenniscentrum draagt hier vanuit haar rol in de samenwerking actief aan bij".

De commissie vindt dat het kenniscentrum zijn vleugels breder zou moeten uitslaan. Dat geldt niet alleen voor de uitbreiding van het aantal (klinische) partners, zij vindt dat het kenniscentrum ook vanuit de context van het HvA-speerpunt Urban Vitality in Amsterdam voet aan de grond moet zien te krijgen.

Middelen

In 2014 was er 785.000 € aan middelen vanuit de eerste geldstroom (dit bedrag omvat onder meer 141.578 € aan speerpuntmiddelen en 133.406 € aan overige inkomsten/extra Rijksbijdrage). Er is een tweede geldstroom van 275.000 €, een sterke stijging vergeleken met 2012. Dat is uiteraard een gunstige ontwikkeling, maar de commissie tekent daarbij aan dat de opbouw van dit bedrag voor het grootste deel bestaat uit 151.064 € aan NWO-subsidies voor promovendi en verder 94.755 € aan RAAK- en ZonMw-inkomsten. De derde geldstroom bedraagt bijna 50.000 €.

De middelen van het kenniscentrum zijn dus beperkt. Het kenniscentrum is zich ervan bewust dat de financiën moeten toenemen. Het budget van de eerste geldstroom moet vast worden, d.w.z. niet afhankelijk van de fluctuaties in aantallen studenten. Verder zint het domein op mogelijkheden om meer geld uit de Rijksbijdrage (lees: de onderwijsorganisatie) in te zetten voor het kenniscentrum, bijvoorbeeld door het budget voor deskundigheidsbevordering van docenten in onderzoek op het conto van het kenniscentrum te schrijven, en bijdragen van promovendi aan het onderwijs aan het kenniscentrum uit te betalen. Daarnaast moeten er meer subsidies worden binnengehaald. Momenteel doet het kenniscentrum daarvoor een beroep op externe deskundigen en het HvA-bureau Kennistransfer. Het plan is om een eigen medewerker subsidies & samenwerkingsverbanden aan te stellen en subsidiewerving structureel op de agenda van het lectorenberaad te zetten. De commissie vindt dat er veelvuldig wordt gesproken over het moeten verwerven van meer subsidies, maar dat het domein te weinig ideeën laat zien hoe dit aan te pakken.

Ze ziet geen strategie om de ambities die het kenniscentrum in de Kritische Reflectie tentoon spreidt te realiseren en beoordeelt de financiële situatie als zorgelijk. De commissie beveelt aan dit punt in samenhang met het opstellen van het programma aan te orde te stellen (zie hierboven bij standaard 1). Het kenniscentrum zou zijn licht kunnen opsteken bij andere domeinen binnen de HvA. De domeinen Techniek alsmede Beweging, Sport en Voeding hebben strategieën ontwikkeld om duurzaam extra geld binnen te halen. Daarbij blijkt onder meer dat het van belang is om zitting te hebben in besturen van relevante grootstedelijke netwerken.

CONCLUSIE

De inzet van mensen en middelen levert geen eenduidig beeld op. Enerzijds is er sprake van een goede onderzoeksorganisatie. Met de figuur van de professional in the lead, een lector als primus inter pares en het lectorenberaad heeft het kenniscentrum een structuur gevonden die goed voldoet. Promovendi en bijzondere lectoren leveren een belangrijke bijdrage aan het onderzoek en zijn ook van betekenis voor het onderwijs. Met de Polifysiek heeft het kenniscentrum een unieke onderzoeksfaciliteit in huis.

Daar staat tegenover dat de grote hoeveelheid promovendi ook een kwetsbare factor is als het gaat om het vasthouden van de ontwikkelde kennis en de opbouw van een stabiel onderzoeksteam. Zij zouden na hun promotie dan ook voor het domein behouden moeten blijven. Voorts is de ondersteuning van het kenniscentrum te gering en de administratie (nog) niet goed op orde. Er zijn, afgezien van het AMC, nog te weinig structurele samenwerkingsverbanden binnen en buiten Nederland. Het budget dat het kenniscentrum tot zijn beschikking heeft is zeer beperkt, de tweede geldstroom is weliswaar gegroeid maar nog steeds relatief klein en er is gezien het ontbreken van een expliciete strategie voor de verwerving van middelen te weinig zicht op substantiële ophoging van het budget. De commissie waardeert het positief dat het domein bereid is te kijken hoe het budget voor onderzoek structureel via

de eerste geldstroom verhoogd kan worden, maar vindt dat er in de financiële sfeer nog veel meer zal moeten gebeuren, wil het domein zijn ambities kunnen realiseren.

Oordeel: onvoldoende

Standaard 3

Het onderzoek van de onderzoekseenheid voldoet aan de standaarden die in het vakgebied gelden voor onderzoek.

Uit de Kritische Reflectie blijkt dat het kenniscentrum voldoende structuren heeft om de kwaliteit van onderzoeks- en promovendivoorstellen alsmede een goede inhoudelijke begeleiding van de promovendi te borgen. Dit werd door de gesprekken tijdens de visitatie bevestigd.

Voor onderzoek dat wordt uitgevoerd in het AMC en in de Polifysiek zijn er blijkens de Kritische Reflectie de richtlijnen van Good Clinical Practice en die van de Medisch Ethische Toetsingscommissie van het AMC.

Het kenniscentrum gaat nu voor onderzoek dat niet in het AMC plaatsvindt werken aan de uitwerking en implementatie van een aantal 'eigen' richtlijnen op het gebied van good practice alsmede integriteit/ onderzoeksethiek en voorzieningen voor de toetsing van naleving daarvan.

Voor het onderzoek zelf wil het kenniscentrum naast het veelvuldig gehanteerde uitgangspunt Evidence Based Practice ook de zogenoemde Practice Based Evidence-benadering nader gaan verkennen. Deze benadering lijkt voor Complex Care en Urban Vitality geschikt(er), omdat hierbij de ervaring van de beroepsbeoefenaar en patiënt/cliënt een belangrijke rol speelt. De heterogeniteit van de doelgroep bij Complex Care dwingt sowieso tot de ontwikkeling van daarop toegesneden (nieuwe) onderzoeksmethodieken.

Tijdens de visitatie bleek dat het kenniscentrum m.b.t. de borging van de kwaliteit van het onderzoeksproces en van het onderzoek zelf nog meer punten wil aanpakken, zoals de ontwikkeling van een databeheersysteem, scholing van docenten die bij het onderzoek betrokken zijn, peer-review enzovoort. Intern vindt er nu al peer-review plaats (van onderzoeksvorstellen, gehanteerde methodologie, publicaties enzovoort), maar het is allemaal nog te incidenteel. Het voornemen is om peer-review nu structureel in het proces op te nemen en jaarverslagen uit te breiden met een kritische reflectie/interne evaluatie in de lectorenraad.

De commissie heeft een aantal publicaties beoordeeld die door het kenniscentrum zijn voorgedragen. Achterin deze rapportage is een lijst met gegevens over deze bestudeerde publicaties opgenomen. In het kader van standaard 3 bekeek de commissie een aantal wetenschappelijke publicaties.

Twee publicaties hadden betrekking op patiëntgebonden studies. De eerste publicatie is een multicenter studie met het AMC als een van de centers en de betreffende lector (Scholte op Reimer) als een van de auteurs. Deze auteur heeft volgens de verantwoording primair een intellectuele bijdrage geleverd in lijn met haar inhoudelijke expertise. De HvA wordt niet bij de auteuraffiliaties genoemd noch komt er duidelijke verbinding met bijdragen aan de studie vanuit het kenniscentrum in de vorm van datacollectie en/of analyse naar voren. De studie past in het thema Complexe zorg maar minder in het thema

interprofessioneel werken, het betreft een studie die zich richt op een nurse-coordinated prevention programme.

De tweede patiëntgebonden publicatie is van een van de recent benoemde bijzondere lectoren (van der Schaaf). Deze studie is volledig uitgevoerd onder de verantwoordelijkheid van deze bijzondere lector in haar rol als senior onderzoeker in het AMC. De studie is logischerwijs niet gebonden aan het kenniscentrum maar past inhoudelijk goed binnen het thema Complexe zorg. De studie betreft een prospectieve observationeel design waarbij een patiëntprobleem geanalyseerd wordt. Deze studie zou goede aanknopingspunten kunnen bieden voor een vervolg in de richting van het thema interprofessioneel werken.

De derde publicatie (lectoren Engelbert en van der Schaaf) beschrijft de ontwikkeling van een evidence-based expert standpunt met aanbevelingen voor de praktijk van de fysiotherapeutische revalidatie. Deze studie is relevant voor het domein en past goed binnen de opdracht van lectoren richting de beroepspraktijk. Ook voor deze studie geldt dat de plaatsing in de context van het thema interprofessioneel werken minder in het oog springt.

Bovengenoemde drie wetenschappelijk publicaties zijn allen gepubliceerd in voor het domein relevante peer-reviewed tijdschriften met een voor dit type onderzoek goede tot zeer goede impactfactor (2.23, 4.48 en 5.60), de studies zijn allen kwalitatief hoogwaardig.

'Transitional care interventions prevent hospital readmissions for adults with chronic illnesses', een artikel in *Health Affairs* (ook een peer-reviewed tijdschrift) past perfect in het speerpunt van het domein. Er zijn zes auteurs, de laatste auteur en dus de verantwoordelijke voor het onderzoek staat genoemd als assistent professor bij het AMC. De HvA wordt niet genoemd.

Een bijdrage in het blad *The Gerontologist* (een SCI-ranked tijdschrift met een impactfactor van 3.2) behelst eveneens een wetenschappelijk artikel waarin verslag wordt gedaan van een kwalitatief onderzoek naar de percepties van ouderen over het gebruik van continue sensor monitoring van activiteit in de thuissituatie. De beoogde technologie richt zich op het monitoren en classificeren van patronen van activiteit om daaruit ontstaan van problemen in het fysiek functioneren te detecteren. Het onderzoek past als zodanig uitstekend in het thema Urban Vitality, maar er is geen expliciete link met het thema Complexe patiënten. In de affiliatie wordt wel het lectoraat maar niet het kenniscentrum genoemd. De laatste auteur is geen lid van het kenniscentrum. De gepresenteerde resultaten lijken van belang voor de ontwikkeling van de genoemde technologie en zijn daarin grotendeels ondersteunend. Gebruikers zijn positief over doel en implementatie van de sensor technologie. De gebruikte methodologie is kwalitatief en in zekere mate subjectief, maar dit lijkt gezien de doelstellingen onvermijdelijk. Probleem is dat de geïnterviewde groep van gebruikers in hoge mate selectief is omdat zij gerekruteerd zijn uit een groep die al had ingestemd met het gebruik van de apparatuur in hun huis. Het is merkwaardig dat dit bias niet in de discussiesectie aan de orde komt.

Een artikel in *BMC Neurology* is een wetenschappelijk artikel waarin het design van een randomized clinical trial naar fysiotherapeutische interventie bij cervicale dystonie met een economische evaluatie wordt beschreven. Twee van de auteurs zijn lector binnen het kenniscentrum en vertegenwoordigen

daarin de Oefentherapie en de Fysiotherapie. In de affiliatie wordt wel het lectoraat maar niet het kenniscentrum genoemd. De laatste auteur is geen lid van het kenniscentrum. Het betreft hier een aandoening waarvan de pathofysiologie tot op grote hoogte onduidelijk is, waardoor de optimale behandeling niet bekend is. Het is dan ook van grote waarde om (kosten-) effectiviteitsonderzoek op dit terrein te verrichten, maar de behandeling van cervicale dystonie heeft geen duidelijke link met de missie van het kenniscentrum. Het design voldoet aan de te stellen methodologische eisen. Het artikel is verschenen in een open access journal met een redelijke impact.

'Het meten van verandering in bewegingsgedrag' tenslotte, publicatie in *Beweegreden*, beschrijft de ontwikkeling, het toetsen en het gebruik van een meetinstrument voor het meten van verandering in bewegingsgedrag. Het meetinstrument maakt gebruik van een theoretisch kader en refereert aan eerder onderzoek. De methoden van onderzoek zijn helder beschreven evenals de resultaten gevolgd door een discussie over validiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek. Interessant aan dit artikel is ook de oproep voor verder onderzoek met professionals en met studenten. De auteurs zijn verbonden aan de HvA.

De commissie stelt vast dat er binnen het kenniscentrum hoogwaardig onderzoek wordt gedaan. Wetenschappelijke studies verschijnen in toonaangevende tijdschriften.

Weliswaar hebben deze publicaties nog niet of nauwelijks betrekking op het nieuwe thema interprofessioneel samenwerken, maar zij laten zien dat het kenniscentrum meer dan voldoende kennis in huis heeft om ten behoeve van dit thema gedegen onderzoek te doen. De onderzoeken voldoen aan de standaarden voor methodologisch goed uitgevoerd onderzoek.

Aansluitend merkt de commissie nog op dat het feit dat de tweede geldstroom is toegenomen ook een indicator is voor de kwaliteit van het onderzoek en dat de twee externe stakeholders van het AMC zich tijdens de visitatie lovend uitlieten over het onderzoek dat voor of in samenwerking met het AMC wordt uitgevoerd. Zij ondersteunden deze uitspraak met aansprekende voorbeelden van enkele onderzoeksprojecten op het gebied van interprofessioneel samenwerken. Wat dat betreft was het jammer dat het aantal stakeholders met wie de commissie tijdens de visitatie kon spreken zo gering was (naast de medewerkers van het AMC was er alleen nog de directeur van een ondersteunende instelling voor de eerste lijn aanwezig).

CONCLUSIE

Op basis van de bekeken publicaties concludeert de commissie dat de kwaliteit van de individuele onderzoeken goed is. De kwantiteit van de output is ook voldoende. Wel stelt de commissie vast dat de output nog sterk gebonden is aan individuele onderzoekers en nog maar beperkt gekoppeld aan langlopend onderzoek dat in samenwerking met meerdere partijen uit het werkveld vanuit het kenniscentrum wordt uitgevoerd. Het is duidelijk dat de publicaties nog geen betrekking hadden op de nieuwe onderzoeksthema's van het kenniscentrum. Op het niveau van het kenniscentrum valt er (dan ook) nog het nodige te doen m.b.t. de ontwikkeling van op Complex Care en Urban Vitality toegesneden onderzoeksmethodieken en de ontwikkeling van andere standaarden voor het goed en ethisch verantwoord uitvoeren van onderzoek.

Oordeel: goed

Standaard 4

De onderzoekseenheid realiseert voldoende relevantie op het gebied van:

- kennisontwikkeling binnen het onderzoeksdomein;
- de beroepspraktijk en maatschappij;
- onderwijs en professionalisering.

Het onderzoek heeft in voldoende mate impact op de hiervoor omschreven gebieden.

Beroepspraktijk en maatschappij

Het aantal vak/professionele publicaties van het kenniscentrum steeg van 20 in 2012 naar 24 in 2014.

Andere vormen van kenniscirculatie (presentaties, bijeenkomsten e.d.) fluctueerden sterk. In 2014 bracht het kenniscentrum zes disciplinespecifieke producten uit.

De commissie bekeek een aantal publicaties ten behoeve van de beroepspraktijk.

Een bijdrage van M. van Dijk betrof 'Gezond actief ouder worden' in het *Ergotherapie Magazine*.

Dit betreft een journalistieke bijdrage door een derde op basis van interviews met leden van het lectoraat. Het artikel richt zich voornamelijk op een post-HBO opleiding die is opgezet op basis van de uitkomsten van een SIA/RAAK-project. Het ontstaan van deze opleiding is een mooi voorbeeld van de utilisatie van onderzoeksresultaten in het onderwijs binnen het domein. Het artikel levert tevens disseminatie op naar een belangrijke doelgroep (ergotherapeuten) van het kenniscentrum. Inhoudelijk sluiten beschreven project en opleiding goed aan bij het thema Urban Vitality, maar er is geen duidelijke link met het thema Complexe patiënten. Ook komen missie en visie van het kenniscentrum niet expliciet tot uiting en wordt het kenniscentrum niet genoemd.

'Stilte graag! Effectiviteit en acceptatie van het niet-storen hesje', artikel in het *Nederlands Tijdschrift voor evidence practice*, is een goed voorbeeld van praktijkgericht onderzoek, met een gevalideerde methode, een praktische toepassing en vooral ook gericht op bruikbaarheid van de interventie. Twee van de drie auteurs zijn verbonden aan het AMC, één auteur aan de HvA. Dat roept vragen op over de mate van betrokkenheid van de HvA.

Een volgend product betrof een handleiding *Transmurale zorgbrug voor de oudere ziekenhuispatiënt*.

De transmurale zorgbrug is een experiment dat is gefinancierd vanuit het Nationaal Programma Ouderenzorg van ZonMw. Het gegeven dat dit experiment is gehonoreerd geeft reeds een indicatie van de kwaliteit van het experiment en van de indieners (honorering gebeurt in competitie door een onafhankelijk panel). Het is een goed beschreven experiment, gebaseerd op review van wetenschappelijk onderzoek en vertaald in een handleiding voor verpleegkundigen. De handleiding is handzaam, toegankelijk met checklisten en formulieren, en duidelijk gericht op de dagelijkse praktijk van verpleegkundigen. Goed voorbeeld van vertaling van onderzoek naar een nieuwe methode naar een handleiding voor professionals. De auteurs worden niet genoemd, wel dat de handleiding tot stand is gekomen met de Kring Ouderenzorg AMC en partners. Contactadres is ook het AMC. De HvA wordt nergens genoemd.

Het interview met lector Scholte op Reimer in het personeelsblad van het AMC, 'Redeneren aan het bed', kan gezien worden als een uiting naar de beroepspraktijk waarbij de verbinding onderwijs, onderzoek en patiëntenzorg vanuit het perspectief van de HvA in relatie tot het AMC beschreven wordt. Het interview is

voor het lectoraat (lector Scholte op Reimer) relevant maar dateert waarschijnlijk van voor de vorming van het kenniscentrum ACHIEVE en de keuze voor de thema's.

'Twaalf vragen aan Prof.dr. Raoul Engelbert' in het *Nederlands Tijdschrift voor Revalidatiegeneeskunde* is een journalistieke bijdrage door een derde op basis van een interview met de lector. De missie van het lectoraat en het kenniscentrum en de doelen van het onderzoeksprogramma ten aanzien van Complexe patiënten worden helder uitgelicht. Echter, het kenniscentrum blijft ongenoemd. Ook blijft het thema interprofessionele samenwerking onderbelicht, hoewel daarvoor aandacht gevraagd had kunnen worden in deze context. Het thema Urban Vitality wordt wel genoemd, maar niet werkelijk geïntegreerd. De doelgroep van het tijdschrift (revalidatieartsen) is relevant voor het kenniscentrum en als zodanig is dit artikel een nuttige vorm van disseminatie.

Naast de hierboven besproken artikelen kan een aantal van de wetenschappelijke publicaties nadrukkelijk geplaatst worden als bijdragen aan de beroepspraktijk, zoals de publicatie over de ontwikkeling van een evidence-based expert standpunt met aanbevelingen voor de praktijk van de fysiotherapeutische revalidatie.

De lectoren beïnvloeden de beroepspraktijk ook met functies binnen het beroepsdomein zoals voorzitterschap commissie Richtlijnen V&VN (Vermeulen), voorzitterschap Commissie van Advies KNGF (Engelbert), en lidmaatschap commissie Wetenschap V&VN (Scholte op Reimer)

Kennisontwikkeling binnen het onderzoeksdomein

Het aantal wetenschappelijke publicaties van het kenniscentrum bedroeg in 2012 31, in 2013 30 en in 2014 30. Het aantal presentaties in dit domein (41 in 2014) oversteeg het aantal presentaties op het gebied van de beroepspraktijk. Het aantal boeken of delen van boeken bedroeg in 2012 maar liefst 22. Dit aantal daalde tot zes in 2014. Hierboven gaf de commissie al een oordeel m.b.t. (de publicaties in het domein) wetenschappelijk onderzoek.

Impact

De Kritische Reflectie geeft enkele voorbeelden van impact van het onderzoek, maar de commissie zag los van interessante projecten binnen het samenwerkingsverband met het AMC (zoals de Niet-storen hesjes) te weinig voorbeelden om de impact van het onderzoek goed te kunnen beoordelen. De impact zal ongetwijfeld toenemen, als het kenniscentrum verder gaat inzetten op Urban Vitality en met meer (extramurale) partners gaat samenwerken.

Onderwijs en professionalisering

De output op het gebied van onderwijs en professionalisering is volgens cijfers in de Kritische Reflectie onder meer gelegen in het aantal presentaties/gastcolleges (16 in 2013, 13 in 2014). Dit getal doet volgens de commissie geen recht aan de impact van het kenniscentrum op het onderwijs en de professionalisering van docenten. Ook het in de Kritische Reflectie vermelde aantal bachelorstudenten dat bij het onderzoek in het kenniscentrum betrokken is, is niet juist. In werkelijkheid is de impact van de activiteiten van het kenniscentrum op het onderwijs veel groter, hetgeen blijkt uit de tekst van de Kritische Reflectie en tijdens de visitatie werd bevestigd. Allereerst borgt de constructie van professional in the lead dat inzichten die via onderzoek verkregen worden in het curriculum vertaald kunnen worden. Verder zijn studie-onderdelen

als het Excellentietraject voor eerste- en tweedejaars alsmede een aantal minoren gekoppeld aan c.q. in lijn met onderwerpen uit het onderzoek van het kenniscentrum. Studenten kunnen ook onderzoek doen binnen de Polifysiek.

Lectoren bekijken systematisch welk deel van hun onderzoek geschikt is voor studentopdrachten/afstudeerwerk. Die opdrachten komen dan via de opleidingen bij de studenten terecht. Studenten zijn echter niet of nauwelijks bekend met het kenniscentrum ACHIEVE. Als zij er al over horen, gebeurt dat bij toeval. Maar verder, zo verwoordde een studente het tijdens de visitatie, 'dringt het zich niet op'.

Ook het onderzoek van de docent/onderzoekers en promovendi komt in het onderwijs terug, bijvoorbeeld in minoren of in (gast)lessen/hoorcolleges in het reguliere curriculum. Dat heeft, zo merkte de commissie, een positieve invloed op het beeld dat studenten van onderzoek hebben, want zij willen weten wat de relevantie van het onderzoek is voor de beroepspraktijk. Die is hen vooral in het begin van de studie lang niet altijd duidelijk. Bovendien hebben zij grote behoefte aan verlevendiging van de theorie die zij tot zich moeten nemen. Het zijn allemaal redenen waarom de casus die docent/onderzoekers tijdens hun lessen behandelen hen aanspreken.

De commissie bekeek het artikel 'Functieverlies als gevolg van een ziekenhuisopname' in *Nurse Academy*, dat op naam staat van een bijzondere lector van de HvA/ tevens onderzoeker bij het AMC. Het artikel geeft een heldere beschrijving van functieverlies in termen van betekenis, incidentie en werkingsmechanismen. Het is een goed voorbeeld van een beschrijving van een situatie aan de hand van wetenschappelijke literatuur met aandacht voor oorzaken en gevolgen en met een goede beschrijving van de context. De publicatie is zeer geschikt voor onderwijsdoeleinden en is ook als zodanig opgezet: concrete leerdoelen, stapsgewijze uitleg en duidelijke conclusies.

Er wordt in dit domein slechts één masteropleiding aangeboden, wat de commissie enigszins verbaasde. De doorstroom van studenten naar een masteropleiding zou vergemakkelijkt moeten worden, bijvoorbeeld door een pre-mastertraject. De commissie beveelt verder aan het aantal professionele masteropleidingen te vergroten.

Niet alleen omdat het nieuwe onderzoeksprogramma daarvoor aanknopingspunten biedt, maar ook omdat die masteropleidingen een extra impuls aan het onderzoek zullen geven, en (door de inzet van masterstudenten) waardevolle massa kunnen creëren. Tot slot rees tijdens de visitatie de vraag, in hoeverre de opleidingen alsmede het studentonderzoek in het domein zou moeten worden 'omgebogen' in de richting van interprofessioneel samenwerken. Bij de opleiding Fysiotherapie, zo begreep de commissie, zijn er al een aantal 'combiprojecten' waarin door studenten uit meerdere opleidingen gezamenlijk onderzoek wordt gedaan.

CONCLUSIE

De output van het kenniscentrum is voldoende, zeker als men de relatief kleine omvang in aanmerking neemt, en men zich realiseert dat het kenniscentrum de afgelopen jaren heel veel energie in het professionaliseren van de eigen organisatie en de ontwikkeling van een nieuw onderzoeksprogramma heeft gestoken. Tot op heden was de output in lijn met het monodisciplinaire, vooral wetenschappelijk getinte onderzoek van het kenniscentrum en was de output m.b.t. kennisontwikkeling kwantitatief dan

ook groter dan de output op het gebied van de beroepspraktijk. De zichtbaarheid van het kenniscentrum als partner voor de beroepspraktijk zal vergroot worden als de gekozen focus zich gaat vertalen in meer praktijkgebonden onderzoeksprojecten die voortkomen uit langdurige samenwerkingsverbanden. De bekeken publicaties laten zien dat in het kenniscentrum een goede mix is gerealiseerd van producten en publicaties waarbij zowel de academische gemeenschap wordt bediend als de professionele beroepsbeoefenaren en de onderwijsgemeenschap. De publicaties blinken uit door toegankelijkheid, methodische helderheid en consistent gebruik van onderzoekspublicaties die over het onderwerp reeds verschenen zijn. Een punt van zorg is de geringe herkenbaarheid van de HvA en de dominantie van het AMC bij de auteurs.

De doorwerking van het onderzoek van promovendi en docent/onderzoekers is zonder meer goed. De aandacht voor onderzoek in het curriculum is in ruime mate aanwezig, onder meer door de aandacht voor EBP en het koppelen van onderzoek aan afstudeerwerk. Er is voor geïnteresseerde studenten voldoende gelegenheid om zich in het doen van onderzoek te verdiepen. Het kenniscentrum als zodanig is bij de studenten (die de commissie sprak) niet of nauwelijks bekend. Er zijn signalen dat het onderwijs in onderzoek in het reguliere bacheloronderwijs nog verbeterd kan worden. De overgang naar een masteropleiding zou verbeterd moeten worden en er zouden meer masteropleidingen moeten komen.

Oordeel: goed

CONCLUSIE TEN AANZIEN VAN HET KENNISCENTRUM ALS GEHEEL

Het kenniscentrum ACHIEVE heeft de afgelopen jaren hard gewerkt aan de aanbevelingen die de commissie Leijnse bij de vorige evaluatie in 2012 deed. Inmiddels is met Complex Care een krachtig (onderzoeks)concept ontwikkeld. Ook de aansluiting bij het HvA-speerpunt Urban Vitality biedt veel mogelijkheden. De onderzoeksorganisatie loopt goed en de verbindingen tussen onderzoek en onderwijs zijn uitstekend.

Het kenniscentrum is hard op weg om zijn doel 'een kenniscentrum waar onderzoek, onderwijs en zorg vloeiend in elkaar overgaan' te realiseren.

Momenteel liggen er een aantal majeure opgaven. Het concept Complex Care en de inbreng van het kenniscentrum bij Urban Vitality moeten worden geoperationaliseerd. Op het niveau van het kenniscentrum moet worden nagedacht over het ontwikkelen van op Complex Care (aangepaste) onderzoeksmethodieken en moet de proceskwaliteit van het onderzoek geborgd worden door het ontwikkelen van een aantal procedures en protocollen.

Het kenniscentrum moet ook nadenken hoe het zijn positie kan verstevigen door zich extern beter te profileren en meer structurele samenwerkingsverbanden aan te gaan. Dit zal onder meer moeten leiden tot meer financiële middelen, want deze zijn nu te beperkt. Hoewel er dus nog het nodige te doen is wil de commissie het kenniscentrum aanmoedigen door te gaan op de ingeslagen weg. De keuze voor Complex Care biedt het kenniscentrum tal van mogelijkheden, het is nu zaak te werken aan de effectivering daarvan. Op basis van wat het kenniscentrum heeft laten zien spreekt de commissie het vertrouwen uit dat het kenniscentrum erin zal slagen zijn ambities te verwezenlijken.

Oordeel ten aanzien van het kenniscentrum als geheel: voldoende

AANBEVELINGEN MET BETREKKING TOT DE ZELFEVALUATIE

Maak de tekst in de Kritische Reflectie concreter. De tekst in deze Kritische Reflectie was op veel punten te vaag. Ook waren er omissies, bijvoorbeeld ten aanzien van het aantal bij het kenniscentrum betrokken studenten en docenten, waardoor de ambities en de verdiensten van het kenniscentrum minder goed voor het voetlicht kwamen.

AANBEVELINGEN VOOR HET KENNISCENTRUM

- Scherp het profiel van het kenniscentrum nader aan.
- Werk het begrip Complex Care nader uit en operationaliseer de verbinding tussen Complex Care en Urban Vitality.
- Vergroot de zichtbaarheid van het kenniscentrum.
- Zorg ervoor dat de medewerkers binding gaan voelen met het kenniscentrum en de missie van het kenniscentrum.
- Ontwikkel een strategie voor acquisitie van onderzoeksgelden.
- Ontwikkel een strategie voor disseminatie van onderzoeksresultaten.
- Ga op zoek naar meer strategische partners.
- Vergroot het netwerk, ook internationaal.
- Versterk de ondersteuning van het kenniscentrum.
- Zet het verwerven van meer financiële middelen hoog op de agenda.
- Zorg voor een stabiel onderzoeksteam, zet er op in om promovendi na hun promotie voor het domein te behouden.
- Geef m.b.t. de kwaliteitszorg rondom het onderzoek gevolg aan het voornemen om een systeem van databeheer op te zetten, richtlijnen voor good practice en integriteitsprotocollen te ontwikkelen, intercollegiale toetsing een structureler karakter te geven en jaarverslagen uit te breiden met een kritische reflectie/interne evaluatie in de lectorenraad.
- Creëer mogelijkheden om de doorstroom van studenten naar een masteropleiding te vergroten.
- Ontwikkel meer professionele masteropleidingen.

Curriculum vitae commissieleden

Prof. dr. Jaap van Dieën werkte als onderzoeker op het gebied van de fysieke ergonomie aan het IMAG-DLO te Wageningen van 1986 tot 1996. Hij promoveerde aan de Faculteit der Bewegingswetenschappen van de Vrije Universiteit Amsterdam in 1993 en sinds 1996 werkt hij aan deze faculteit, waar hij in 2002 werd benoemd tot hoogleraar biomechanica. Naast onderzoek en onderwijs vervulde hij diverse bestuurlijke en organisatorische rollen binnen de faculteit en universiteit, zoals voorzitter van de examencommissie, afdelingshoofd, voorzitter van de onderzoekscommissie, lid van het faculteitsbestuur en opleidingsdirecteur. Jaap van Dieën is de wetenschappelijk directeur van MOVE-AGE, een gezamenlijk PhD programma van drie Europese Universiteiten gericht op het thema veroudering en mobiliteit. Daarnaast leidt hij een onderzoeksgroep die zich richt op de mechanische aspecten van veroudering en aandoeningen van het bewegingsapparaat. Jaap van Dieën was (co-) auteur van meer dan 300 artikelen in internationale wetenschappelijk tijdschriften. Hij was editor van de *European Journal of Applied Physiology* en section editor van *Human Movement Sciences* en is lid van de editorial boards van de *Journal of Electromyography and Kinesiology*, *Clinical Biomechanics*, *Manual Therapy*, *IIE Transactions on Occupational Ergonomics and Human Factors* en de *Journal of Back and Musculoskeletal Rehabilitation*.

Prof. dr. Marieke J. Schuurmans studeerde Gezondheidswetenschappen, afstudeerrichting Verplegingswetenschap, aan de Universiteit Maastricht. Aansluitend doorliep zij een verkorte opleiding tot verpleegkundige aan de Hogeschool Nijmegen. Sinds 1990 is zij werkzaam in het UMC Utrecht waar zij verschillende functies vervulde waaronder verpleegkundige, verpleegkundig specialist geriatrie en afdelingshoofd. In 2001 promoveerde zij aan de faculteit Geneeskunde van de Universiteit Utrecht. In 2002 werd ze benoemd tot lector aan de Hogeschool Utrecht en in 2009 tot hoogleraar Verplegingswetenschap aan de Universiteit Utrecht. In haar onderzoek houdt Marieke Schuurmans zich bezig met het verpleegkundig handelen in de zorg bij mensen thuis en in het ziekenhuis gericht op het dagelijks functioneren van ouderen met chronische aandoeningen. Hierbij staan het voorkomen/vertragen van achteruitgang, het bevorderen van functioneel herstel en het aanleren en toepassen van zelfmanagementstrategieën centraal. Marieke Schuurmans is verantwoordelijk voor het Master programma Verplegingswetenschap van de Universiteit Utrecht en begeleidt vele promovendi. In 2013 is zij benoemd tot Chief Nurse Officer, onafhankelijk adviseur van de minister van VWS aangaande verpleegkundige zaken. Zij is lid van de Gezondheidsraad, lid van de bestuurscommissie Onderzoek van Verpleegkundigen en Verzorgenden Nederland, fellow van de European Academy for Nursing Scientists en lid van het internationale eregenootschap voor verpleegkundigen Sigma Teta Tau International. Ze heeft meer dan honderd peer-reviewed papers, evenals meer dan veertig praktijkpublicaties gepubliceerd en heeft bijgedragen aan meer dan twintig boeken. In de afgelopen vijftien jaar verzorgde ze meer dan honderd lezingen op nationale en internationale conferenties.

Programma site visit, 21 augustus 2015

Tijd	Activiteit	Gesprekspartners
8.45-9.45	Ontvangst commissie en (besloten) overleg	Prof. dr. Pauline Meurs, voorzitter Prof. dr. Jaap van Dieën, commissielid Prof. dr. Marieke Schuurmans, commissielid, Drs. Alice Boots, secretaris
9.45-10.30	Gesprek met domeinvoorzitter, bedrijfskundig manager, (vertegenwoordiging) opleidingsmanagers-lectoren	Dr. Wilma Scholte op Reimer, domeinvoorzitter Prof. dr. Raoul Engelbert (opleidingsmanager, lector, primus Inter pares ACIEVE) drs. Eric de Leede (bedrijfskundig manager) Dr. Bart Visser (opleidingsmanager, lector)
10.30-10.45	Pauze – besloten overleg commissie	
10.45-11.45	Gesprek met (bijzonder) lectoren	Dr. Margo van Hartingsveldt (ergotherapie) Dr. Marike van der Schaaf (fysiotherapie) Dr. Hester Vermeulen (verpleegkunde) Dr. Bianca Buurman (verpleegkunde) Prof. dr. Raoul Engelbert (fysiotherapie)
12.00-12.30	Gesprek met studenten betrokken bij het onderzoek	Maaïke Groen (ergotherapie) Yvonne Janmaat (verpleegkunde) Robin Kwakman (fysiotherapie)
12.30-12.45	Bestuderen materiaal/publicaties	
12.45-13.30	Lunch – besloten overleg commissie	
13.30-14.15	Gesprek met docent/onderzoekers	Drs. Marleen Post (oefentherapie) Drs. Lotte Verweij (verpleegkunde) Drs. Mark Scheper (fysiotherapie) Drs. Fenna van Nes (ergotherapie) Dr. Anne Eskes (verpleegkunde)
14.15-15.00		Drs. Juultje Sommers (fysiotherapie) Drs. Janneke de Vries (fysiotherapie) Drs. Margriet Pol (ergotherapie) Drs. Marjolein Snaterse (verpleegkunde) Drs. Jos Dobber (verpleegkunde)
15.00-15.15	Pauze – besloten overleg commissie	
15.15-16.15	Gesprek met externe stakeholders	Drs. Pien van Langen (directeur 1ste lijn Amsterdam) Dr. Els Nieveen van Dijkum (chirurg, AMC) Robert Simons (verpleegkundig bestuurder, AMC)
16.15-17.15	Nabespreking commissie en voorbereiding terugkoppeling	
17.15-17.30	Terugkoppeling door de commissie	

Bestudeerde publicaties van het kenniscentrum

Buurman, B., 'Functie verlies als gevolg van een ziekenhuisopname', *Nurse Academy* 1, 2015

Buurman, B., et al, 'Transitional care interventions prevent hospital readmissions for adults with chronic illnesses', *Health Affairs*, 33, no.9 (2014):1531-153

Dijk M. van, 'Gezond actief ouder worden', *Ergotherapie magazine* 2: 24-29 (2015)

Dool, J. van, Visser, B., Koelman, H., Engelbert, R. en Tijssen, M., 'Cervical dystonia: effectiveness of a standardized physical therapy program; study design and protocol of a single blind randomized controlled trial', *BMC Neurology* 2013, 13:85

Heijnen, L., 'Twaalf vragen aan prof. dr. Raoul Engelbert: Ik vind werken aan transitie van zorg bij Complexe patiënten erg belangrijk', *Nederlands Tijdschrift voor Revalidatiegeneeskunde*, 2014/3

Jorstad, H., Birgelen, J. von, Alings, M., Liem, A., Dantzig, J., Jaarsma, W., Lok, D., Kragten, H., Vries, M., Withagen, A., Scholte op Reimer, W., Tijssen, J., Peters, R., 'Effect of a nurse-coordinated prevention programme on cardiovascular risk after an acute coronary syndrome: main results of the RESPONSE randomised trial', *Heart* 2013;99: 1421–1430

Nijenhuis, F., 'Redeneren aan het bed', interview met Wilma Scholte op Reimer, *Personeelsblad AMC*

Pol M., Hartingsveldt M. van, Rooij, SE de, Kröse B., 'Older people's perspectives regarding the use of sensor monitoring in their home', *The Gerontologist*, Epub ahead of print (2014)

Ricken, A., en Visser, B., 'Het meten van verandering in bewegingsgedrag', *Beweegreden* 3, 2014

Transmurale zorgbrug voor de oudere ziekenhuispatiënt. Handleiding functiebehoud door proactieve ziekenhuiszorg en structurele nazorg

Verweij, L. et al, 'Stilte graag! Effectiviteit en acceptatie van het niet-storen hesje', *Nederlands Tijdschrift voor evidence based practice* 5 2014

Schaaf, M. van der (et al.), 'Physiotherapy in the intensive care unit: an evidence-based, expertdriven, practical statement and rehabilitation recommendations', *Clinical Rehabilitation* 1–13 (2015)

RAPPORT KENNISCENTRUM CREATE-IT, DOMEIN DIGITALE MEDIA & CREATIEVE INDUSTRIE

Site visit: 28 augustus 2015

CONCLUSIES

Standaard 1

De onderzoekseenheid heeft een relevant, ambitieus en uitdagend onderzoeksprofiel en een onderzoeksprogramma met bijbehorende doelen die zijn geoperationaliseerd in een aantal indicatoren.

Het kenniscentrum CREATE-IT omvat zes lectoraten. Deze lectoraten hebben ieder een eigen gebied waarop zij onderzoek doen en leveren tevens bijdragen aan twee programma's waarin domeinoverstijgend onderzoek wordt gedaan: het HvA-brede speerpunt Amsterdam Creative Industries (een onderzoeksprogramma waarin het domein Digitale Media & Creatieve Industrie samenwerkt met andere domeinen in de HvA) en het Centre of Expertise Amsterdam Creative Industries Network, doorgaans afgekort tot ACIN (een samenwerkingsverband tussen het domein Digitale Media & Creatieve Industrie en de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten alsmede Hogeschool Inholland).

Momenteel zijn in het kenniscentrum de volgende lectoraten actief:

- Netwerkcultuur
- Digital Life
- E-discovery
- Play & Civic Media
- Crossmedia
- Fashion Research & Technology,

Bevindingen

Bij de vorige evaluatie (in 2012) drong de commissie aan op meer samenhang in de onderzoeksprogramma's. In antwoord hierop is ongeveer anderhalf jaar geleden in gezamenlijk overleg vastgesteld dat het onderzoek van de lectoraten moet bijdragen aan het verbeteren van de kwaliteit van leven van burgers in ruime zin: 'Citizen Empowerment'. De vraag of het onderzoek bijdraagt aan de kwaliteit van leven fungeert als een 'check' bij de keuze van een onderzoeksproject.

Het thema Citizen Empowerment zal vanaf 2015 centraal in het lectoraatsonderzoek komen te staan. Er komt een honoursprogramma voor studenten met dit thema, en ook de projecten in het HvA-speerpuntprogramma Amsterdam Creatieve Industries, waarvan het domein penvoerder is, zullen zich (meer) gaan richten op Citizen Empowerment.

Het kenniscentrum geeft in de Kritische Reflectie aan dat het de ambitie heeft een internationaal toonaangevende onderzoeksafdeling te zijn op het gebied van creativiteit en IT. De komende jaren is de focus veelal gericht op Amsterdam, met als icoonproject de Knowledge Mile. Onderzoek dat in dit kader gedaan wordt, blijkt ook de interesse van enkele grote bedrijven te wekken.

De commissie heeft enkele intreeredes van lectoren bestudeerd. Die geven een goed beeld van de positionering van het onderzoek. Het weergeven van deze redes vindt de commissie een goede introductie op haar rapport en daarin weergegeven bevindingen.

Kleding en Mode, intreerede van Hein Daanen

Daanen is hoogleraar in de Bewegingswetenschappen bij de VU. Men mag er derhalve van uitgaan dat hij uitstekende wetenschappelijke kwaliteiten heeft. Hij is tevens als senior wetenschapper verbonden aan TNO, zodat hij ook in praktisch opzicht uitstekende kwalificaties heeft. De combinatie van deze twee motoren achter het lectoraat brengt Daanen in een positie van het lectoraat iets bijzonders te maken. In de intreerede worden deze elementen samengespannen tot een boog van wetenschap tot nieuwe toepassing en terug. Er zijn drie speerpunten: kledingidentiteit, virtueel ontwerpen, en slimme kleding. In de rede worden plannen toegelicht, een analyse gemaakt van de literatuur voor dit veld, wordt het aspect duurzaamheid in de analyse betrokken, en worden uitstekende voorbeelden van geavanceerd kleding passen en geavanceerde kleding getoond. De enige vraag die opkomt, is of het onderzoeksprogramma niet te breed is waardoor de kans op voortgang op één onderdeel kleiner wordt. Ook de relatie met het onderwijs verdient nog leiderschap. Kleding ontwerpen is een gebied dat in Nederland niet academisch wordt bestudeerd. Dat maakt het mogelijk dat een lectoraat de gehele top van de innovatieberg – zowel in hoogte als in breedte – kan bestuderen. Als de energie er is, zoals in dit geval.

The Principle of Networking, intreerede van Geert Lovink

Voor zijn overstap naar de Hogeschool van Amsterdam was Lovink al geruime tijd een vooraanstaand academisch wetenschapper in de digitale cultuur aan diverse universiteiten. Daar waar de academische traditie in de geesteswetenschappen zich veelal beweegt in abstracties van de praktijk, is het onderzoek zoals hij het hier uitzet veel meer gericht op die praktijk zelf, maar niettemin theoretisch goed onderbouwd. Als voorbeeld beprekt de lector 'radicale moraliteit', een onderwerp dat voor dit decennium weinig praktische betekenis had, maar sinds de komst van Internet des te meer. Nieuwe theorie en de dagelijkse praktijk van de digitale cultuur komen hier samen. De omvang van het

academisch gedachtegoed in deze intrede is nog aanzienlijk, maar de confrontatie met de praktijk binnen de HvA kan heel goed leiden tot nieuwe inspiratie. Zijn positie in de HvA-organisatie is thans die van intellectuele motor die een geheel nieuw veld – culturele netwerken in het digitale tijdperk – een fundament geeft. Contacten met een aantal leidende figuren op internationaal topniveau, zoals Saskia Sassen (hoogleraar aan de Columbia University), tonen aan dat het wetenschappelijke niveau uitstekend is. De relatie met het onderwijs verdient nog leiderschap. Netwerkcultuur is een gebied dat in Nederland meestal op academisch niveau wordt bestudeerd. Dat maakt het mogelijk dat een lectoraat er iets praktisch van kan maken en daarmee honderden toekomstige professionals kan inspireren, zoals in dit geval.

Playful empowerment, intrede van Ben Schouten

Schouten is hoogleraar in Gaming bij de TU/e. Men mag er derhalve van uitgaan dat hij uitstekende wetenschappelijke kwaliteiten heeft. Hij is tevens een geslaagd ondernemer, zodat hij ook veel praktisch inzicht heeft. De combinatie van deze twee eigenschappen in het lectoraat biedt Schouten de mogelijkheid van het lectoraat iets bijzonders te maken. In het begin van zijn rede citeert hij Huizinga's *Homo Ludens* dat er van uitgaat dat elk spel een verhaal vertelt. Vervolgens gaat hij in op de nevedoelen die in het verhaal van de games zitten. Door een game als *Ingress* worden mensen betrokken bij de maatschappij en het maatschappelijke debat. Hij bespreekt zijn ervaring met *serious games*, waarin het hoofddoel buiten de game ligt: de maker wil met de game iets bereiken. *9weeks* is een game waarbij vrouwen worden gemotiveerd tot gezonder eten tijdens de zwangerschap. En *Games4Therapy* geeft jongeren meer inzicht in hun emoties. Hierna stelt Schouten de vraag of de verhoogde weerbaarheid en de verborgen ideële hoofddoelen van die *serious games* inderdaad behaald worden. Het antwoord op die vraag vereist permanent sociaal praktisch onderzoek. Daarmee bestrijkt Schouten in het lectoraat de boog van creatie tot en met analyse. De vraag kan opkomen welk van deze elementen thuis horen op de universiteit en welk op de hogeschool. Alles met elkaar leidt het echter tot een geïntegreerde visie die nieuwe en effectievere oplossingen voor praktijkvraagstukken biedt.

Beoordeling

Het onderzoeksprofiel van de lectoraten is helder en zonder meer relevant. Het sluit aan bij issues die op landelijk niveau spelen, maar ook op internationale en Europese onderzoeken en is daarin onderscheidend. De commissie vindt dat het kenniscentrum met het formuleren van een gezamenlijke missie een interessante keuze heeft gemaakt en ten opzichte van de situatie van drie jaar geleden een aanzienlijke vooruitgang heeft geboekt. De missie van het kenniscentrum werkt getuige de Kritische Reflectie en de voorbeelden die de commissie heeft gezien nu al door in het onderzoek.

De eerste opbrengsten van het gezamenlijk gekozen thema Citizen Empowerment en de concretisering in het gezamenlijke programma Knowledge Mile zijn zichtbaar, maar de commissie ziet meer mogelijkheden in het nog verder concretiseren als wervend en bindend thema. De commissie raadt ook aan het thema concreter te verbinden aan het ontwikkelen van de methode van praktijkgebonden onderzoek en de wijze waarop de 'citizen' in dit onderzoek een rol heeft.

Vraag is uiteraard, hoe ver de samenhang binnen het onderzoek van de lectoraten moet gaan. Wat de commissie betreft volstaat het formuleren van een gemeenschappelijk thema, maar dan moet er wel sprake zijn van een gezamenlijk eigenaarschap m.b.t. onderwerpen die het kenniscentrum als geheel aangaan, en van gezamenlijke aandacht voor methodiek-ontwikkeling. Aan het gemeenschappelijk

thema is voldaan door de keuze voor Citizen Empowerment, dat een structurerend effect heeft en intrinsiek is gemotiveerd vanuit de onderzoekspraktijken. Ten aanzien van het gezamenlijk eigenaarschap, gezamenlijke methodiek-ontwikkeling en internationalisering kunnen nog stappen worden gemaakt.

Het kenniscentrum beschikt niet, althans niet zichtbaar, over een mechanisme om vast te stellen welke maatschappelijk belangrijke onderzoeksthema's een plek moeten krijgen in het onderzoek van het kenniscentrum. Het gezamenlijke of interpolerend onderzoek tussen twee lectoraten in het kenniscentrum is (te) beperkt. Op het niveau van het kenniscentrum is nog weinig structuur ontwikkeld om de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de methodiek van toegepast onderzoek gestalte te geven en de vraag wat toegepast onderzoek moet zijn uit te diepen. Ook is onduidelijk gebleven hoe het kenniscentrum zich met zijn onderzoek internationaal wil gaan manifesteren. Er is blijkens de jaarverslagen met regelmaat gepresenteerd op internationale congressen en de Kritische Reflectie geeft enkele voorbeelden van samenwerking van lectoraten met internationale kennispartners, maar op het niveau van het kenniscentrum mist de commissie informatie over de vraag welke doelen het kenniscentrum op dit punt wil bereiken, welke samenwerkingspartners het concreet voor ogen heeft en hoe het zich met buitenlandse onderzoeksinstellingen wil meten. Ook het feit dat het schrijven van de Kritische Reflectie extern was uitbesteed, gecombineerd met het gegeven dat de ontwikkeling van het thema Citizen Empowerment in eerste instantie door een senior-onderzoeker van de grond wordt getrokken, is voor de commissie aanleiding te concluderen dat het gezamenlijk eigenaarschap binnen het kenniscentrum nog meer zou moeten toenemen.

De commissie moedigt de leden van het kenniscentrum dus aan om meer te gaan samenwerken en daarbij ook gezamenlijk te komen tot domeinspecifieke-prestatie-indicatoren die de output van dit kenniscentrum beter weerspiegelen en voor het voetlicht brengen. Tot voor kort hanteerde het kenniscentrum vooral indicatoren die op HvA-niveau zijn vastgesteld, maar deze zijn veelal kwantitatief van aard en (waar het gaat om output) erg gericht op publicaties, terwijl het kenniscentrum in eerste instantie gericht is op het maken van tools en publicatie daarover een spin-off is.

CONCLUSIE

Met de keuze voor een gezamenlijke missie heeft het kenniscentrum een belangrijke stap voorwaarts gezet. De missie (het thema Citizen Empowerment) is maatschappelijk relevant en inspirerend maar werkt niet knellend. Het thema kan wel verder worden uitgediept. Met name de rol van de 'citizen' in het onderzoek vraagt om concretisering. Het onderzoek krijgt op aansprekende wijze gestalte in de Knowledge Mile en ook de vorming van het Centre of Expertise is veelbelovend. Het kenniscentrum beschikt over een ijzersterk onderzoeksprogramma, maar met betrekking tot gezamenlijk eigenaarschap, gezamenlijke methodiekontwikkeling en internationalisering kunnen nog stappen worden gemaakt. De commissie beveelt aan de samenwerking tussen de lectoraten te intensiveren en de rol van het kenniscentrum als faciliterend en sturend lichaam te versterken.

Oordeel: goed

Standaard 2

De wijze waarop de eenheid is georganiseerd, de inzet van mensen en middelen en de interne en externe samenwerkingsverbanden, netwerken en relaties maken de realisatie van het onderzoeksprofiel mogelijk

Organisatie van de onderzoeksorganisatie

Bevindingen

Blijkens het organigram bestaat de onderzoeksorganisatie uit het kenniscentrum CREATE-IT (waar ook multidisciplinair onderzoek gedaan wordt in het kader van het HvA-speerpunt Amsterdam Creative Industries), en het Centre of Expertise Amsterdam Creative Industries Network waarin wordt samengewerkt met twee andere hogescholen. Bij dit Centre of Expertise vindt het onderzoek vooral plaats in labs: lectoren, onderzoekers, docenten en studenten doen daar in samenwerking met externe partners onderzoek.

Momenteel (juni 2015) zijn er acht labs. In deze labs doet een bredere groep onderzoekers en studenten (ook van buiten de HvA en zelfs een aanzienlijk aantal vanuit het buitenland) onderzoek.

Beoordeling

De commissie vindt de onderzoeksorganisatie niet transparant. Het is niet duidelijk hoe de labs zich verhouden tot de onderzoekskernen van de lectoraten. Wat de commissie betreft komen lectoraten en labs te veel over als gescheiden werelden. De inrichting is ingegeven door de opzet van speerpunt, Centre of Expertise en de daaraan verbonden financiering, maar niet duidelijk is hoe de relaties precies liggen, hoe labs worden aangestuurd en hoe onderzoeken worden ingebracht/bepaald. Het bleef de commissie in de loop van de dag ook onduidelijk in hoeverre de lectoren zich eigenaar voelen van de labs. De gesprekken tijdens de visitatie gaven hierover geen uitsluitsel omdat elke gesprekspartner op dit punt weer een ander verhaal had.

De commissie bezocht tijdens de visitatie het Media Lab. De voorbeelden van onderzoeksprojecten die zij zag, lieten op aansprekende wijze zien hoe het begrip Citizen Empowerment vorm kan krijgen. Aangezien het onderzoek in de labs een relatief nieuwe werkvorm is, rijst binnen het domein de vraag hoe het onderzoek methodologisch gezien het beste uitgevoerd kan worden. Aan het antwoord op die vraag wordt momenteel gewerkt. De commissie komt hier verder in deze rapportage op terug.

De rol van het kenniscentrum

Bevindingen

Het aantal ondersteunende fte's bedroeg in 2014 2.5 fte waarvan 1.6 is bestemd voor de manager (0.8) en de secretaresse (0.8).

Beoordeling

De commissie vindt dat de ondersteuning voldoende is. De commissie beveelt aan om in dit kenniscentrum een lector als voorzitter/primus inter pares aan te stellen, omdat van deze figuur verwacht mag worden dat hij of zij voldoende gewicht heeft om operationeel leiding te kunnen geven. Door een dergelijke constructie (die binnen HvA-kenniscentra vaker wordt toegepast) wordt ook vermeden dat de organisatie zwaarder en bureaucratischer wordt.

Financiële middelen

Bevindingen

De eerste geldstroom bedroeg in 2014 1.161.000. Samen met speerpuntgeld en een bijdrage van 1 miljoen voor het Centre of Expertise komt dat neer op een eerste geldstroom van 2.611.000 €, een sterke stijging ten opzichte van 2012, toen er alleen nog sprake was van een Rijksbijdrage van 895.000 €. Bij die eerste geldstroom kwam in 2014 nog eens een fors bedrag aan inkomsten uit de tweede en derde geldstroom, zodat het totale budget voor 2014 3.974.812 € bedroeg.

De Kritische Reflectie geeft aan dat er duidelijke signalen zijn dat de derde geldstroom zal toenemen (met name binnen het ACIN) en dat er zal worden ingezet op het meerjarig verbinden van bedrijven aan de labs.

Beoordeling

Het kenniscentrum is in staat gebleken structurele samenwerkingsverbanden en consortia op te zetten en daarmee ook aanzienlijke budgetten te acquireren. Momenteel is de financiële situatie ruim. De commissie wijst er echter op dat daar in de toekomst verandering in kan komen. Maar liefst 1.5 miljoen € is afkomstig uit speerpuntgeld en gelden voor het Centre of Expertise. OCW heeft weliswaar aangegeven dat het de bedoeling is dat de middelen voor de speerpunten gecontinueerd gaan worden (onder de voorwaarde van een positieve evaluatie in 2016), maar de subsidie van de Centres of Expertise stopt over twee jaar en het is niet duidelijk uit welke middelen die eventueel nog gecontinueerd worden. Dit centrum is heel belangrijk voor de positie, bekendheid en mogelijkheden van het kenniscentrum. De commissie heeft niet gezien wat het domein doet om de toekomst zeker te stellen voor geval dit niet meer wordt gefinancierd. Ze bespeurt daarover weinig zorg. De commissie vindt dat er op het niveau van het domein meer in het werk gesteld moet worden om de eerste geldstroom uit gelden van de Rijksbijdrage op te hogen en zo een stabiele onderzoeksorganisatie te garanderen.

Extra inkomsten uit het bedrijfsleven zijn op dit moment nog moeilijk te voorzien. Uit de gesprekken met externe stakeholders heeft de commissie opgemaakt dat het kenniscentrum met zijn onderzoek en expertise leemtes aan kennis kan vullen die er bij bedrijven liggen. In sommige gevallen zal dit ook leiden tot extra middelen, bijvoorbeeld als een bedrijf participeert in een RAAK-project. Desgevraagd gaven de meeste stakeholders aan dat zij aarzelen m.b.t. duurzame financiering omdat zij de kennis óf niet kunnen betalen óf de kennis ook elders kunnen krijgen. Verder zien sommigen geen aanleiding tot financiering omdat er sprake is van wederzijds halen en brengen.

Het kenniscentrum geeft zoals reeds aangestipt aan dat er duidelijke signalen zijn dat de derde geldstroom zal toenemen (met name binnen het ACIN), en dat er zal worden ingezet op het meerjarig verbinden van bedrijven aan de labs. De commissie mist echter een planmatige aanpak van de sponsoring door bedrijven. Het kenniscentrum zou een strategie moeten ontwikkelen om het budget in de toekomst zeker te stellen. De Knowledge Mile is daarbij een krachtige zet op internationaal niveau die met de lokale partners (gemeente, universiteiten) door- ontwikkeld moet worden. Voor Europese subsidies zou men een duidelijker plan van aanpak moeten ontwikkelen.

Inzet van mensen

Bevindingen

Het relatief grote kenniscentrum bestaat uit lectoren, docent/onderzoekers, promovendi, pre-promovendi, andere onderzoekers zoals HOIO's, en ondersteunend personeel. Het kenniscentrum is gegroeid van 59 medewerkers (19.78 fte) in 2012 naar 94 medewerkers (44,67 fte) in 2014. Lectoren hebben gemiddeld 0.7 fte en docent/onderzoekers 0.25fte, waarmee de streefcijfers van 0.8 en 0.4 fte nog niet helmaal gerealiseerd zijn. Promovendi beschikken gemiddeld over de beoogde 0.6 fte. Het aantal docent/onderzoekers bedraagt in 2014 33, het aantal promovendi 12.

Beoordeling

Lectoren

Zoals reeds bleek uit de drie hierboven weergegeven intreeredes, is het kenniscentrum erin geslaagd een aantal gerenommeerde wetenschappers aan te trekken als lector. Het lectoraat Digital Life wordt ingevuld door lector Kröse, die een dubbelaanstelling als hoogleraar aan de UvA heeft waarbij het HvA-deel zich concentreert op maatschappelijk zeer relevante onderwerpen. Ieder van deze lectoren verenigt dus verschillende kwaliteiten in één persoon, waardoor zeer sterke combinaties ontstaan die garanderen dat er een hoog onderzoeksniveau wordt gehaald. Ook de andere twee lectoren hebben hun sporen verdiend.

Docent/onderzoekers

De categorie docent/onderzoekers is in het leven geroepen om bij te dragen aan de professionalisering van docenten op het gebied van onderzoek en om een brugfunctie te vervullen tussen onderzoek in het kenniscentrum en het onderwijs in het domein.

Het kenniscentrum heeft 33 docent/onderzoekers. Tijdens de visitatie waren drie aanwezig als gesprekspartner. Het waren onderzoekers die een deel van hun tijd ook les gaven. Eén was daadwerkelijk docent/onderzoeker. De twee andere waren onderzoeker. Deze beperkte aanwezigheid, in combinatie met de summiere informatie die de Kritische Reflectie over de categorie docent/onderzoekers biedt, leidt ertoe dat de commissie van de groep docent/onderzoekers onvoldoende beeld heeft gekregen. Het feit dat in de Kritische Reflectie wordt aangegeven dat deze groep de hen toegemeten formatie op jaarbasis (0.2 fte) in één semester besteedt, roept twijfels op over de continuïteit en de diepgang in hun onderzoek. Het is de commissie niet duidelijk geworden wat het beleid van het domein ten aanzien van de docent/onderzoekers is, hoe deze groep is samengesteld, wat voor onderzoek zij doen, welke eisen aan hen gesteld worden, en welke mogelijkheden tot scholing worden geboden.

Promovendi

Bevindingen

De commissie sprak drie promovendi. Zij toonden ambities om verder te gaan in onderzoek bij het kenniscentrum, maar gaven tegelijkertijd aan dat hun toekomstperspectief (d.w.z. de mogelijkheden om te blijven) nog niet duidelijk is. De promovendi waren tevreden over de wijze waarop zij begeleid werden door hun promotor en copromotor (i.c. de lector uit het domein). Bij de universiteit waar zij promoveren is voldoende mogelijkheid om aanvullende scholing te volgen.

Twee promovendi gaven nadrukkelijk aan dat zij het promoveren binnen een hogeschool prefereren boven een promotie bij de universiteit. Wel is het zo, dat hun verplichtingen met betrekking tot het onderwijs het promoveren binnen vier jaar moeilijk maken.

Beoordeling

Evenals in het gesprek met de lectoren kwam naar voren dat onderzoek in een kenniscentrum anders van karakter is en ook tot andere publicaties leidt dan onderzoek (c.q. promotie) op een universiteit. Een van de lectoren opperde de mogelijkheid van een *professioneel PhD* en het opleveren van een design (met theoretische verantwoording) in plaats van een proefschrift. De commissie beveelt aan dit onderwerp op HvA-niveau aan de orde te stellen.

Externe samenwerkingsverbanden, netwerken en relaties

Bevindingen

Lectoren hebben elk hun eigen netwerk. Daaronder bevinden zich blijkens de documentatie op landelijk niveau belangrijke spelers in het onderzoeksdomein waaronder TNO, de VU en de UvA. De onderzoeken in het kader van het HvA-brede speerpunt Amsterdam Creative Industries hebben geleid tot samenwerking met onderzoekers uit andere domeinen van de HvA en dat geldt ook voor het aantal – veelal regionale – samenwerkingspartners met overheidsinstellingen, kennisinstellingen en bedrijven die uit de activiteiten van het Centre of Expertise voortkomen. Met de aanpak van de Knowledge Mile is het kenniscentrum een serieuze partner van de gemeente Amsterdam geworden.

Beoordeling

Dat de lectoren hun eigen netwerk hebben, werd tijdens de visitatie bevestigd in het gesprek dat de commissie met de externe stakeholders voerde. Zij benadrukten uitsluitend geïnteresseerd zijn in de individuele lectoren en hun onderzoek, en niet zozeer in het kenniscentrum als geheel. Die bevindingen maken duidelijk dat het profiel van de lectoren de keuze bepaalt van de onderwerpen waarnaar onderzoek wordt gedaan.

Faciliteiten

Bevindingen

Het kenniscentrum is goed op weg waar het gaat om maak- en labfaciliteiten. Het aantal labs – naast het langer bestaande Medialab – is toegenomen.

Beoordeling

De commissie vindt dat er sprake is van een goede ontwikkeling, maar vraagt zich wel of de voor beschikbare capaciteit voldoende is gezien de volumes van de studenten.

CONCLUSIE

De randvoorwaarden voor het doen van goed onderzoek in mensen, middelen en samenwerkingsverbanden zijn momenteel in zeer ruime mate aanwezig. Het kenniscentrum beschikt over zeer goed gekwalificeerde lectoren met een goed netwerk en internationaal aanzien. Het kenniscentrum is in staat gebleken structurele samenwerkingsverbanden en consortia op te zetten en daarmee ook aanzienlijke budgetten te acquireren. De financiering van het onderzoek kan in de toekomst echter onder druk komen te staan door het wegvallen van subsidies. De commissie mist bij de lectoren een gevoel van

urgentie op dit punt. Het kenniscentrum zou hierop moeten anticiperen en een strategisch plan moeten opstellen. De relatie labs – lectoraten is onduidelijk en het inhoudelijk eigenaarschap van de lectoren zou sterker zichtbaar moeten worden. Ook rijst de vraag hoe de beschikbare capaciteit van de labs zich verhoudt tot de studentenpopulatie. Met betrekking tot de categorie docent/onderzoekers heeft de commissie onvoldoende duidelijkheid.

Oordeel: voldoende

Standaard 3

Het onderzoek van de onderzoekseenheid voldoet aan de standaarden die in het vakgebied gelden voor onderzoek.

Bevindingen

Het feit dat het onderzoek van het kenniscentrum aanzienlijke subsidies uit fondsen als RAAK en Zon-mw heeft weten aan te trekken is voor de commissie een belangrijke indicator voor de kwaliteit van het onderzoek. Dat geldt zeker ook voor het feit dat het kenniscentrum met zijn expertise en onderzoeksplannen het vertrouwen heeft gewonnen op basis waarvan gelden voor de oprichting van een Centre of Expertise zijn toegekend.

Verder hebben de lectoren ieder voor zich een sterke reputatie. Dat het kenniscentrum zoals eerder gemeld een relatief groot aantal (ex) hoogleraren omvat, mag eveneens beschouwd worden als een indicator voor het aanwezige wetenschappelijk gehalte. Dit blijkt ook uit de wetenschappelijke publicaties en congresbijdragen die de jaarverslagen van 2012 t/m 2014 te zien geven. Contacten met een aantal leidende figuren op internationaal topniveau (zoals Saskia Sassen – hoogleraar aan de Columbia University – bij het lectoraat Netwerkcultuur) tonen ook aan dat het wetenschappelijke niveau uitstekend is, en dat geldt eveneens voor de peer-reviewed publicaties, die zoals bekend een beoordelingsprocedure hebben doorlopen.

De Kritische Reflectie geeft aan dat het onderzoek binnen CREATE-IT zowel een alfa-, beta- en gamma-achtergrond heeft. Daarom zijn in dit nieuwe wetenschapsgebied de wetenschappelijke standaarden nog sterk in ontwikkeling. De borging van de kwaliteit van het onderzoeksproces ligt bij de Kritische Reflectie dus vooral in handen van de individuele lectoren.

In het studiejaar 2015-2016 zal CREATE-IT een datamanagement protocol invoeren, op basis van het HvA-brede Research Data Management-beleid. Er zijn nog meer voornemens om de kwaliteitszorg rond het onderzoek te versterken, bijvoorbeeld het delen van goede voorbeelden van vraagarticulatie, en het inzichtelijk maken en vervolgens delen van de verschillende evaluatiemethodes die bij een onderzoeksproject gebruikt (kunnen) worden.

Beoordeling

Het onderzoek voldoet naar het oordeel van de commissie aan de standaarden die in het vakgebied gelden. De zorg voor de onderzoekskwaliteit ligt in handen van de lectoren. Wat dat commissie betreft hoeft daar geen verandering in te komen, onder de voorwaarde dat men zich binnen het kenniscentrum wel meer gaat inspannen om in retrospectief een gezamenlijke wetenschappelijke

methodiek te ontwikkelen. Verder moeten de lectoren gezamenlijk het voortouw nemen om binnen het kenniscentrum kwaliteitsstandaarden te delen alsmede structuren voor de borging van de kwaliteit van het onderzoeksproces ontwikkelen.

Een apart punt van aandacht binnen het domein is het onderzoek in de sterk in aantal toegenomen labs. Daar wordt op allerlei manieren onderzoek gedaan, hetgeen dwingt tot nadenken over het waarborgen van de kwaliteit van het onderzoek- en ontwerpproces. Het Medialab heeft wat dit betreft een initiatief genomen. Dit lab ontwikkelde de *Designs Method Toolkit*, die een overzicht geeft van 62 bestaande onderzoeks- en ontwerpmethoden. De commissie heeft de toolkit gezien en was enthousiast. Deze kaarten zijn mooi vormgegeven en zeer goed bruikbaar voor het onderwijs. De kaarten zijn ook een goed voorbeeld van hoe praktijkgericht onderzoek in al zijn facetten er uit kan zien. Hiermee is het domein een voorloper op dit gebied en het zou raadzaam zijn om dit mapje met kaarten geschikt te maken voor de andere HvA-domeinen, dan wel hier een HvA-breed project van te maken.

Een groep studenten, stafleden, onderzoekers en managers van het domein werkt momenteel aan de ontwikkeling en uitwerking van het zogeheten AMOO, het Amsterdams Model voor Onderwijs en Onderzoek (AMOO).

CONCLUSIE

De commissie heeft (gelet op de kwalificaties van de lectoren, de output (zie hieronder) en het feit dat het kenniscentrum aanzienlijke subsidies heeft weten binnen te halen) voldoende aanwijzingen om vast te stellen dat op het niveau van het individuele onderzoek het onderzoek voldoet aan de standaarden die in het vakgebied gelden. In de labs is er sprake van veelbelovende initiatieven waar het gaat om de borging van de kwaliteit van onderzoek en onderzoeksprocessen. Bij het lectoraatsonderzoek is die borging nog te veel een individuele zaak. Hier moet op het niveau van het kenniscentrum aan gewerkt worden.

Oordeel: goed

Standaard 4

De onderzoekseenheid realiseert voldoende relevantie op het gebied van

- kennisontwikkeling binnen het onderzoeksdomein;*
- de beroepspraktijk en maatschappij;*
- onderwijs en professionalisering.*

Het onderzoek heeft in voldoende mate impact op de hierboven omschreven gebieden.

Voordat de commissie haar mening ten aanzien van deze standaard beschrijft en een oordeel geeft, wil ze opmerken dat niet alleen relevantie, maar ook de vernieuwende rol van een kenniscentrum wat haar betreft een belangrijke rol speelt bij het beoordelen van het kenniscentrum. Die vernieuwende impulsen zijn in dit kenniscentrum in ruime mate aanwezig.

Kennisontwikkeling binnen het onderzoeksdomein

Bevindingen

Het aantal wetenschappelijke publicaties van het kenniscentrum bedroeg in 2012 34, in 2013 61 en in 2014 56 en vertoont derhalve een sterke stijging.

De commissie heeft een aantal door het kenniscentrum voorgedragen publicaties bestudeerd.

Het artikel 'Semantic Search in E-Discovery: An Interdisciplinary Approach' van David Graus, David van Dijk, Zhaochun Ren, Nina van der Knaap, Maarten de Rijke en Hans Henseler, bespreekt een interdisciplinaire aanpak van semantische zoekmachines voor e-discovery. Interdisciplinair, omdat expertise uit het veld van Rechten wordt verenigd met die van de ICT. Maarten de Rijke behoort tot de besten in de wereld op dit gebied, en ook David Graus moet als een toonaangevend onderzoeker worden beschouwd. De samenwerking die uit dit artikel blijkt is alleen daarom al heel bijzonder voor een hbo-kenniscentrum. Interessant aan het artikel is ook de ongewoon lange acknowledgement waaruit blijkt dat het artikel is gebaseerd op het COMMIT ICT-onderzoeksprogramma en ook op vele onderzoeksprojecten van de Politie. Dat betekent ook dat men aan mag nemen dat het onderzoek relevant is of zal worden voor de praktijk. Uit de referentie blijkt niet waar deze bijdrage is getoetst, maar dat moet de ICAIL-conferentie zijn te Rome (het artikel is in dit kader gepubliceerd).

'The TaSST: Tactile Sleeve for Social Touch', een artikel van Gijs Huisman, Aduen Darriba Frederiks, Betsy van Dijk, Dirk Heylen en Ben Kröse, bespreekt de ontwikkeling van een sleeve om de mouw van kleding. De sleeve maakt strelen op afstand mogelijk. De *sleeve* komt voort uit een samenwerkingsproject tussen de HvA en UTwente (de vermaarde Mens-machine Interactiegroep aldaar). De bijdrage is gepresenteerd op de IEEE World Haptics conferentie, de juiste conferentie voor dit soort onderzoek. De *sleeve* is inmiddels operationeel en heeft ook meermalen de nationale pers gehaald. Het ICT-onderzoeksprogramma COMMIT ondersteunt dit project, wat het innovatieve en leidende karakter ervan bewijst.

Het paper 'Enhancing user involvement with digital cultural heritage: the usage of social tagging and storytelling' van Harry van Vliet en Erik Hekman beschrijft social tagging en storytelling om daarmee digitale collecties beter toegankelijk te maken. Dit is een tactiek die – net als in dit geval – in veel onderzoek voor cultural heritage wordt toegepast om het grote labelwerk te doen en ook om tegelijk tags van museumstukken meer persoonlijk te maken. Het artikel beschrijft uitgebreide experimenten met daadwerkelijke social tag benoemingen, gevolgd door statistische toetsen of de strategie bruikbaar is. Het is in ieder geval een winnende strategie als er ook computationele maatregelen worden genomen tegen de vervuiling van social media tags, al dan niet met opzet aangebracht. Het paper beschrijft de ontwikkeling van een tool voor dit doel. Het onderzoek is gepubliceerd in het peer-reviewed internet tijdschrift *First Monday*. In het artikel ontbreekt een referentie naar het kenniscentrum HvA maar wordt de andere aanstelling van de lector genoemd. Dat geeft wellicht stof tot nadenken over de positie van het hbo-onderzoek ten opzichte van het academische onderzoek.

Beoordeling

De commissie is van mening dat door de personele bezetting van het kenniscentrum er aantoonbaar een verbinding tussen wetenschap en praktijk tot stand komt. Deze leidt tot een geïntegreerde visie die nieuwe en effectievere oplossingen van praktijkvraagstukken biedt. Een paar van de hierboven aangehaalde voorbeelden mogen dat illustreren, zoals het onderzoek naar het ontwerp van geavanceerde kleding en geavanceerde pasmethodes, en het onderzoek naar het onderwerp radicale moraliteit, een onderwerp dat voor dit decennium weinig praktische betekenis had, maar sinds de komst van Internet des te meer. Nieuwe theorie en de dagelijkse praktijk van de digitale cultuur vloeien hier samen. In die zin

timmert het kenniscentrum aan de weg: in de positionering van hbo-onderzoek: niet naast of onder de grote academische broer, maar strevend naar een eigen relevante plek.

Beroepspraktijk en maatschappij

Bevindingen

Door de ontwikkeling van de Knowledge Mile is het kenniscentrum goed zichtbaar in de stad. Lectoraten zijn zeer actief op het gebied van kenniscirculatie en – overdracht in de vorm van congressen, symposia en publieksgerichte activiteiten.

Het aantal vak/professionele publicaties van het kenniscentrum steeg van 35 in 2012 naar 40 in 2014, het aantal populariserende publicaties van 47 naar 80. Sinds kort houdt het kenniscentrum het aantal toepassingen en tools bij. De jaarverslagen geven een goed beeld van de veelzijdige output van de lectoraten en de Kritische Reflectie belicht een aantal interessante toepassingen, toolkits en websites, maar de commissie heeft over het geheel genomen weinig gezien van construerend ontwerpend onderzoek, zoals design en prototypes, kortom: meer ‘demo or die’ in plaats van ‘publish or die’.

Het kenniscentrum geeft aan dat het sinds korte tijd probeert om naast publicaties ook andere, betere, indicatoren op te stellen. De tabel met output van het onderdeel Beroepspraktijk over 2014 laat een rudimentaire aanzet zien. Ook voor de output rondom de Knowledge Mile zullen concrete KPI's worden ontwikkeld.

De commissie bestudeerde een aantal publicaties en publieksgerichte activiteiten (interviews) die door het kenniscentrum waren voorgedragen.

Eén daarvan was een online publicatie (toegankelijkheid niet te beoordelen) van een onderzoek dat binnen het kenniscentrum is uitgevoerd: *Het effect van beacons in de ByAmfi Store gemeten, geanalyseerd en ontmaskerd*. Het betreft een onderzoek naar het gebruik van beacons in fysieke winkels gericht op het naar binnen halen van klanten die zich in de omgeving van de winkel bevinden. Drie studenten hebben onderzoek gedaan in een winkel. De methode van onderzoek is goed beschreven en passend bij de probleemstelling, er is een degelijke literatuurstudie verricht, de resultaten zijn overzichtelijk gepresenteerd, en de discussie geeft een verdere duiding van de resultaten. Een goed uitgevoerd onderzoek, vanuit een praktijkvraag opgezet met bruikbare resultaten die overigens vragen om verder onderzoek. Het onderwerp is relevant en past binnen het speerpunt van het kenniscentrum.

Een goed voorbeeld van de wijze waarop een technologische innovatie gepresenteerd kan worden aan een breder publiek bleek uit de radio-uitzending *Van sensoren tot slimme kleding en een zelfafschuimend bierglas* waarin lector Hein Daanen optreedt. In deze uitzending wordt aandacht gevraagd voor de wijze waarop nieuwe technologie steeds meer verweven wordt in kleding. Dit is ook een van de onderzoekslijnen waarop het kenniscentrum zich wil profileren. Met de uitzending wordt aan een breder publiek inzichtelijk gemaakt wat er nodig is om dit te realiseren (ontwerp, onderzoek, experimenten) wat de bruikbaarheid er van kan zijn nu en straks, en welke onderzoeksvragen nog open staan. Uit deze uitzending bleek niet alleen hoe een technologische innovatie gepresenteerd kan worden aan een breder publiek, tevens werd duidelijk wat hierin de onderzoekscomponent is en hoe de HvA daar mee bezig is.

Games laten je in een veilige omgeving nieuwe dingen leren (ook het thema van de lectorale rede van Ben Schouten: playful empowerment) is de titel van een interview met lector Ben Schouten, een van de sprekers in het Kenniscafé georganiseerd door de Volkskrant, de Balie en KNAW. In het interview is het centrale thema de rol die games kunnen vervullen bij het aanpakken van allerlei maatschappelijke vragen, zoals minder roken, chirurgen handvaardigheid laten trainen etc.

Met dit interview wordt kort beschreven wat games zijn, in al hun verscheidenheid, maar er is ook aandacht voor de wijze waarop games een nieuwe manier van leren introduceren.

Het onderzoek naar opkomst en einde van een van de beeldbepalende creatieve broedplaatsen in Amsterdam "The Volkskrant Building – manufacturing differences in Amsterdam's creative city" van Boukje Cnossen en Sebastian Olma, is een van de eerste publicaties van de Knowledge Mile. Het is een casestudie die helpt de complexiteit van hergebruik van industrieel vastgoed en gebiedsbestemming in beeld te krijgen. Het schetst de spanning die ontstaat wanneer artistieke vrijheid, creativiteit en autonomie worden aangewend voor politiek-economische doelstellingen. Zeer relevant onderzoek dat bijdraagt aan een kritische dialoog over de Creatieve stad.

De conferenties en readers van het Institute of Network Cultures zijn zeer actueel. Het lectoraat slaagt erin om brandende kwesties rond het internet op de agenda te zetten en daar toonaangevende onderzoekers aan te binden.

De publicatie 'Moneylab, an interventie in Digital Economy' van Geert Lovink, Nathaniel Tkacz en Patricia de Vries brengt de belofte in kaart van nieuwe waardesystemen en nieuwe economische modellen. In 'Unlike Us – Social media Monopolies and their alternatives' worden de drijfveren en werkwijze van onder andere Facebook in kaart gebracht en wordt onderzocht wat de effecten zijn van de monopolies die aan het ontstaan zijn. Daarnaast worden de alternatieven onderzocht en op hun uitgangspunten en vooronderstellingen getoetst.

Met 'Society of the Query, reflections on Web Search', samengesteld door Rene König en Miriam Rasch, wordt de achterkant van de zoekmachines blootgelegd. Wie bepaalt de zoekalgoritmes, wat zijn de effecten van deze algoritmes op ons beeld van de werkelijkheid? Welke economische en culturele macht heeft Google? Uiterst relevante vragen die door een keur aan internationale onderzoekers diepgravend worden behandeld. Wat de publicaties gemeen hebben is de combinatie van een theoretische reflectie en het bieden van een handelingsperspectief. De readers van het lectoraat worden ook ingezet in het onderwijs. De commissie juicht dit toe omdat daarmee de kritische en theoretische reflectie op het emergente terrein van internetontwikkeling direct wordt meegegeven aan de komende generatie.

Onderwijs en professionalisering

Bevindingen

Het domein is gestart met de ontwikkeling van een honoursprogramma in de vorm van een Summerschool waarin Citizen Empowerment centraal zal staan. In september 2015 start de masteropleiding Digital Design, die onder andere de doorstroom van bachelorstudenten naar onderzoeksfuncties zoals een HOIO moet verbeteren. Momenteel is er voor die functies binnen het domein niet erg veel belangstelling. De verbinding tussen onderzoek en onderwijs krijgt, aldus de Kritische Reflectie, vooral gestalte in minoren waar studenten de kans krijgen om in een onderzoek te participeren. Die minoren bieden ook promovendi gelegenheid om hun onderzoek een plek te geven. Incidenteel werkt

het onderzoek van docent/onderzoekers door, met name in de lessen die zij geven. Soms neemt een lectoraat het initiatief om bijvoorbeeld een reader voor het onderwijs te produceren.

De relatie tussen onderwijs en onderzoek verschilt per lectoraat. De commissie vernam tijdens de visitatie dat het lectoraat Fashion Research & Technology veelbelovende initiatieven heeft genomen, die navolging verdienen.

Studenten kunnen afstudeeronderzoeken doen die aansluiten bij een onderzoeksproject van een lectoraat. Dat is althans een van de mogelijkheden, want zij kunnen ook voor een afstudeeropdracht bij een bedrijf kiezen. Uit een onderzoek dat een studente naar de bekendheid van het kenniscentrum heeft uitgevoerd, bleek dat 86% van de studenten in het domein nog nooit van het kenniscentrum had gehoord. Posters of andere vormen van communicatie vanuit het kenniscentrum, die er welk degelijk zijn, worden niet door studenten opgenomen. De lectoren die zij in gastlessen zien, verbinden zij niet met het kenniscentrum en die gastlessen brengen hen (dan ook) niet op de gedachte daar ook onderzoek te willen gaan doen. Bij dit alles moet worden bedacht, zo stelde een van de docenten tijdens de visitatie vast, dat het merendeel van de studenten in dit domein erg gericht is op de praktijk en de mogelijkheden om na het afstuderen een baan te krijgen.

De labs trekken minder studenten uit het eigen domein aan voor een onderzoek dan men zou denken. De commissie nam met verbazing kennis van het feit dat het Medialab op jaarbasis 60 studenten bedient, die voor een deel afkomstig zijn uit andere hogescholen/de universiteit en voor een deel uit het buitenland. Het ligt voor de hand te vragen hoe die beschikbare capaciteit zich verhoudt tot de studentenpopulatie van het domein.

Beoordeling

De verbinding tussen onderzoek en onderwijs komt veelal tot stand in specifieke studie-onderdelen zoals minoren en dergelijke. De vrijheid van keuze in het onderwijs wordt gezien als een van de redenen waarom de belangstelling van studenten voor een onderzoek bij een lectoraat momenteel relatief klein is. Een andere, daarmee samenhangende reden, wordt toegeschreven aan het imago dat 'onderzoek' bij veel studenten in dit domein blijkt te hebben. Onderzoek wordt volgens de studenten met wie de commissie gesprek voerde, geassocieerd met theorie, het afnemen van vragenlijsten, en het lezen/produceren van documenten, terwijl de werkzaamheden in de labs van dit domein veelal een ontwerpgericht karakter hebben. Daar komt bij, dat de zichtbaarheid van het kenniscentrum voor studenten gering is.

De commissie oordeelt dat er rond de labs sprake is van een matige en vaak ook onduidelijke verbinding tussen onderzoek en onderwijs, zowel kwantitatief als kwalitatief. Op dit punt is er ook te weinig zicht op een plan van aanpak tot verbetering. De verbeterpunten die het kenniscentrum aandraagt getuigen niet van een diepgaande analyse van wat er in dit domein schort aan het onderwijs in onderzoek. Ook het beeld dat er binnen de opleidingen heerst over onderzoek is voor verbetering vatbaar, en dat geldt ook voor het belang dat docenten zien om zich bij het kenniscentrum aan te sluiten. Er zijn volgens de commissie signalen genoeg om de positie van onderzoek in het onderwijs in dit domein serieus onder de loep te nemen.

CONCLUSIE

De output van het kenniscentrum op het gebied van beroepspraktijk en wetenschap is relevant en zowel kwalitatief als kwantitatief hoog. De lectoren hebben aanzien en het kenniscentrum is terecht verkozen tot landelijk expertisecentrum. Er wordt gewerkt aan een scala mooie, praktijkgerichte producten die aansluiten op de actualiteit en waarbij een variëteit van methoden wordt toegepast. Het thema Citizen Empowerment komt goed terug in de gezamenlijke programma's zoals de Knowledge Mile en de ontwikkeling van designmethodieken (Medialab). Het onderzoek naar de wijze waarop Amsterdamse wijken en burgers gebruik maken van digitale tools voor zelforganisatie en maatschappelijke waardecreatie is zeer relevant voor het internationale onderzoek naar 'digital social innovation' en wordt door de gemeente opgepakt. Met manifestaties als de Facebook Farewell Party in de Stadsschouwburg weet het lectoraat Network Cultures zijn onderzoek naar de maatschappelijke effecten van sociale netwerken aansprekend voor het voetlicht te brengen. Het onderzoek van het lectoraat Digital Life naar nieuwe vormen van zorg krijgt concreet gestalte in samenwerking en living labs met Zorginstellingen. De commissie juicht het toe dat het kenniscentrum gaat werken aan het opstellen van meer domein/projectspecifieke prestatie-indicatoren voor de output.

De commissie vindt dat de verbinding tussen onderzoek en onderwijs nog slechts beperkt gestalte krijgt en onvoldoende structureel is ingebed. De commissie vindt dat er op dit punt sprake is van een zorgelijke situatie die aandacht behoeft.

Zich beradend over een oordeel met betrekking tot het geheel van de output zag de commissie zich geconfronteerd met het feit dat de output op 'wetenschap' en 'beroepspraktijk/maatschappij' enerzijds, en 'onderwijs en professionalisering' anderzijds sterk uiteenloopt, namelijk van enerzijds zeer goed/excellent tot anderzijds voldoende. De commissie heeft de hoge kwaliteit van de output op de gebieden wetenschap en beroepspraktijk in haar oordeel tot uitdrukking willen laten komen en komt daarmee tot het oordeel 'goed'.

Oordeel: goed

CONCLUSIE TEN AANZIEN VAN HET KENNISCENTRUM ALS GEHEEL

Het onderzoek in het domein Digitale Media & Creatieve Industrie is de afgelopen jaren spectaculair gegroeid door de ontwikkeling van het HvA-brede speerpunt Amsterdam Creatieve Industries en de oprichting van het Centre of Expertise Amsterdam Creative Industries Network. Er is niet alleen sprake van uitbreiding van het onderzoek in kwantitatieve zin, maar ook in kwalitatieve, met name omdat de mogelijkheden voor multidisciplinaire crossovers zijn toegenomen. Op organisatorisch gebied is wel er enige onduidelijkheid ontstaan. Daar moet in de toekomst aan gewerkt worden. Momenteel zijn randvoorwaarden voor het doen van goed onderzoek in mensen, middelen en samenwerkingsverbanden in ruime mate aanwezig. Het kenniscentrum beschikt over uitstekende lectoren met een goed netwerk en internationaal aanzien.

De commissie vindt dat het kenniscentrum met het bepalen van een gezamenlijke missie (onderzoek moet een bijdrage leveren aan Citizen Empowerment) een goede zet heeft gedaan. Het thema Citizen Empowerment komt goed terug in de gezamenlijke programma's zoals de Knowledge Mile en de ontwikkeling van designmethodieken (Medialab). De rol van het kenniscentrum is beperkt gebleven.

Momenteel is er tussen de lectoren onderling te weinig sprake van eigenaarschap waar het zaken betreft die het individuele onderzoek overstijgen. Zo mist de commissie een strategie voor de (financiële) toekomst en concrete ambities (ook m.b.t. het buitenland). Ook zou er gezamenlijk gewerkt moeten gaan worden aan methodiekontwikkeling. Het gaat dus vooral om het aanwezig zijn van structuren om de kwaliteit van het onderzoek te borgen, want het onderzoek als zodanig is van goede kwaliteit en draagt bij aan vernieuwing.

De verbinding tussen onderzoek en onderwijs komt incidenteel tot stand. De commissie beschikt over voldoende signalen om te kunnen aanbevelen de positie van onderzoek in het onderwijs in dit domein serieus onder de loep te nemen.

Oordeel ten aanzien van het kenniscentrum als geheel: goed

AANBEVELINGEN

VOOR HET DOMEIN

- Maak de onderzoeksorganisatie transparanter.
- Verhoog het aandeel eerste geldstroom in het budget van het kenniscentrum.
- Onderzoek de positie van onderzoek in het onderwijs. Denk daarbij aan de wijze waarop in de eerste jaren het onderwijs in onderzoek wordt gegeven, het beeld dat bij studenten heerst m.b.t. onderzoek, de toegankelijkheid van de labs voor reguliere studenten uit dit domein, de mogelijkheden om onderzoek (meer) bij het afstuderen te betrekken en het belang dat docenten in de opleidingen aan onderzoek hechten.

VOOR HET KENNISCENTRUM

- Concretiseer de rol van de 'citizen' in het onderzoek.
- Intensiveer de samenwerking tussen de lectoraten op het gebied van methodiekontwikkeling. Vergroot het gevoel van eigenaarschap van de lectoren met betrekking tot aangelegenheden die het kenniscentrum als geheel aangaan.
- Stel een strategisch plan op en besteedt daarin veel aandacht aan activiteiten die de toekomstige financiering van het onderzoek moeten veiligstellen.
- Bespreek op het niveau van het kenniscentrum wat de ambities zijn op het gebied van internationalisering.
- Omschrijf de functie en de taken van docent/onderzoekers (d.w.z. docenten die hun hoofdaanstelling in het onderwijs hebben en daarnaast onderzoek doen) helder en omschrijf de eisen die aan hen gesteld worden. Check waar het beleid ten aanzien van deze groep verbetering behoeft.
- Denk na over de wijze waarop de interne communicatie over het kenniscentrum, met name naar studenten, verbeterd kan worden.
- Neem actief uw rol in het denken van het domein om de verbinding tussen onderzoek en onderwijs te verbeteren.
- Stel op HvA-niveau de wenselijkheid aan de orde dat universiteiten andere eisen gaan stellen aan onderzoek en promoties die in het kader van een hbo-kenniscentrum plaatsvinden.

Curriculum vitae commissieleden

Prof. dr. Arnold Smeulders is sinds 1991 hoogleraar aan de UvA, eerst in de Biologie en daarna in de ICT in het bijzonder in de digitale multimedia. Daarnaast is hij algemeen directeur van het COMMIT/-publiek-private onderzoeksprogramma, voor 50M gesponsord door de overheid en voor 60M door de deelnemende partners. Hieraan nemen 120 bedrijven en 10 onderzoeksinstituten deel. Het onderzoek in de digitale beeldherkenning heeft geleid tot het hoogste oordeel in visitaties en de UvA-spin-off Euvision. Hij is voorzitter van de directie van het recent gestarte Qualcomm-UvA lab voor deep vision. Hij is lid van de beoordelingscommissies voor STW en NWO, alsmede lid van de visitatiecommissies voor INRIA, het nationale Franse instituut voor ICT-onderzoek, en de instituten voor ICT van de Technische Universiteiten.

Marleen Stikker is sinds 1994 oprichter/directeur van Waag Society, Institute for Art, Science en Technology. Zij is mede oprichter van Waag Products de social innovation incubator die concepten en prototypes van Waag Society vertaald naar producten en diensten. Voorbeelden daarvan zijn 7scenes, een mobile learning & gaming platform, en Fairphone, een fair geproduceerde smartphone. Stikker was initiator van De Digitale Stad waarmee in 1994 de eerste gratis toegangspoort tot het internet werd gerealiseerd.

Marleen Stikker is lid van de Raad van commissarissen van WPG Uitgevers, een onafhankelijke uitgevergroep. Zij is lid van beoordelingscommissies van NWO-STW en adviseur van DG Connect van de Europese Commissie. Zij is lid van het Creatieve industrie platform van de economic Board van Amsterdam. Stikker is guest-editor bij de Huffington Post.

Programma site visit, 28 augustus 2015

Tijd	Activiteit	Gesprekspartners
8.45-9.45	Ontvangst commissie en (besloten) overleg	Pauline Meurs (voorzitter), Marleen Stikker (De Waag Society), Arnold Smeulders (UvA), Alice Boots (secretaris)
9.45-10.30	Gesprek met domeinvoorzitter, bedrijfskundig manager, (vertegenwoordiging) opleidingsmanagers-lectoren	Geleyn Meijer (domeinvoorzitter), Sabine Niederer (algemeen manager kenniscentrum), Irene Sparreboom (opleidingsmanager MIC), Kees Rijsenbreij (opleidingsmanager ICT), Souraya Boumans (directeur AMFI)
10.30-10.45	Pauze – besloten overleg commissie	
10.45-11.45	Gesprek met lectoren	Ben Kröse (Digital Life), Ben Schouten (Play & Civic Media), Hans Henseler (E-discovery), Hein Daanen (Fashion Research & Technology), Harry van Vliet (Crossmedia)
12.00-12.25	Gesprek met studenten betrokken bij het onderzoek	Anita de Groot (Publishinglab ACIN), Florian Root (Medialab), Sven Haitjema (Digital Life)
12.25-12.55	Bezoek Medialab Amsterdam	
13.00-13.30	Lunch – bestuderen publicaties, besloten overleg commissie	
13.30-14.15	Gesprek met docent/onderzoekers	Martijn de Waal (ACIN), Miriam Rasch (Netwerkcultuur), Marco van Hout (Medialab), Jochen Riestter (Crossmedia)
14.15-15.00	Gesprek met promovendi	Saskia Robben (Digital Life), Patricia de Vries (Netwerkcultuur), Nathalie Wesseling (Crossmedia)
15.00-15.15	Pauze – besloten overleg commissie	
15.15-16.15	Gesprek met externe stakeholders	Frank Visser (Immovator), Pia Pol (Valiz Uitgevers), Jann de Waal (Info.nl), Lucie Huiskens (ARTEZ Hogeschool voor de Kunsten en CLICKNL /Nextfashion), Robin Hoogduin (Ernst &Young)
16.15-17.15	Nabespreking commissie en voorbereiding terugkoppeling (besloten)	
v.a. 17.15	Terugkoppeling door de commissie	

Bestudeerde publicaties van het kenniscentrum

Crossen, Boukje, and Sebastian Olma, *Teh Volkskrant Building: Manufacturing Difference in Amsterdams Creative City*. Amsterdam; Amsterdam Creative Industries, 2014

Daanen, Hein, 'Van sensoren tot slimme kleding en een zelfafschuimend bierglas', uitzending van *Eyeopeners*, programma van BNR nieuwsradio, 15 december 2014

Koning, René, and Rasch, Miriam, *Society of the Query: Reader: Reflections on Web Search*. Amsterdam, Institute of Network Cultures, 2014

Lovink, Geert, and Miriam Rasch, *Unlike US Reader: Social Media Monopolies and Their Alternatives*. 8th ed. Amsterdam, Insitute of Network Cultures, 2013

Schouten, Ben, 'Games laten je in een veilige omgeving nieuwe dingen leren', *De Volkskrant*, 15 januari 2014

Graus, David, Dijk, David van, Ren, Zhaochun, Knaap, Nina van der, Rijke, Maarten de, Henseler, Hans, *Semantic Search in E-Discovery: An Interdisciplinary Approach*, DESI V. Workshop at ICAI 2013. International Conference on Artificial Intelligence and Law, Rome 10-14 June 2013

Huisman, Gijs, Frederiks, Aduen Arriba, Dijk, Betsy van, Heylen, Dirk, Kröse, Ben, *The TaSST: Tactile Sleeve for Social Touch*, World Haptics Conference (WHC) (2013), 211-216

Lovink, Geert, Nathaniel Tkacz and Patricia de Vries, *Moneylab: Reader: An Intervention in Digital Economy*. Amsterdam, Institute of Network Cultures, 2015

Moes, Anne, en Vliet, Harry van, 'Het effect van beacons ontmaskerd', *Marketing Tribune* 7, april 2015

Vliet, Harry van, and Hekman, Erik, 'Enhancing user involvement with digital cultural heritage: the usage of social tagging and storytelling', *First Monday* FM 17,5 (2012):17

Kleding en Mode, intreerede van Hein Daanen

The Principle of Notworking, intreerede van Geert Lovink

Playful empowerment, intreerede van Ben Schouten

RAPPORT KENNISCENTRUM, DOMEIN ONDERWIJS EN OPVOEDING

Site visit: 4 september 2015

CONCLUSIES

Standaard 1

De onderzoekseenheid heeft een relevant, ambitieus en uitdagend onderzoeksprofiel en een onderzoeksprogramma met bijbehorende doelen die zijn geoperationaliseerd in een aantal indicatoren.

Het kenniscentrum van het domein Onderwijs en Opvoeding omvat de volgende lectoraten:

- De Pedagogische functie van Onderwijs en Opvoeding
- Didactiek van de Maatschappijvakken
- Maatwerk in Leren en Instructie
- Wetenschap en Techniekonderwijs
- Leren en Innoveren.

In september 2015 is een lectoraat Beroepsonderwijs gestart.

De lectoraten hebben een verbinding met de bachelor- en masteropleidingen in het domein, te weten Pedagogiek, Pabo en Tweedegraads lerarenopleidingen. Vanuit drie perspectieven voeren zij onderzoek uit binnen het overkoepelend thema Urban Education. De uitwerking van het thema en de aanscherping van het profiel van het kenniscentrum hierop is in ontwikkeling. Dat betekent dat er enerzijds nog veel (lopend) onderzoek wordt gedaan met betrekking tot de onderzoeksprogramma's van de lectoraten, en anderzijds dat er wordt gewerkt aan de uitbouw van het thema Urban Education en gekeken wordt hoe en waarin de expertise van de lectoren in dit thema het beste tot zijn recht kan komen. Voordat de commissie inzoomt op het thema Urban Education, geeft ze weer wat haar bevindingen zijn over het onderzoeksprofiel van het kenniscentrum gedurende de afgelopen drie jaar.

Het is duidelijk dat het onderzoek enerzijds meer algemene onderwerpen bestrijkt die met het onderwijs in dit domein samenhangen, en anderzijds onderwerpen van didactische aard op een aantal vakgebieden. Dat onderzoek is zonder meer relevant en sluit ook aan bij discussies die op landelijk niveau gevoerd worden. Wel geven de gekozen onderzoeksthema's een enorme variëteit te zien, ook in de focus (doelgroep) van het onderzoek. Gegeven het feit dat het doen van onderzoek voor een groot gedeelte van de docenten van het domein nog betrekkelijk 'ver van hun bed' is en gegeven het feit dat deze docenten wél degenen zijn die uiteindelijk de eerstverantwoordelijken voor de begeleiding van het student-onderzoek zullen zijn, zou het voor de hand liggen om de focus van de activiteiten van het kenniscentrum te leggen bij de opleiders van de eigen instelling, en daarmee indirect bij de studenten (d.w.z. de aanstaande leraren) van de eigen instelling. De commissie beveelt het kenniscentrum aan om keuzes te gaan maken en zich met zijn onderzoek wat betreft doelgroep vooral op de opleiders te richten.

Zij zijn immers bij uitstek degenen die nieuwe, door onderzoek verkregen inzichten in de praktijk van het onderwijs kunnen toepassen en, uniek voor dit domein, deze doelgroep bevindt zich bovendien in eigen huis. In alle gevallen is het van belang dat er zowel algemeen als vakdidactisch onderzoek gedaan blijft worden, dus op dit punt is geen keuze gewenst.

Deze door de commissie voorgestane accentwijziging richting eigen opleidingen kan samenvallen met de uitbouw van het thema Urban Education. Dit proces was op het moment dat de commissie het kenniscentrum bezocht, september 2015, gaande en het werd de commissie duidelijk dat het thema Urban Education in het hele domein, dus ook in de opleidingen, zijn weerslag moet krijgen. Bij de Pabo heeft al een curriculumaanpassing plaatsgevonden. Binnenkort zullen er in het domein wederom intensief discussies gevoerd worden over de invulling van het thema, o.a. in zogeheten Kennisdagen waarvoor buitenlandse deskundigen worden uitgenodigd. Het kenniscentrum is ook met externe partijen zoals de gemeente Amsterdam en scholen in gesprek over de invulling van het thema en de gewenste focus.

Het thema Urban Education is volgens de commissie relevant, zeker voor een domein binnen de Hogeschool van Amsterdam. Ze stelt vast dat het lectoraatsonderzoek zich gaandeweg ook al op dit onderwerp aan het richten is, en dat er sprake is van meer samenwerking tussen de lectoraten. Het kenniscentrum publiceerde bijvoorbeeld een *Diversiteitswijzer*, die in het Stadsdeel Zuidoost positief is ontvangen en gebruikt wordt in de Pabo van het domein, en het kenniscentrum doet daar ook onderzoek naar. Volgend jaar wil het kenniscentrum, in samenwerking met een aantal externe experts, een boek over Urban Education uitbrengen. Om de expertise van de lectoren en medewerkers in te kunnen zetten op aan Urban Education gerelateerd onderzoek is de onderzoeksorganisatie aangepast. Er wordt niet meer gewerkt in kenniskringen rond de afzonderlijke lectoren, maar in projecten.

Dit geconstateerd hebbend, vindt de commissie tegelijkertijd dat de uitwerking van het thema nog niet krachtig genoeg ter hand genomen is. De commissie waardeert het positief dat het kenniscentrum heeft vastgesteld dat 'Urban' zowel als onderwerp van onderzoek alsook als context van onderzoek genomen kan worden. Die keuze voorkomt dat het thema als een keurslijf gaat werken. De inrichting van het onderzoek, drie perspectieven van waaruit Urban Education benaderd wordt door de bestaande lectoraten, doet naar de mening van de commissie echter aan als een cosmetische ingreep waarvan nauwelijks sturende werking kan uitgaan. Het kenniscentrum zou de ontwikkeling van het thema moeten aangrijpen om ook hieromtrent keuzes te maken. In elk geval zouden duidelijke en gezamenlijke keuzes

gemaakt moeten worden over de mate waarin dit thema over bijvoorbeeld vijf jaar expliciet onderwerp van onderzoek zou moeten zijn versus de mate waarin het thema slechts als context fungeert, en bovendien wat dit laatste per onderzoek dan minimaal zou moeten betekenen.

De uitwerking van het thema Urban Education moet nu prioriteit krijgen. Het kenniscentrum zou naar de mening van de commissie dus diepgaand moeten gaan doordenken welke ambities het met betrekking tot dit thema heeft, en wat de consequenties van de keuze van Urban Education zijn voor het profiel en het onderzoek van het kenniscentrum. Het gaat vooral om keuzes met betrekking tot wat men wel (en vooral) niet wil gaan onderzoeken.

Voor de majeure operatie die de ombuiging van het onderzoek richting Urban Education is, moet een plan van aanpak komen, dat een fasering zou moeten bevatten die aangeeft op welke momenten het kenniscentrum wat bereikt wil hebben. De commissie beveelt aan om een deel van de eerste geldstroom voor de ontwikkeling van dit plan te bestemmen.

De rol van het kenniscentrum

In de komende tijd moet ook de vraag beantwoord worden of en hoe het kenniscentrum zich met het thema Urban Education in de toekomst extern als entiteit wil profileren, of dat het zwaartepunt blijft liggen bij de – samenwerkende – lectoraten die nu het ‘visitekaartje’ van het kenniscentrum zijn. De Kritische Reflectie zegt niets over de gewenste ontwikkeling van de identiteit van het kenniscentrum. Wel geeft dit document aan dat de samenwerking tussen de lectoraten (onder meer door het thema Urban Education) aan het toenemen is, en dat het streven is de interne samenhang en samenwerking nog verder te versterken, onder andere door gemeenschappelijke huisvesting. De commissie onderschrijft dit streven. Het grote aantal en de beperkte beschikbaarheid van de medewerkers voor onderzoek heeft tot gevolg dat medewerkers zich vooral rondom de lectoraten/de eigen projecten bewegen. Tijdens de visitatie signaleerde de commissie dat er op organisatorisch en randvoorwaardelijk gebied veel onderling wordt overlegd, maar dat er te weinig communicatie is over aangelegenheden die te maken hebben met de inhoud en aard van het onderzoek en het beleid van het kenniscentrum als geheel. Het kenniscentrum functioneert vanuit dit gezichtspunt te weinig als een *community*. Dat zou betekenen dat alle onderzoekers van het kenniscentrum op een regelmatige basis met elkaar spreken over de inhoud van het onderzoek, bijvoorbeeld aan de hand van concept-artikelen, onderzoeksopzetten, eerste versies van instrumenten, en elkaar feedback en suggesties geven voor de verbetering van een dergelijk product. Daarvoor is een open communicatie vereist en een gerichtheid op het onderzoeksprogramma van het kenniscentrum als geheel, in plaats van alleen op het lectoraat waarvan men deel uitmaakt. Ook meer fundamentele discussies over de aard van het praktijkgericht onderzoek dat men onderneemt, de minimale kwaliteit waaraan dat moet voldoen en de functie die dat vooral zou moeten hebben, horen in een dergelijk overleg thuis. De commissie vindt het belangrijk dat hieraan gewerkt gaat worden, zeker nu de uitbouw van een complex thema op de agenda van het kenniscentrum staat. Een paar maatregelen in de organisatorische sfeer, bijvoorbeeld domeinbreed zorgen dat alle medewerkers op een bepaald dagdeel beschikbaar zijn voor onderzoek (en dus voor gezamenlijk overleg), kunnen er al aan bijdragen dat op dit punt vooruitgang wordt geboekt.

CONCLUSIE

Het onderzoeksprofiel van de lectoraten is relevant en uitdagend gezien de vragen waar het werkveld voor staat. Het onderzoek is ook van veel betekenis voor de opleidingen in dit domein. Momenteel werkt het kenniscentrum aan een overkoepelend thema Urban Education. Dat zal leiden tot een scherper onderzoeksprofiel dan tot op heden het geval is. Er is een aantal stappen gezet, maar de commissie vindt dat de ontwikkeling van dat thema nu prioriteit moet krijgen. Zij is van mening dat het kenniscentrum keuzes moet gaan maken, en daarbij ook expliciet aan moet geven welke activiteiten een lagere prioriteit zullen hebben. Tegelijkertijd moet er gewerkt worden aan de opbouw van de identiteit van het kenniscentrum. Dat kan alleen als er meer onderling overleg komt en er meer gezamenlijk gewerkt gaat worden in een lectoraatsoverstijgende onderzoekscommunity.

De commissie beveelt aan om voor de uitwerking van het thema Urban Education een plan van aanpak op te stellen.

Oordeel: voldoende

Standaard 2

De wijze waarop de eenheid is georganiseerd, de inzet van mensen en middelen en de interne en externe samenwerkingsverbanden, netwerken en relaties maken de realisatie van het onderzoeksprofiel mogelijk.

Financiën

Er was in 2014 een eerste geldstroom van 1.028.000 €. Daarnaast heeft het kenniscentrum 965.000 € aan extra inkomsten uit de tweede en derde geldstroom weten binnen te halen. Daarmee wordt bijna de helft van het onderzoek van het kenniscentrum gefinancierd door externe middelen. Het totale budget komt daarmee in 2014 uit op 1.993.000 €, een stijging van 823.000 € ten opzichte van het budget van 2012. De commissie vindt dit een compliment waard, maar stelt tegelijkertijd vast dat het scala van gesubsidieerde projecten ook de hierboven reeds aangestipte breedte en divergentie van de activiteiten oproept. Volgens haar is het nodig om pas op de plaats te maken, een deel van de eerste geldstroom te reserveren voor de uitbouw van het thema Urban Education en verzoeken dan wel mogelijkheden om te participeren in (te subsidiëren) projecten alleen te honoreren als die voorstellen goed aansluiten bij het overkoepelend thema.

Het kenniscentrum zelf geeft in de Kritische Reflectie aan te streven naar groei: naar het uitbreiden van middelen en naar de voorbereiding van projecten in samenwerking met externe partners. De commissie heeft al aangegeven dat ze vindt dat het kenniscentrum meer focus in zijn ambities moet aanbrengen en scherpere keuzes moet maken. Zij vindt de focus op de ontwikkeling van het thema Urban Education in deze fase noodzakelijk, ook als dit (tijdelijk) een verlies aan inkomsten kan betekenen. Gezien de bijdrage die het kenniscentrum levert aan de kwaliteit van de opleidingen, vindt de commissie het bovendien te verdedigen dat het domein meer middelen uit het onderwijsbudget voor het kenniscentrum vrijmaakt.

Medewerkers

Het kenniscentrum omvatte in 2014 48 medewerkers, in totaal 17.2 fte. In 2012 waren dat nog 32 medewerkers voor een totaal van 13.9 fte. Het aantal medewerkers is dus – in navolging van de inkomsten – sterk gestegen. Lectors hebben gemiddeld een functie-omvang van 0.72 fte en promovendi

worden gemiddeld voor 0.58 fte gefaciliteerd. De formatie van deze twee categorieën beantwoordt dus bijna aan de streefcijfers (0.8 fte respectievelijk 0.6 fte).

Voor de onderzoekers is dit bepaald nog niet het geval. Een senior-onderzoeker heeft gemiddeld 0.23 fte en een docent/onderzoeker/niet gepromoveerde hoofddocent 0.21 fte tot zijn beschikking, terwijl 0.6 fte respectievelijk 0.4 fte de streefnorm is. Het gaat in totaal om 24 medewerkers, onder wie veertien docent/onderzoekers. Deze onderzoekers vormen, zoals het kenniscentrum terecht schrijft, de belangrijkste brug tussen onderzoek en opleiding. Dat is dan meestal ook de reden dat een domein graag veel docent/onderzoekers wil inzetten.

Toch is het bekend dat een functie-omvang van 0.2 fte in principe te klein is om substantieel onderzoek te kunnen doen en dat onderwijsactiviteiten al snel de prioriteit krijgen boven het onderzoek. Dat heeft men binnen het kenniscentrum ook gesignaleerd. Van de maatregelen die het kenniscentrum voorstaat, nadrukkelijker inzetten op het werken in onderzoeksteams en duidelijker afspraken maken over de op te leveren output, is enig heil te verwachten, maar duurzame versterking van de onderzoekscapaciteit kan volgens de commissie alleen tot stand komen als de gemiddelde functie-omvang van deze medewerkers omhoog gaat.

Met deze algemene aanbeveling wil de commissie echter geenszins zeggen dat de huidige docent/onderzoekers slecht zouden functioneren. De vijf docent/onderzoekers (onder wie één hoofddocent) die de commissie sprak, kwamen over als een enthousiaste groep die voldoende – informeel – contact met collega's had, alsook met de begeleidende lectoren. Een groep ook, die ideeën had over de verbetering van de positie van onderzoek in het onderwijs in het domein en de uitwerking van het thema Urban Education. De commissie kan gezien het beperkt aantal medewerkers dat ze heeft gesproken geen algemene uitspraken doen over de kwaliteit van de groep docent/onderzoekers als geheel, de wijze waarop zij geschoold worden, de eisen die aan hen gesteld worden en hun relatie met het kenniscentrum. Wel wil ze het kenniscentrum meegeven dat ze de indruk kreeg dat deze groep vooral met elkaar binnen de lectoraten een band heeft, en minder met het kenniscentrum als geheel, hetgeen haar eerdere conclusie dat het schort aan verbindingen tussen de medewerkers van het kenniscentrum onderling zou bevestigen.

Promovendi

Het kenniscentrum had in 2014 elf promovendi, een forse stijging ten opzichte van 2012, toen er vier promovendi waren. Hun promotie-onderzoek wordt betaald uit middelen van de onderwijsorganisatie en de promovendi zijn allen in het onderwijs in het domein werkzaam.

De onderwerpen van hun promotie-onderzoeken komen, zo bleek uit het gesprek met vijf promovendi, rechtstreeks voort uit vragen die in de beroepspraktijk naar voren komen, en zijn dermate relevant en actueel, dat de commissie er niet aan twijfelt dat de resultaten van hun onderzoek te zijner tijd de opleidingen en de beroepspraktijk zullen verrijken.

De promovendi toonden zich tevreden over de begeleiding (door promotor en lector/copromotor van het domein) en het informele contact dat er tussen promovendi bestaat, al gaven zij ook aan dat wat hen betreft meer structureel overleg gewenst is.

Verder maken zij waar nodig gebruik van de mogelijkheden tot scholing bij de universiteit waar zij promoveren en van het aanbod dat de HvA biedt. Het nieuwe promotiebeleid werpt zijn vruchten af,

met name het voorbereidend jaar voldoet goed. Kandidaat-promovendi kunnen in dat jaar werken aan de opzet van hun promotieplan en kijken of zij geschikt zijn om op deze weg verder te gaan. Tevens moeten zij tot minstens tot één publicatie komen. Tijdens de visitatie kwam naar voren dat de scholing van de promovendi zeer uiteenlopend is en dat er in feite geen sprake is van een geformaliseerd scholingstraject. De commissie realiseert zich dat er beperkingen zijn in besteedbare tijd, maar vindt deze aanpak te weinig systematisch. Zeker gegeven de uiteenlopende achtergronden van de promovendi zou in elk geval op een tweetal gebieden gezorgd moeten worden dat alle promovendi over een gemeenschappelijke kennisbasis beschikken als zij met hun promotie-onderzoek bezig zijn. Ten eerste zou een gedegen basistekst op het terrein van de onderwijswetenschappen tot de 'bagage' van iedere promovendus moeten behoren, niet alleen ten behoeve van het eigen onderzoek, maar ook om te voorkomen dat er later in de communicatie met andere onderwijswetenschappers en -onderzoekers opvallende kennishiaten m.b.t. subdomeinen van de onderwijswetenschappen sprake is. Ten tweede zou iedere promovendus moeten beschikken over een gedegen overzicht van de problemen, mogelijkheden en dilemma's die te maken hebben met het fenomeen praktijkgericht onderzoek, specifieke methodische aspecten die daarbij relevant zijn, en eventuele oplossingen en instrumenten die daarvoor reeds ontwikkeld zijn. Dit zou niet afhankelijk mogen zijn van de vraag tegen welke zaken de promovendus in zijn of haar onderzoek specifiek aanloopt, maar in een substantieel onderwijsblok onder leiding van een expert op dat gebied behandeld moeten worden.

Gevraagd naar hun toekomstperspectief gaven de promovendi aan dat zij ervan overtuigd zijn dat er voor hen na hun promotie in het domein mogelijkheden zijn. Het domein denkt hier tijdens functioneringsgesprekken nu al actief in mee. De commissie kreeg een positief beeld van de positie van promovendi in dit domein.

Organisatie van het onderzoek

Het kenniscentrum heeft een onderzoeksdirecteur. Hij is onder meer verantwoordelijk voor de acquisitie van projecten. Eenmaal per twee weken is er een lectorenoverleg, waarin eveneens gesproken wordt over acquisitie en informatie wordt uitgewisseld over onderzoeksvragen vanuit opleidingen en werkveld of uitgezette *calls* voor subsidie. In overleg wordt bepaald voor welke onderzoeksvragen projectvoorstellen zullen worden uitgewerkt. Een enkele lector heeft zijn eigen kenniskring, maar over het geheel genomen wordt er, zoals hierboven al aangestipt, gewerkt in projectteams.

Huisvesting

Sinds enige tijd heeft het kenniscentrum eigen ruimtes op de 8ste verdieping van het gebouw. Die ruimtes voorzien in een grote behoefte. Medewerkers komen elkaar nu sneller tegen waardoor het informele contact toeneemt.

Samenwerkingspartners

Het kenniscentrum beschikt, zo blijkt uit de Kritische Reflectie, over een scala van externe regionale, landelijke en internationale samenwerkingsverbanden met instellingen en netwerken van uiteenlopende aard, zoals schoolbesturen en pedagogische instellingen in (de omgeving van) Amsterdam, universiteiten/hogeschole en andere kennisinstellingen, landelijke en internationale professionele netwerken, Academische Opleidingsscholen en internationale kennispartners/instellingen. Binnen het speerpunt Urban Education wordt samengewerkt met andere domeinen binnen de HvA. Intern, dus binnen het domein Onderwijs en Opvoeding, komt de koppeling tussen het kenniscentrum en de opleidingen op

diverse manieren tot stand (zie verderop in deze rapportage). Het kenniscentrum geeft aan dat het nog niet helemaal tevreden is over haar contacten met de beroepspraktijk, omdat dit contact niet vanuit alle lectoraten even intensief is en omdat met name contacten met Academische Opleidingsscholen alsmede met instellingen op het gebied van jeugdzorg uitbreiding behoeven.

De commissie concludeert dat er getuige de vele samenwerkingsverbanden behoefte is aan het onderzoek van het kenniscentrum, dat de lectoraten worden gewaardeerd en dat er met relevante partners in de beroepspraktijk meer dan voldoende uitwisseling is. De band met de UvA is in principe eenvoudig te leggen doordat de directeur van het Kenniscentrum tevens hoogleraar is aan de UvA. Twee andere lectoren hebben ook een dubbelaanstelling bij een universiteit.

De samenwerkingspartners die de commissie sprak, gaven aan dat hun waardering voor de input van de medewerkers/lectoren voor hun instelling groot is en dat zij streven naar duurzame samenwerking. Met betrekking tot medewerkers van het kenniscentrum werd gerept over 'betrokkenheid' en 'makkelijk te benaderen'. De commissie had zelfs de indruk dat het kenniscentrum nog meer uit het contact met deze samenwerkingspartners kan halen, in die zin, dat zij op hun beurt het kenniscentrum ook input zouden kunnen geven in de ontwikkeling van het thema Urban Education. De commissie heeft uit het gesprek met de externe stakeholders wel opgemaakt, dat sommige instellingen het kenniscentrum graag als partner benaderen omdat het hen door de verbinding met opleidingen relatief makkelijk mogelijkheden tot implementatie van hun onderzoeksresultaten biedt. Dat is uiteraard volkomen legitiem, maar de commissie vindt dat het kenniscentrum zich ook als interessante kennispartner moet profileren.

De commissie concludeert dat het grote aantal samenwerkingsverbanden correspondeert met de hierboven gesignaleerde breedte in de activiteiten. Ze beveelt aan het aantal externe samenwerkingspartners te beperken ten gunste van het versterken van de band met de opleidingen in het domein. Externe samenwerkingsverbanden zouden bovendien meer vanuit het thema Urban Education moeten worden aangegaan.

CONCLUSIE

Het kenniscentrum is er de afgelopen periode in geslaagd via externe subsidies een substantieel budget te verwerven. De personele capaciteit en het aantal samenwerkingspartners zijn navenant toegenomen. De voorwaarden voor het doen van goed onderzoek zijn dus aanwezig, al vindt de commissie de formatie van onderzoekers en docent/onderzoekers te gering.

In het licht van de toenemende heroriëntatie op Urban Education ligt de conclusie van de commissie met betrekking tot mensen, middelen en samenwerkingspartners in het verlengde van de voorafgaande conclusie: leg de prioriteit bij de uitbouw van het thema Urban Education en zet daarvoor middelen uit de eerste geldstroom in. Selecteer projecten, ook als deze uitzicht bieden op een aantrekkelijke hoeveelheid geld, op de vraag wat zij kunnen betekenen voor het thema en of er daadwerkelijk sprake is van onderzoek (in plaats van bijvoorbeeld voornamelijk ontwikkelingswerk). Versterk de verbindingen met de opleidingen in het domein. Beperk het aantal (docent/)onderzoekers en geef ze meer formatie. De kans dat het gemeenschapsgevoel binnen het kenniscentrum zal toenemen wordt dan ook groter. Nu is er bij de grote groep van medewerkers te veel sprake van verschillende kringen (lectoren, projectteams, onderzoekers, docent/onderzoekers, promovendi) met elk hun eigen overleg.

De commissie besluit met een opmerking van heel andere aard.

Er wordt in dit kenniscentrum hard gewerkt. Lectoren (en medewerkers) spannen zich in om een veelheid aan doelgroepen te bedienen en inzichten over het voetlicht te brengen via talrijke publicaties en andere vormen van kenniscirculatie. Dit riep bij de commissie de vraag op in hoeverre de lectoren zelf in staat gesteld worden zich op te laden en nieuwe inzichten op te halen. De balans moet, zo werd tijdens de visitatie verwoord, “niet te veel doorslaan naar de geef-kant”. Wellicht zou een intensievere samenwerking met de UvA hier een relevante optie kunnen zijn. Het participeren van alle lectoren (ook degenen zonder dubbelaanstelling), evenals de senior-onderzoekers met een substantiële aanstelling voor onderzoek in bijvoorbeeld inhoudelijke onderzoeksbesprekingen binnen een Graduate School van de UvA zou mogelijk een manier kunnen zijn om inspiratie bij collega's op te doen, commentaar op hun onderzoekswerk te leveren en omgekeerd feedback op het eigen werk te krijgen. Te overwegen zou ook zijn om voor alle lectoren te streven naar lidmaatschap van een landelijke onderzoeksschool (ISED of ICO) om ook op die wijze te zorgen voor structurele inbedding in de landelijke gemeenschap van onderwijsonderzoekers.

Oordeel: voldoende

Standaard 3

Het onderzoek van de onderzoekseenheid voldoet aan de standaarden die in het vakgebied gelden voor onderzoek.

Het kenniscentrum geeft in de Kritische Reflectie aan dat de kwaliteit van het onderzoek via twee lijnen plaatsvindt: door middel van de kwaliteit van onderzoekers en door middel van de kwaliteit van procedures. De kwaliteit van onderzoekers wordt geborgd door in te zetten op veel gepromoveerde onderzoekers. De commissie merkt daarbij op dat een promotie op zich weliswaar een positieve factor is, maar dat een promotie die op een willekeurig terrein heeft plaatsgevonden (bijvoorbeeld in de chemie of de germanistiek) iemand nog niet tot een bekwame begeleider van onderwijsonderzoek maakt.

Bij de uitvoering van onderzoeksprojecten in projectteams is altijd een senioronderzoeker (lector) betrokken in een leidinggevende en/of superviserende rol. Er is onderling veel overleg, maar er zijn geen formele toetsmomenten in de verschillende fasen van het onderzoek. Toetsing van de kwaliteit van manuscripten vindt op dit moment nog niet systematisch plaats via bijvoorbeeld in- of externe peer-review. Het voornemen is dit te gaan inzetten in de verschillende fasen van het onderzoek. Eveneens staat de professionalisering van sommige medewerkers op het gebied van statistisch complex onderzoek alsmede het – in aansluiting op algemeen HvA-beleid – komen tot een goede infrastructuur voor datamanagement op de agenda. Het kenniscentrum ziet uit naar de methodoloog die op HvA-niveau zal worden aangesteld. In voorkomende gevallen vraagt het kenniscentrum advies bij methodologen van de afdeling Onderwijskunde en Pedagogiek van de UvA.

De commissie stelt vast dat het onderwerp ‘kwaliteit van onderzoek’ de aandacht heeft, maar dat er op het gebied van de kwaliteit van procedures nog veel informeel geregeld wordt. Toetsing van de kwaliteit van het onderzoek door de buitenwereld is er in ruime mate. Dat het kenniscentrum in toenemende mate in staat is geweest een substantiële hoeveelheid geld aan te trekken uit externe fondsen is voorts een goede indicator van de kwaliteit van het onderzoek. Hetzelfde geldt voor het feit dat er een aanzienlijk

aantal peer-reviewed artikelen is verschenen en voor het feit dat uiteenlopende partijen graag met het kenniscentrum samenwerken.

Om zich een oordeel met betrekking tot deze standaard te vormen, heeft de commissie ook gekeken naar de kwaliteit van het uitgevoerde onderzoek.

De commissie bestudeerde een aantal door het domein voorgedragen wetenschappelijke publicaties. Zij is enthousiast over het hoofdstuk 'Testing frame of reference knowledge in national examinations' (Lectoraat Didactiek van de Maatschappijwetenschappen), bestemd voor het boek *Joined-up History*. Er wordt inzichtelijk gemaakt waarom de nieuwe opzet van het geschiedenisonderwijs in tien tijdvakken een logische reactie was op de kritiek op de dan bestaande opzet en er wordt helder gerapporteerd over een empirisch onderzoek van een pilot-project met deze nieuwe opzet. Het onderzoek is een goede mix van kwantitatief (survey, geanalyseerd via factor-analyse) en kwalitatief (docent- en leerling-bevraging) onderzoek.

De bevindingen konden evident rechte lijnen gebruikt worden in het kader van de generieke invoering van het nieuwe curriculum en de bijbehorende examens.

Een peer-reviewed artikel betrof 'Effects of individualised and small group guided oral reading interventions on reading skills and reading attitude of poor readers in grades 2-4', gepubliceerd in *Research Papers in Education*. De probleemstelling was duidelijk verbonden met een vraag uit de praktijk: hoe leesvaardigheid te vergroten. De verbinding met het speerpunt van het kennisdomein is duidelijk zij het impliciet. Deze zou in vervolgonderzoek meer nadruk kunnen krijgen.

In een peer-reviewed boek is het artikel 'Effects of Video Enhanced Reflective Practice (VERP)' opgenomen dat is geschreven door R. Fukkink, S. Huijbregts en L. Todd. Het gaat hier vooral om de meerwaarde aan te tonen van het effect van videofeedback op de reflectie van professionals op hun handelen, onder wie leraren, artsen, verpleegkundigen enz. Er is evidentie voor dergelijke effecten maar evenzeer twijfel. De auteurs laten doorschemeren dat deze weinig zeggende conclusie weleens aan de experimentele designs van het vele onderzoek zou kunnen liggen, waardoor veel in de 'black box' verborgen blijft. Ze doen dan ook een aantal relevante aanbevelingen voor vervolgonderzoek, weliswaar grotendeels met behulp van wederom experimentele designs. Los hiervan: videofeedback wordt doorgaans ervaren als een krachtig middel in de opleiding van professionals. Wetenschappelijk onderzoek naar de meerwaarde en beperkingen van deze methode is dus relevant in beroepsopleidingen als die van de HvA.

CONCLUSIE

De kwaliteit van het door het kenniscentrum uitgevoerde onderzoek is goed en wordt ook door externe partijen erkend. Het wetenschappelijk niveau is aan de maat gezien de tijdschriften waarin wordt gepubliceerd, maar ook gelet op het gebruik van de resultaten van onderzoek in concrete praktijken. De onderzoekers besteden gerichte aandacht aan het onderzoek naar de effectiviteit van interventies in het onderwijsveld, daarmee dragen zij ook bij aan de professionalisering van het onderwijs.

De borging van de kwaliteit van het onderzoeksproces kan nog beter aangezien deze nu veelal op informeel niveau plaatsvindt. Het kenniscentrum is zich hiervan bewust. Er staan een aantal verbetermaatregelen op de agenda. De commissie beveelt aan om in de komende jaren een beperkt aantal wetenschappelijke standaarden te definiëren voor de onderzoeksprogramma's en jaarlijks te bezien hoe aan de standaarden wordt voldaan en waaraan gewerkt moet worden. Ook het ontwikkelen van (aangepaste) methodieken m.b.t. onderzoek op het gebied van Urban Education moet op de agenda komen te staan.

Wat de commissie betreft zou het domein een eigen methodoloog mogen hebben. Andere domeinen (zoals Gezondheid, dat een epidemioloog heeft die medewerkers kan adviseren bij statistische vraagstukken) zijn hier al in voorgegaan.

Bij haar oordeel m.b.t. deze standaard heeft de commissie de kwaliteit van het uitgevoerde onderzoek de doorslag laten geven.

Oordeel: goed

Standaard 4

De onderzoekseenheid realiseert voldoende relevantie op het gebied van

- kennisontwikkeling binnen het onderzoeksdomein;*
- de beroepspraktijk en maatschappij;*
- onderwijs en professionalisering.*

Het onderzoek heeft in voldoende impact op de hierboven beschreven gebieden.

Kennisontwikkeling binnen het onderzoeksdomein

Het kenniscentrum ziet zijn opdracht uitdrukkelijk als het ontwikkelen van kennis (dus niet het geven van advies of het verrichten van ontwikkelwerk) en deze over te dragen middels publicaties en congresbijdragen. Er verschenen in 2013 en 2014 31 respectievelijk 24 refereed publicaties in wetenschappelijke tijdschriften; het aantal refereed congresbijdragen bedroeg 24 respectievelijk 25. Terecht stelt het kenniscentrum in de Kritische Reflectie 'dat de kennisontwikkeling een sterk punt is van ons kenniscentrum'. De commissie heeft een positief oordeel over een aantal publicaties die ze heeft ingezien (zie hierboven).

Beroepspraktijk en maatschappij

Zowel uit Kritische Reflectie als uit de Jaarverslagen komt duidelijk naar voren dat het kenniscentrum zich breed in de beroepspraktijk manifesteert via samenwerkingsverbanden met scholen, schoolbesturen, maatschappelijke organisaties enzovoort. Het aantal vakpublicaties en congresbijdragen m.b.t. de beroepspraktijk bedroeg in 2012 72, in 2014 75 en kende in 2013 een uitschieter van 122. Het kenniscentrum ziet publicaties als belangrijk medium om de in het domein ontwikkelde kennis over te dragen naar de onderwijspraktijk en naar de opleidingen.

De commissie heeft een aantal door het kenniscentrum voorgedragen publicaties ten behoeve van de beroepspraktijk bestudeerd. Het artikel 'Begeleid hardop lezen blijkt effectief bij zwakke lezers' (*Tijdschrift voor Remedial Teaching*) van het lectoraat Maatwerk in Leren en Instructie doet wederom verslag van een onderzoek naar de effectiviteit van de methodiek 'begeleid hardop lezen'. Deze publicatie is weliswaar

bedoeld voor de praktijk, maar vertrekt vanuit een gedegen theoretisch kader en vraagstelling, hetgeen bij het onderhavige gebied, (aanvankelijk) leesonderwijs, overigens ruimschoots voorhanden is. Of het artikel voor de praktiserende docent voldoende concreet en specifiek is, is moeilijk te beoordelen, maar het feit dat het door dit praktijktijdschrift is geaccepteerd wijst in de positieve richting. Bij het aantonen van de effectiviteit van de methode wordt ingegaan op de randvoorwaarden die nodig zijn om deze methode in de onderwijspraktijk te gebruiken (geld, tijd, differentiatie enz.). Het grootste (praktische) probleem voor de scholen is dus waarschijnlijk het vrijmaken van voldoende tijd voor deze aanpak, maar dat probleem valt uiteraard buiten het bereik van dit artikel. Het artikel is helder en voor de doelgroep toegankelijk geschreven.

‘Startende leraren: zwemmen of verzuipen’, van lector Marco Snoek is een artikel in een reeks over beginnende leraren. Hier gaat het om een interessante aanpak omdat een maatschappelijke vraag wordt benoemd waar de opleiding zelf ook een rol in heeft: niet alleen toerusten voor het leraarschap, maar ook als de afgestudeerden in de praktijk actief zijn hen blijven begeleiden en tevens onderzoek doen naar voorwaarden voor goede professionele beroepsuitoefening. Die kennis kan weer worden in gezet in het onderwijs van de HvA zelf.

Het hoofdstuk ‘Samenwerken aan de randen van het onderwijs’ is een bijdrage aan een boek over de inzet van professionals in de kinderopvang. Het hoofdstuk is geschreven door J. Doornenbal en R. Fukkink, lector in het kenniscentrum. Het hoofdstuk maakt duidelijk dat er diverse leefomgevingen zijn waarin kinderen zich bevinden die echter niet vanzelfsprekend met elkaar zijn verbonden, zoals bijvoorbeeld in een brede school (beter) mogelijk is. Als men in deze omgevingen geen weet van elkaar heeft, dan kan dat heel negatief uitpakken voor een kind. De auteurs leggen dit issue bloot en hebben daarmee een heldere boodschap voor professionals die in het mbo en hbo worden opgeleid om te gaan werken in de kinderopvang. Het betreft hier een voor het domein Onderwijs en Opvoeding belangrijke publicatie waarvan het gebruik in de eigen lerarenopleidingen ook zeker is aan te bevelen.

Conclusie van de commissie over de output m.b.t. Kennisontwikkeling en Beroepspraktijk
De output van het kenniscentrum is goed qua niveau en omvang. Het kenniscentrum wordt door de externe betrokkenen gezien als een linking pin tussen enerzijds ‘de wetenschap’ en anderzijds de beroepspraktijk. Dit is een niet geringe prestatie. Voorbeelden van impact en gebruik kwamen in ruime mate naar voren tijdens de visitatie, uit de “portretten” in de Kritische Reflectie en uit de beschrijving die de commissie ontving m.b.t. sleutelproducten van lectoraten. Het beeld dat daaruit naar voren komt, is dat de impact van publicaties van het kenniscentrum zich vooral manifesteert in de opleidingen, en waar het de beroepspraktijk betreft, het circuit van beleidsmakers, schoolbesturen, en collega-opleiders en – onderzoekers. Het kenniscentrum geeft wat de commissie betreft dan ook terecht aan dat het de komende jaren wil gaan werken aan het installeren van klankbordgroepen met leraren en pedagogen uit het veld. Dergelijke groepen waarborgen de betrokkenheid bij de praktijk, maar leveren ook voeding op m.b.t. vraagstukken die leven in het werkveld. De commissie ondersteunt ook het streven naar een meer inhoudelijke samenwerking met docent/onderzoekers vanuit (academische) opleidingsscholen en zo mogelijk met onderzoekers uit het pedagogische werkveld.

Bij haar conclusie over de output wil de commissie nog een kanttekening maken, en wel dat er, vanwege de kennelijk onduidelijke criteria die door de HvA worden aangelegd, onduidelijkheid bij haar is over

de precieze betekenis van een aantal output-indicatoren. Zo is het bijvoorbeeld tamelijk onzinnig om een streefgetal voor wetenschappelijke publicaties te hanteren als daaronder zaken kunnen vallen die uiteenlopen van 'refereed artikel in tijdschrift' tot 'non-refereed congresbijdrage'.

Als outputcriterium zou een 'echt' wetenschappelijk artikel gemakkelijk vijftien à twintig maal het gewicht moeten krijgen van een willekeurige congresbijdrage. Ook het fenomeen 'refereed artikel in een tijdschrift' wordt blijkens de opsomming in Bijlage 5C bij de Kritische Reflectie zeer uiteenlopend geïnterpreteerd: submitted artikelen worden meegeteld, evenals artikelen in tijdschriften die door bijvoorbeeld landelijke onderzoekscholen niet als 'wetenschappelijk' maar als 'vak- of beroepsgericht' worden aangeduid. Het zou aanbeveling verdienen de gehanteerde criteria scherper te definiëren en zich wat dat betreft aan te sluiten bij de conventies van de landelijke onderzoekscholen op dit terrein; dat schept de nodige duidelijkheid. Een en ander impliceert zeker niet dat men zich qua type en aantal na te streven publicaties zou moeten conformeren aan normen van bijvoorbeeld de universitaire eenheden, en evenmin aan de (onduidelijk geformuleerde) HvA-indicatoren. De commissie vindt dat het kenniscentrum in de toekomst weliswaar met heldere definities van de outputcriteria moet werken, maar dan wel zelf moet bepalen wat zij belangrijk vindt en waarop zij bijgevolg mag worden aangesproken.

Onderwijs en professionalisering van docenten

Het betreft hier de output met betrekking tot onderwijs en professionalisering van opleidingsdocenten in het domein Onderwijs en Opvoeding van de HvA.

Communicatie binnen het domein

Het kenniscentrum spant zich in om binnen het domein zichtbaar te zijn via Krachtvoerlezingen, presentaties in het kader van OnderSoep en OnderzoeksTV (via de website van het kenniscentrum). Deze laatste activiteit zal worden uitgerold in de vorm van een onderzoeksjournaal. Ook de scriptieprijs voor studenten draagt bij aan de zichtbaarheid van het kenniscentrum. Discussies rondom de implementatie van het thema Urban Education vinden, zoals eerder aangestipt, plaats tijdens Kennisdagen en Diners pensants.

Doorwerking van het onderzoek in het curriculum van het domein en betrokkenheid van studenten bij het onderzoek van het kenniscentrum

Lectoren en onderzoekers van het kenniscentrum leveren bijdragen aan masteropleidingen, Excellentieprogramma, minoren en kwaliteitsborging van het afstudeerniveau van studenten. Er ligt een concept om binnen de masteropleidingen een duidelijker profilering aan te brengen ten aanzien van Urban Education. Docent/onderzoekers en promovendi integreren waar mogelijk hun onderzoek(sresultaten) in hun lessen. De doorwerking van het onderzoek wordt verder aangetoond in enkele "portretten" van door het kenniscentrum verricht onderzoek in de Kritische Reflectie. Zij laten zien dat onderzoeken in de vorm van handboeken of tools zijn geïntegreerd in de curricula van opleidingen. Het spreekt vanzelf dat deze producten het draagvlak voor het kenniscentrum in de onderwijsorganisatie verhogen. Ook de opleidingen van andere hogescholen gebruiken producten van het kenniscentrum.

Er waren in 2014 44 bachelor- en 15 masterstudenten betrokken bij het onderzoek van het kenniscentrum. Het domein vindt het belangrijk dat dit aantal omhoog gaat, maar gezien de beperkte

begeleidingscapaciteit van het kenniscentrum is het uiteraard niet mogelijk de vele studenten uit het domein bij hun onderzoek te begeleiden. Het domein zet nu in op zogeheten afstudeerkringen. Studenten werken daar onder leiding van een docent (scriptie-begeleider) aan hun afstudeerwerk, waarbij de docent weer begeleid wordt door een hoofddocent. Een lector voert de centrale regie, waardoor er sprake is van drie niveaus van begeleiding. De hoofddocent vervult als schakel tussen onderzoek en onderwijs een belangrijke rol en doet voor 0.2 fte per week onderzoek in het kenniscentrum. Het onderzoek van studenten sluit aan bij zijn of haar onderzoek.

Het concept afstudeerkringen werd tijdens de visitatie door een studente omschreven als een vooruitgang, want momenteel doen veel studenten afstudeeronderzoek bij hun stageschool. Dat onderzoek is dus vaak gericht op praktische vragen van de school en in die zin beperkt, ook qua keuze.

Hoewel de commissie slechts een beperkt aantal studenten sprak, wil zij het domein meegeven dat op het terrein van het onderwijs in onderzoek(svaardigheden) in het reguliere curriculum verbeteringen gewenst lijken. Met name in de eerste jaren wordt het de studenten niet duidelijk wat de relevantie van dat onderwijs voor hun latere beroepspraktijk is. Dat heeft tot gevolg dat dit onderwijs veel studenten niet aanspreekt. Pas in een latere fase kunnen studenten de waarde van onderzoek onder woorden brengen en, zeker zo belangrijk, gaan ze het leuk vinden. Gezien het feit dat de doorsnee opleidingsdocent weinig of geen ervaring heeft met onderzoek is dit gegeven niet verbazingwekkend. Zoals al eerder betoogd zou het dus voor de hand liggen om de aandacht nu in eerste instantie op de opleidingsdocenten te richten.

Professionalisering van docenten

Het domein telde in 2014 372 docenten. Nu er de afgelopen jaren is ingezet op het opzetten van onderzoeklijnen in de curricula en de uitrol van afstudeerkringen op het programma staat, dringt zich de noodzaak tot professionalisering van docenten op het gebied van onderzoek op. Veel van hen hebben een academische (vakinhoudelijke) opleiding, maar geen ervaring met onderzoek naar pedagogische, onderwijskundige of didactische vraagstukken.

Voor de begeleiding van de afstudeerkringen zijn inmiddels een tiental gepromoveerde hoofddocenten beschikbaar, waarbij overigens veelal onduidelijk is of hun onderzoekservaring betrekking heeft op onderwijsonderzoek. Dit aantal moet in de toekomst worden uitgebreid, en dat geldt zeker ook voor het aantal docent/onderzoekers. Om docenten te scholen in het begeleiden van onderzoek is binnen het domein een trainingsprogramma ontwikkeld.

Output op het gebied van publicaties

De commissie heeft een aantal door het kenniscentrum voorgedragen publicaties bestudeerd. Het kenniscentrum bracht een kernpublicatie uit op het gebied van praktijkgericht onderzoek: 'De functie en zin van praktijkgericht onderzoek door studenten van educatieve HBO-opleidingen' in het *Tijdschrift voor lerarenopleiders* (2014), dat van grote betekenis is voor het praktijkgerichte onderzoek in algemene zin. Het artikel werd geschreven door lector Ron Oostdam en onderzoeker Mascha Enthoven en kent een heldere opbouw met een duidelijke vraagstelling. De beschrijving van verschillende onderzoeksmethoden, de rol van onderzoek en de wijze waarop studenten met onderzoek in aanraking komen alsmede de pedagogische functie van onderzoek zijn goed geanalyseerd. De publicatie is een

goede bijdrage aan de discussie over de plaats en meerwaarde van praktijkgericht onderzoek in bachelor- en masteropleidingen.

Het aan het lectoraat Leren en Innoveren gekoppelde rapport *Effecten van een masteropleiding op leraren en hun omgeving* is een in opdracht van OCW uitgevoerd samenwerkingsproject met de Stichting Economisch Onderzoek en het Kohnstamm Instituut. Het betreft een nulmeting voor een project dat een vervolg zal krijgen. Hoewel het een zeer interessante vraagstelling betreft zou men dit onderzoek niet direct als een 'bijdrage aan onderwijs en opleiding' karakteriseren. De bevindingen zullen vooralsnog gebruikt worden door beleidsmakers (wel of niet sterk aansturen op meer masters, inclusief de financiering daarvan?), al zullen de opleidingen vervolgens met de effecten geconfronteerd worden. Bepaald jammer is dat deze nulmeting in feite te laat gestart is, waardoor niet uitgesloten is dat de bevindingen voor de groep die de master volgt deels door die opleiding zelf verklaard moeten worden (waardoor geen sprake is van een echte nulmeting). Voorts is het duidelijk dat mogelijke effecten van het volgen van een master (vergeleken met de niet-master groep) vaak op veel langere termijn duidelijk zullen worden zodat het langjarig volgen van beide groepen essentieel is. Het lijkt er op dat de metingen beperkt zullen blijven tot 2 jaar na de afronding van de master. Dat is weliswaar in lijn met het korte termijn perspectief dat bij OCW gebruikelijk is, maar roept vragen op over de validiteit van de totale opzet.

Dat het kenniscentrum bij een dergelijk onderzoek als een van de partners wordt betrokken getuigt op zich overigens van de stevige positie die het kenniscentrum (i.c. dit lectoraat) landelijk heeft verworven bij het denken over lerarenbeleid in het algemeen.

Conclusie van de commissie over de output m.b.t. Onderwijs en professionalisering Intern, binnen het domein, spant het kenniscentrum zich in om zichtbaar te zijn en bij te dragen aan de inhoud van curricula. Producten van het kenniscentrum worden in de eigen opleidingen gebruikt. M.b.t. de uiteindelijke betrokkenheid van studenten bij het onderzoek van het kenniscentrum en de professionalisering van docenten op het gebied van onderzoek liggen er nog veel opgaven die gezamenlijk, dus door het kenniscentrum en de onderwijsorganisatie, moeten worden opgepakt.

CONCLUSIE

Het geheel van de output overziend vindt de commissie dat de output van het kenniscentrum op een goed niveau ligt. Gegeven enkele onduidelijkheden in de rapportage zou de wetenschappelijke output in de toekomst duidelijker gedefinieerd moeten worden, evenals de precieze outputcriteria die men zichzelf wil opleggen. De mate van gerichtheid op het wetenschappelijk domein is adequaat. Wat betreft het evenwicht tussen de gebieden pleit de commissie ervoor de aandacht voorlopig meer te richten op docenten van de eigen opleiding (en daarmee indirect op de studenten) en wat minder op de brede maatschappelijke omgeving, hetgeen uiteraard gevolgen zal hebben voor de aard van de output. In elk geval zal de heterogeniteit in het totale output-pakket daardoor wat worden teruggebracht.

Oordeel: goed

CONCLUSIE TEN AANZIEN VAN HET KENNISCENTRUM ALS GEHEEL

Het kenniscentrum heeft de afgelopen jaren zijn positie versterkt. Het onderzoek is zonder meer relevant, de output kwantitatief en kwalitatief goed. De verbindingen met in- en externe partners zijn

eveneens goed. Erkenning van het onderzoek vindt in ruime mate plaats getuige de toenemende externe financiering van projecten. Verbeterpunten m.b.t. het onderwijs (zoals de professionalisering van docenten zodat op langere termijn het streven naar een goede begeleiding van meer studentonderzoek realistischer zal kunnen zijn) moeten door kenniscentrum én onderwijsorganisatie gezamenlijk worden opgepakt. Verbeterpunten liggen daarnaast vooral op strategisch niveau. De commissie vindt dat het kenniscentrum zich te veel doelen heeft gesteld en te veel doelgroepen op het oog heeft. Dat leidt tot een aanzienlijke divergentie binnen het onderzoek.

Enige tijd geleden heeft het kenniscentrum een overkoepelend thema Urban Education geformuleerd. Voor de uitwerking daarvan zijn weliswaar aanzetten gegeven, maar er zijn nog geen majeure vorderingen gemaakt. Het gros van de producties heeft nog geen betrekking op dit thema. De commissie vindt dat het kenniscentrum in het licht van dit thema zijn profiel moet aanscherpen en keuzes moet gaan maken welk gedeelte van het onderzoeksvolume expliciet aan Urban Education als onderwerp gewijd zou moeten worden. Ook met betrekking tot zijn projecten en samenwerkingspartners zouden in dat kader keuzes gemaakt moeten worden. Tegelijkertijd moet er gewerkt gaan worden aan de opbouw van de identiteit van het kenniscentrum als geheel met in elk geval ook een sterkere profilering op het thema Urban Education naar relevante partners. Tot slot beveelt de commissie het kenniscentrum aan zich met zijn onderzoek vooral te gaan richten op de kwaliteit van de toekomstige professional, in eerste instantie via de opleiders op de HvA, dus de band met de opleidingen in het domein nog meer te versterken. Kortom: niet allerlei zeer uiteenlopende contacten onderhouden, maar meer energie steken in de professionalisering van de eigen opleidingsdocenten.

Hoewel er met name m.b.t. het thema Urban Education nog het nodige werk te doen is, wil de commissie afsluiten met haar waardering voor het kenniscentrum uit te spreken, niet alleen vanwege de geleverde prestaties, maar ook vanwege het expliciete reflectieve vermogen van het kenniscentrum zelf als het gaat om de verhoging van de kwaliteit en de zichtbare inspanningen die daartoe geleverd worden.

Oordeel ten aanzien van het kenniscentrum als geheel: voldoende

AANBEVELINGEN

- Beperk de ambities. Richt u vooral op de opleidingsdocenten in het eigen domein.
- Verhef de uitwerking van het thema Urban Education tot prioriteit en betrek ook de belangrijkste stakeholders uit de beroepspraktijk bij die uitwerking. Stel een plan van aanpak op, inclusief een fasering waarin wordt aangegeven wat het kenniscentrum wanneer bereikt wil hebben. Zet hiervoor middelen uit de eerste geldstroom in. Verbindt aan doelen heldere indicatoren en voorzie die van normen, kijk daarbij naar de HvA-kaders, maar pas deze waar opportuun aan op visie en doelen van het onderzoek in het domein.
- Versterk de identiteit van het kenniscentrum en bevorder dat er binnen het kenniscentrum meer gemeenschapsgevoel ontstaat, vooral door bijeenkomsten te organiseren waarin door alle onderzoekers gezamenlijk inhoudelijk gesproken wordt over onderzoeksproducten en de verbetering daarvan.
- Positioneer de taken en functie-eisen van de docent/onderzoekers duidelijk ten opzichte van die van andere onderzoekers en van hoofddocenten/senioronderzoekers. Maak het (bij alle opleidingen) docent/onderzoekers makkelijker hun onderzoekstijd te bewaken en te communiceren met de andere

onderzoekers van het kenniscentrum door de tijd voor onderzoek in te roosteren op aparte dagen.
Vergroot de formatie die de docent/onderzoeker ter beschikking heeft.

- Geef gevolg aan het voornemen om een systeem van peer-review uit te bouwen op het niveau van het kenniscentrum en om de borging van de kwaliteit van het onderzoeksproces te versterken.
- Verken de mogelijkheden tot aansluiting bij een Graduate School van de UvA of een landelijke onderzoeksschool, hetgeen de mogelijkheden voor eigen professionele behoeftes van senior-onderzoekers en lectoren verruimt.

Curriculum vitae commissieleden

Prof. dr. Nico Verloop is sinds 1991 hoogleraar onderwijskunde aan de Universiteit Leiden. Vanaf de oprichting van het ICLON (Interfacultair Centrum voor Lerarenopleiding, Onderwijsontwikkeling en Nascholing) in 1995 was hij daarvan hoogleraar-directeur (tot 2010). De focus van zijn onderzoek en van het onderzoek van zijn tot nu toe 28 promovendi betreft de praktijkkennis van docenten, zowel m.b.t. algemene als vakdidactische thematieken. Hij was voorzitter van de Vereniging voor Onderwijsresearch (VOR) en lid van het managementteam van de landelijke onderzoekschool ICO.

Prof. dr. Douwe Beijaard is hoogleraar Professional Learning bij de Eindhoven School of Education(ESoE) van de Technische Universiteit Eindhoven. Hij was tot voor kort tevens directeur van ESoE. Zijn onderzoek richt zich op de professionele identiteit, ontwikkeling en assessment van (aanstaande) leraren. Als (co-)promotor heeft hij op deze terreinen 21 promovendi begeleid tot een succesvolle promotie; momenteel begeleidt hij nog 9 promovendi van wie enkelen in een afrondend stadium zijn. Hij vervulde functies in wetenschappelijke verenigingen (VOR, ISATT, EERA) en is lid van de redacties van diverse wetenschappelijke tijdschriften, waaronder *Teachers and Teaching: theory and practice* en *Teaching and Teacher Education*.

Programma site visit, 4 september 2015

Tijdstip	Activiteit	Deelnemers domein
8.45-9.45	Ontvangst commissie en (besloten) overleg	Pauline Meurs (voorzitter) Douwe Beijaard (commissielid) Nico Verloop (commissielid) Alice Boots (secretaris)
9.45-10.45	Gesprek met de domeinvoorzitter, coördinator kenniscentrum, (vertegenwoordiging) opleidingsmanagers	Ietje Veldman (domeinvoorzitter) Ron Oostdam (onderzoeksdirecteur) Petra Smulders (manager kenniscentrum – opleidingsmanager Masters) Alessandra Corda (opleidingsmanager Talen) Frits Rovers (opleidingsmanager Mens & Maatschappij)
10.30-10.45	Pauze – besloten overleg commissie	
10.45-11.45	Gesprek met lectoren	Ruben Fukkink (De pedagogische functie in onderwijs en opvoeding) Arie Wildschut (Didactiek van de Maatschappijvakken) Rond Oostdam (Maatwerk in Leren en Instructie) Ed van den Berg (Wetenschap en Techniekonderwijs) Marco Snoek (Leren en Innoveren)
12.00-12.30	Gesprek met studenten	Robert Hamerslag (student onderzoek Ron Oostdam) Wesley Bak (student onderzoek Ed van den Berg) Hind Ait Khouya Lahsen (student onderzoek Ruben Fukkink) Eline Geus (student onderzoek Marco Snoek) Rory Groenveld (student onderzoek Arie Wildschut)
12.30-12.45	Bestuderen materiaal/publicaties	
12.45-13.30	Lunch – besloten overleg commissie	
13.30-14.15	Gesprek met (docent)onderzoekers	Catharina van Beuningen (docent/onderzoeker) Mascha Enthoeven (onderzoeker) Marcus Eshuis (docent/onderzoeker) Sanne Huijbregts (docent/onderzoeker) Bert van Veldhuizen (hoofddocent)
14.15-15.00	Gesprek met promovendi	Eline van Batenburg Huub Oattes Dick van Straaten Hessel Nieuwelink Aisa Amagir
15.00-15.15	Pauze	
15.15-16.15	Gesprek met externe stakeholders	Niko Persoon (voorzitter CvB ZaanPrimair) Jantien Aalbrechtse (Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling, gemeente Amsterdam) Minne Fekkes (Nederlandse Organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek (TNO)) Anneke de Wolff (Ministerie OC&W) Hans van der Linden (Regionale Academische Opleidingschool West-Friesland (ROWF))
16.15-17.15	Nabespreking commissie en voorbereiding terugkoppeling (besloten)	
v.a. 17.15	Terugkoppeling door de commissie	

Bestudeerde publicaties van het kenniscentrum

Doornenbal, J., en Fukkink, R., 'Samenwerken aan de randen van het onderwijs', hoofdstuk in R. Oostdam & P. de Vries (red.), *Ouders en school: samen werken aan leren en opvoeden*. Bussum: Coutinho

Effecten van masteropleidingen op leraren en hun omgeving, Amsterdam 2014

Enthoven, M. en Oostdam, R., 'De functie en zin van praktijkgericht onderzoek door studenten van educatieve HBO-opleidingen', *Tijdschrift voor lerarenopleiders* 35 (3), 2014

Fukkink, R., Huijbregts, S., en Todd, L., 'Effects of Video Enhanced Reflective Practice' (VERP)', artikel in H. Kennedy, M. Landor, & L. Todd (Eds.), *Video Enhanced Reflective Practice*, London, UK: Jessica Kingsley Publishers

Oostdam, R., Blok, H., en Boendermaker, C., 'Begeleid hardop lezen blijkt effectief bij zwakke lezers', *Tijdschrift voor remedial teaching*, 2014/2

Oostdam, R., Blok, H., en Boendermaker, C., 'Effects of individualised and small-group guided oral reading interventions on reading skills and reading attitude of poor readers in grades 2–4', *Research Papers in Education*, 2014

Snoek, 'Startende leraren: zwemmen of verzuipen', *Van twaalf tot achttien*, november 2014

Wildschut, A., 'Testing frame of reference knowledge in national examinations', *Joined-up History*, 2015

© Hogeschool van Amsterdam
Oktober 2015

Stafafdeling Onderwijs en Onderzoek (O&O)

Postbus 1025 / 1000 BA Amsterdam
Spui 25 / ingang Handboogstraat 2 / Amsterdam